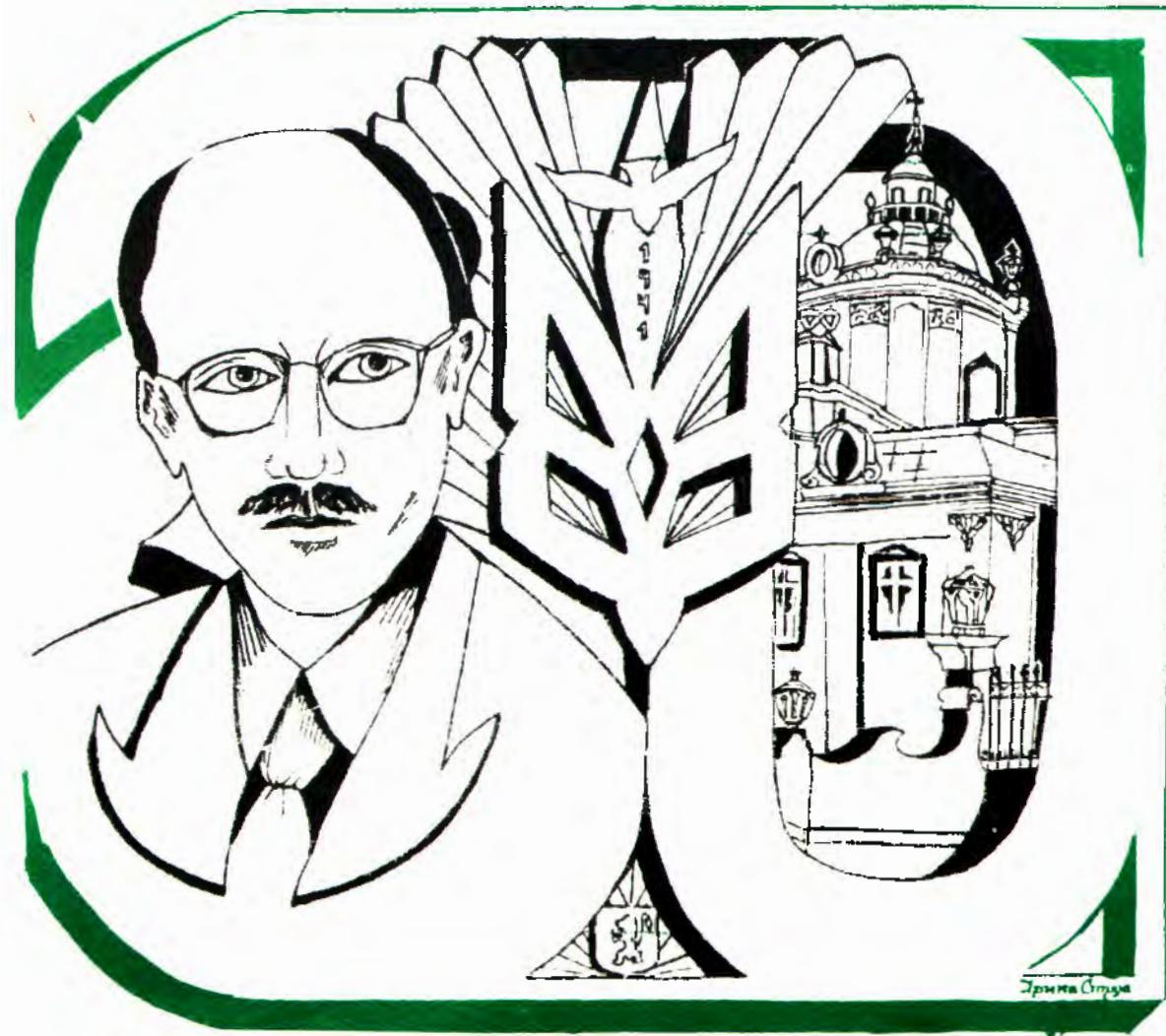

Ч.4 (159) Р. XXXV

Авангард

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОГО МОЛОДІ

Авангард

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОГО МОЛОДІ

АВАНГАРД Ч. 4 (159) ЛИПЕНЬ – ГРУДЕНЬ 1981

ДВОМІСЯЧНИК, ВИДАЄ
ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА СУМ

VANGUARD - bi-monthly

Official Press Organ of the Ukrainian
Youth Association in Exile

AVANTGARDE - bimestriel

Revue de jeunes éditée par le
Comité Central de l'Union de la
jeunesse ukrainienne en exil

АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЙ:

«AVANGARDE»
72 Blvd Charlemagne
1040 Bruxelles
tel: 734.04.82

КРАЇНОВІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

Вел. Британія	Австралія
KU SUM	Mr. J. Kutnyj
«Tarasivka»	7 Dale street
Old Cliff House	Maribyrnong
Weston-on-Trent,	3032,
Derby's	Vic.

Аргентина	Бразилія
W. Zastavnyj	Ivan Kuchar
Soler 5039	Rua Baia Grande, 146
Buenos-Aires	V. Bela, São Paulo - SP

ЗСА	Канада
Mrs. M. Piatka	KU SUM
% SUMA	83, Christie str.
PO BOX 211	Toronto, Ont.
Cooper Sta,	
New York NY10003	

Редагує колегія. Головний Редактор — Роман Зварич.

Графічне оформлення: Графік Яків Гніздовський

Редакційне листування й матеріали

надсилати на адресу Редакції:

«AVANTGARDE» 136 2nd Ave, New York NY, USA 10003

УМОВИ НЕРЕДІЛАТИ НА 1982 РІК

КРАЇНИ:

ОДНЕ ЧИСЛО:

РІЧНО:

в переплаті:
до 31.3.82

в післяплаті:

ЗСА	дол.	3.00	15.00	дол.	16.50
КАНАДА	дол.	3.50	16.00	дол.	17.50
ВЕЛ. БРІТАНІЯ	ф.ст.	1.20	6.00	ф.ст.	6.60
АВСТРАЛІЯ	дол.	2.75	13.50	австр.дол.	15.-
БЕЛГІЯ	бфр.	90.00	450.00	бфр.	500.-
ФРАНЦІЯ	ффр.	12.00	60.00	ффр.	66.-
НІМЕЧЧИНА	н.м.	6.00	30.00	н.м.	33.-
АРІЕНТИНА	пезо	10.000	48.000	пезо	55.000
БРАЗІЛІЯ	куруз	140.00	700.-	куруз.	750.-

VI ВЕЛИКИЙ ЗБІР ОУН

Восени 1981 року відбувся VI Великий Збір Організації Українських Националістів /революціонерів-бандерівців/, в якому взяли участь умандатовані делегати і покликані учасники з усіх континентів, згідно з приписами Устрою ОУН. На VI Великому Зборі ОУН були заступлені всі генерації членів ОУН, а чисельно заступлені молоді кадри брали активну участь у нарадах і вирішеннях.

Великий Збір ОУН — це джерело влади і найвищий законодатний орган ОУН, який вирішує питання ідеології, програми, стратегії визволення, зовнішньої і внутрішньої політики, визначає зміст культурної і наукової політики, виховання молоді і кадрів та встановляє загальні напрямні революційно-визвольної боротьби нації і спільного фронту поневолених народів. Великий Збір вибирає найвищі керівні органи ОУН.

І Великий Збір ОУН розглянув політичне становище в світі, в російській імперії і зокрема в Україні, зосередив особливу увагу на всебічній аналізі сучасної революційної ситуації в Україні та в усьому комплексі російського імперіо-колоніального панування. Центральною проблемою обговорення була загроза глобальної чи обмеженої термоядерної війни. Стверджено, що альтернативою до неї є національно-визвольні революції України й інших поневолених народів, які з середини розвалюють російську імперію і комунобольщевицьку систему, джерело світових конфліктів та спричинника загрози термоядерної війни.

На основі висновків зі студій культурно-наукового сектора стверджено сформування української держави автохтонним народом, запречено норманську теорію, відкинуто як неправдиву теорію трьох

Русей та віднесено генезу української нації до даліких часів перед нашою ерою.

Уточнено загальні напрямні розгортання дальшої визвольно-революційної боротьби всіх прошарків українського народу в усіх ділянках життя, протиставляючи російсько-большевицькій системі окупації і нацистському російському способові життя український зміст життя, який може бути здійснений лише в українській державі. Стверджено необхідність національно-політичної цілеспрямованості всіх виявів спротиву і боротьби широких народних мас проти різних проявів ворожої окупантської політики.

VI Великий Збір ОУН ствердив необхідність вирощування кадрів для розгортання визвольної боротьби як її організатора і унапрямлюючого керівника. Підкреслив потребу військової підготовки та мілітаризації народу. Особливо важливим є виховання українського молодого покоління в дусі національних традицій і почуття обов'язку активної боротьби за українську державність.

Проаналізовано різні засоби русифікації, якою окупант намагається охопити всі ділянки життя, від мови почерез зміст культури до колгоспної системи, і опрацьовано методи боротьби з нею — системою українських вартостей та ідей. Відкинуто концепцію еволюційного шляху визволення поневолених народів з російського окупантського ярма, як інспіровану окупантом ідею для збереження імперії. Операція визвольних акцій на імперську конституцію ССРР чи заключенні імперією міжнародні договори було б самообманом, бо в їхній основі лежить мета зберегти і поширювати імперію.

Засуджено воююче безбожництво й екumenічний діялог з російською імперською православною церквою і підкреслено необхідність екumenізму з українськими катакомбними Церквами.

Схвалено дотеперішню зовнішню політику ОУН і напрямні для дальшої діяльності на базі концепції АБН.

VI Великий Збір проаналізував становище української діаспори як нерозривної частини української нації і накреслив напрямні її дальшої діяльності для її внутрішнього скріплення та всебічної допомоги українському народові на Рідних Землях і в усій імперії у його боротьбі за Українську Самостійну Соборну Державу. Особливо наголошено потребу продовжувати оборонні акції у цілому світі на захист українських політичних в'язнів, зокрема тих, які зі зброєю в руках боролись за українську державність.

VI Великий Збір ОУН, який відбувся у 40-ву річницю відновлення Української Державності Актом 30 червня 1941 року, ствердив правильним зберігання і продовжування цього найновішого періоду української державності в діях Українського Державного Правління, ОУН, Української Повстанської Армії і Української Головної Визвольної Ради. Стверджено, що всенародне відзначення 50-річчя ОУН було теж схваленням правильності дотеперішньої визвольної політики і боротьби ОУН.

VI Великий Збір ОУН схвалив привітання Українському народові українським катакомбним Церквам і їх Ієрархії, Патріярхові Йосифові

ві I, націоналістам-революціонерам й усім борцям за волю і державність України, зокрема всім тим, які нараються в російських тюрмах, концтаборах, психушках та на засланні.

VI Великий Збір ОУН заслухав і обговорив звідомлення голови Проводу, членів Проводу, Головної Ради, Головної Контролі та Головного Суду ОУН і схвалив їхню діяльність.

VI Великий Збір ОУН обрав головою ОУН і головою Проводу ОУН Ярослава Стецька, визначену Устроєм кількість членів Проводу, голів і членів Головної Ради, Головної Контролі і Головного Суду ОУН. Схвалено Постанови, Маніфест до Українського Народу, Звернення до Поневолених народів, до Народів вільного світу, до Української молоді і до Української еміграції.

VI Великий Збір ОУН відбувся в часі тяжкої світової політичної кризи і в свідомості великої загрози глобальної катастрофи опрацював і дає українську концепцію її розв'язки так для визволення українського й інших поневолених народів, як і для врятування світу від термоядерного знищення.

VI Великий Збір ОУН розпочинає черговий етап революційно-визвольної боротьби України у свідомості, що ОУН це нерозривна складова частина української нації як її авангард у боротьбі і що спільними зусиллями всього народу відвоюємо нашу незалежність.

Президія VI Великого Збору
Організації Українських Націоналістів
/ОУН/

Коли в українській державі відібрано право бути державою, то поодинокі члени колишньої республіки позбулися усіх елементарних політичних прав людини. Колишній український республіканець має менше прав ніж нинішній найостатніший московський наймит. Правительство чужинців розпоряджається на території колишньої української республіки наче в завойованій свіжко країні, висмоктує останні сили, висмікує ліпших борців, здирає останній гріш з бідного народу. Урядовці з чужинців обсліни Україну і зневажають той люд, на кошт якого годуються. Непокірливі тубольці погорджуються невимовно, а небезпечні з них засилаються на Сибір. Законами російської імперії зневажається право совісти, погорджується право свободи особистої, гнобиться навіть недоторканість тіла.

Така то є логіка подій і такі її наслідки. І от посеред таких лихих обставин ми зійшлися докути, ми згромадилися в одну сім'ю перейняті великим болем та жалем до тих страждань, що вщерть наповнили народню душу і — хай навлаки логіці подій ми виписали на свому прaporі: »Одна, едина, неподільна, вільна, самостійна Україна від гір Карпатських аж по Кавказькі!«.

ЦЕРКВА МУЧЕНИКІВ

(Доповідь Блаженнішого Патріярха Йосаїфа про Українську Католицьку Церкву по 35-ти роках її переслідування)

ЛІКВІДАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВІ

Дня 1 листопада 1944 р. помер мій попередник святий, Слуга Божий Митрополит Андрей Шептицький. Бог положив на мене важке та величне завдання стати його наслідником тоді саме, коли наша Українська Католицька Церква стояла перед ліквідацією з рук совєтської влади з допомогою Московського Патріархату.

Уже 11 квітня 1945 р. мене арештували разом з усіма іншими єпископами. Протягом року настулоув'язнення понад 800 священиків. Від 8 до 10 березня 1946 р. заінсценізовано нелегальний Львівський Синод який під безбожницьким натиском проголосив «воз'єднання» Української Католицької Церкви із опанованим совєтським режимом Православ'ям.

ДЕСЯТЬ УБИТИХ АБО ПОГИБЛИХ ЄПІСКОПІВ

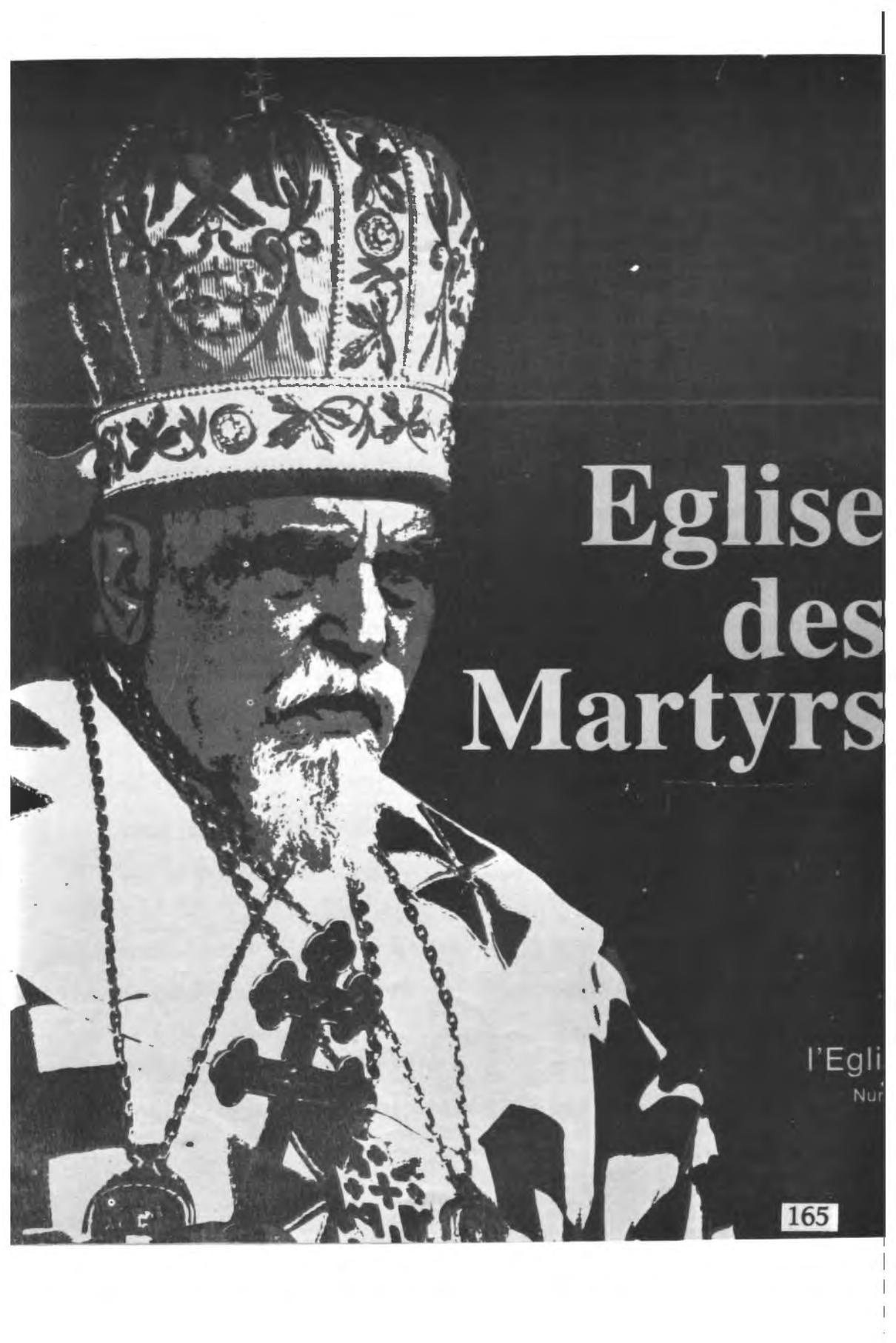
Це «воз'єднання» і з ним зовнішня ліквідація нашої Церкви були проведені жорстоким насильством. Владик заслано по всіх закутинах Советського Союзу і майже всі вони померли або згинули в тормі. Кохен із нас мусів пройти свою власну хресну дорогу. Тепер, коли мені вже 88 років, Єнісейськ, Мордовія, Полярія, Інта, Сибір є ще живими тільки у моїй пам'яті, а тоді була це важка дійсність. Дякую Богові, що подав мені силу цей хрест майже 18 років нести і клоню голову в пошані десятьом співбратах у єпископаті, понад 1.400 священикам, 800 монахиням і десяткам тисяч вірних, які у тюрях несли знам'я жертві свого життя, свою вірність Папі, Римському Апостольському Престолові та Вселенській Церкві.

ВИБІР МІЖ ВІДСТУПНИЦТВОМ І ЗАСЛАННЯМ

Наших священиків поставили перед вибором — або включитися в «режимну Церкву» і тим вирентися вселенської єдності, або прийняти принаймні десять літ важкої долі на засланні, із усіма з тим звязаними карними наслідками. Велетенська більшість священиків вибрали шлях через тюрми й концентраційні табори Советського Союзу.

Один із наших найкращих священиків страждав від 1945 до 1955 р. в ляграх Потьма, Сарово, Яvas, Ульяново й Поліваново. Він писав до своїх парохіян: «Приймаю це ув'язнення як покуту і жертву його за Вас, щоб оминалася Вас і молюся за Вас. За парохіян моїх п'ять разів удень молюся. У неділю правлю Службу Божу та щодня молебень... Мене змушували до відступництва, але я остався негнутий... Діло Боже мусить перемогти. Бережіть віру Ваших батьків!»

Коли ці священики відбули своє десятилітнє ув'язнення, переслідування їх не припинились. Я одержав письмову вістку про одного ієромонаха з Карпат: «У 1968 р. його засудили поновно на три роки за те, що він навчав дітей релігії; відбув він свою кару до останнього дня. У 1973 р. знову засудили його на півтора року тому що він читав над хворою жінкою молитву... Совєтський уряд уважає, що Українська Католицька Церква заборонена, і тому читати молитви

Eglise des Martyrs

L'Egli
Nur

навіть у своїй хаті є злочином проти держави».

ВІРНІ БЕЗ СВЯЩЕННИКІВ

Не зважаючи на це, народ остався вірним своїй вірі. По розкинених селах, в яких церкви закриті і священики заслані, люди таємно відкривають церкву, співають вечірні, молебні і навіть частини Служби Божої, що призначені для вірних. Цитую із одного звідомлення, яке я недавно одержав: »Щонеділі люди приходять до церкви та разом із дяком співають утреню та Службу Божу, то значить — тільки відповіді, бо священика немає. На престолі стоїть чаша і свічки засвічені».

Вірні до такої міри прив'язані до богослужб, що беруть участь у православних богослуженнях, якщо мають довір'я до священика.

БЕЗБОЖНИЦЬКА СИСТЕМА НЕ ОСЯГНУЛА СВОЄЇ ЦІЛІ

Із вдячністю до Бога можемо ствердити, що, не зважаючи на переслідування, що тривають уже 35 років, наша Церква, засуджена на погибель, не тільки живе, але й росте, як у західній, так і в східній Україні та в усьому Советському Союзі, де наші катаринники живуть, зокрема на Сибірі.

Наша Церква начислює в Советському Союзі принаймні чотири мільйони людей, що осталися вірними Римові. Їхня віра є така сильна, що приносить багаті плоди: маємо священиків, монахів, монахинь, численні поклидання і таємну єпархію. Безбожницькій системі не вдалося вбити віри. Батьки, що виростали в безбожницькій системі, виховують своїх дітей у християнському дусі. Дисиденти, виховані в атеїстичних школах, говорять про Бога і обороняють Церкву. 35-літня жінка з гордістю признається перед судом, що своїх четверо дітей дала охрестити і вчить їх молитов та катехизму. Запитаний несподівано туристом 14-літній учень: »Чи ти молишся?« — ловажно й без вагання відповідає: »Очевидно, що молюся!«

ВІЧНЕ ПОЧИТАННЯ У СОВЕТСЬКОМУ СОЮЗІ

Листи, що їх одержую від наших вірних, є підбадьорюючі. Настоятелька наших сестер прислала мені цього року свої великоліні побажання. Вона пише: »Ми робимо адорацію перед Святими Тайнами день і ніч... кілька доньок вийшло заміж«. Це значить — деякі молоді сестри зложили свої вічні чернені обіти.

Потайні монахині, що працюють як медсестри, є надзвичайними свідками Христа і провадять до Нього не одну в пошукуванні за Ним душу. Їх жертвеннє життя захоплює інших молодих дівчат із їхніми слідами. Їх ревність буде навіть лікарів-безвірників до тієї міри, що вони, знаючи, що це черниці, хочуть мати їх у своїх лікарнях.

НЕ БРАНУЄ ПОКЛИКАНЬ

Молодий лікар на Закарпатті вивчає богословію з позичених підручників, щоб стати священиком. Молоді лікаřі, інженери, правники тощо посвячують себе Богові у священичому або монашому стані. В одному листі з 8 січня 1980 р. пише мені потайний єпископ: »Скорі будемо ми рукополагати нових священиків, які відвідують позаочні курси. Наші монахині беруть письмові запити, а потім при-

носять від кандидатів відповіді. Усні іспити відбуваються весною і літом на вільному повітрі. Тоді й відбуваються свячення».

В одному листі з 11 лютого 1980 р. запевняє мене один досвідчений священик: «Серед нововисвячених священиків є прекрасні люди». Висока це похвала, та скільки треба віри, щоб у катакомбній Церкві одержати благодать свяченства? І скільки треба жертвенної відваги, щоб видернати в цьому покликані? Щоб краще Вам це вияснити, хочу розказати Вам історію одного нашого священика.

ІСТОРІЯ ОТЦЯ МИКОЛИ

Називемо його отцем Миколою. Як син глибоковіруючих батьків, уже змалку мріяв стати священиком. Катакомбні священики вчили його богословію. 1975 р. його висвячено.

ІЄРЕЙСЬКІ СВЯЧЕННЯ В ПИВНИЦІ

Свячення відбулися в пивниці у певних людей. Крім Миколи приступило одинадцять кандидатів до свяченень. Катакомбному єпископові послужило кількох старших священиків. Це було зворушливе свято. Ніхто з них не мав священичих риз, бо треба бути дуже обережним у катакомбному душпастирстві. Отець Микола одержав як свій священичий виряд, що був його престолом і ризами, — дерев'яну скриночку від приладдя до гоління. А що в ній? Малий кубон, ложечка, кольорова стрічка, що служила за епітрахиль, і дві малі пляшечки з водою і вином. А хліб, завинений у хустинку, він поклав до своєї нишени. Першу Службу Божу відправило дванадцять нововисвячених священиків у пивниці разом із своїм єпископом. З його благословенням пішли вони в нові катакомби, щоб там почати свою працю на службі Христа й переслідуваніх братів.

ПОДОРОЖЮЧИ З ПОТАЄМНИМ СВЯЩЕНИКОМ

Як працюють отець Микола і його одинадцять друзів? Молоді священики з наміром підшукують низько заробітну працю, яка їм дає доволі свободи руху. Вони відправляють Службу Божу залежно від обставин. Отець Микола шукає в кожній місцевості довірених людей. У неділю ранком іде він до села та пристає з людьми, які стоять коло церкви.

— Чи відправляється Служба Божа? — він питає.

— Люді самі моляться, бо священика вивезли, — йому відповідають.

Отець Микола йде до ризниці і питає старого паламаря, чи може слугити Службу Божу. Той спочатку дивиться на нього з недовір'ям, але остаточно даетися переконати і помагає йому вдягнути ризи. Отець Микола приступає до престолу і починає співати. Присутні відповідають зі сльозами в очах. Це ж бо так довго, як бачили вони священика і чули Боже Слово. Коли священик відходить із церкви, він знова — простий совєтський робітник. Паламар просить його на обід і запрошує ще кількох певних людей. Вони прохають отця Миколу ще кілька днів залишитися, бо стільки є в них нехрещених дітей, теж хворих, що бажають висловідатися, і чимало незапечатаних могил. Він остається в селі і сповняє свій душпастирський обов'язок.

ПРЕСВЯТА БОГОМАТИ БЕРЕЖЕ ЙОГО

Отця Миколу преважно гостяль у такій хаті, де у випадку небезпеки міг би він заховатися. Були випадки зради, але вірні запобігли, щоб його не арештували. Коли він священодійствує, люди його все сторо жать. Якщо неможливо служити в церкві, служить він Літургію в хаті довіреного вірного. Деколи хрестити він уночі потаємно дітей партійних чиновників. Так мандрує він із своїми друзями по Україні. Він відвідує не тільки католицьких вірних, але також православних. Ціла Україна вірить, що це Пресвята Богомати його береже і що Марія посилає своїх священиків потішати знедолений народ.

Історія отця Миколи, що її я взяв із звіту з жовтня 1979 р. свідчить про героїчну віру, яка росте серед гнету і спроможна вона зрушити гори. Але за яку високу ціну її здобувається. Це мусів пережити православний дисидент Олесь Бердник, якого знов арештовано в грудні 1979 р., після того, коли він написав Папі: Я народжений і вихований у країні, де атеїзм є офіційною доцтриноро. Я прийшов до Христа серед борінь і страждань, відчувши Його найживішу реальність..»

ХРЕСНА ДОРОГА ЗАСІЯНА КІСТКАМИ

Це пережив також один із наших катакомбних єпископів, якого недавно викрили при виконуванні свого обов'язку. Надармо намагалася КГБ погрозами й побоями примусити його до співпраці з ними. Також спроба обіцянками деякої свободи розбити єдність Церкви знутра не вдалася, бо єпископ свідомий того, що для Церкви немає іншої путі від хресної дороги. Ця хресна дорога Української Церкви є ще й тепер засіяна людськими кістками.

У березні 1980 р. в Томашівці, Рогатинського району, знайдено тіло нашого священика Анатоля Горгули. Його зв'язали, облили бензиною і спалили. Його вірні мене повідомили, що єдиною його провинною було те, що він залишився вірним своїй Церкві і що правив Службу Бону.

У травні 1980 р. в Зимній Воді, близько Львова, знайдено на заводі, в якому працював, побитого на смерть 60-літнього священика Івана Котика. Лице його було посиніле, ніс сильно окровавлений, його зуби вибиті, а уста набиті хлібом. Його вірні похоронили його зі співом церковних пісень, а на похорон прибуло стільки людей, що похоронний похід розвинувся довжиною 600 метрів.

Ще далі важким є те, що наш молодий ісповідник віри Йосиф Тереля написав 6 березня 1977 р. на полотні до Папи Павла VI: «Гіркі часи переживає нині греко-католицька Апостольська Церква України. Ми, вірники Церкви, змушені таємно хрестити, вінчати, сповідати і хоронити! Наше священство в таборах, психлікарнях, і з Божої ласки, у державі, де бути християнном — злочин! Ще ніколи, за всю історію християнства на вірників і слуг Церкви Христової не було таких гонінь і переслідувань, як нині. Українські католики позбавлені всього — родинного щастя, вільно проповідувати, відправляти обряди нашої Церкви — ми в катакомбах!... За слово Боже тут розпинають дух живий! Із своїх 34-х років, я 14 із них провів у тюрях і концетаборах СРСР, та психіатричних лікарнях... Кінця злочинам безбожного

світу годі сподіватися без протистояння всіх християнських сил світу... Благаємо наших братів і сестер католиків світу та всіх християн стати на наш захист; стати на захист замученої греко-католицької Української Церкви!«

На Богослуженні перед занритою церквою

ЖИВА ЦЕРКВА МУЧЕНИКІВ

Наша Церква не вмерла, так як дехто у вільному світі гадає, або може навіть того й бажає, тому що вона заважає їхнім надто людським плянам. Наша українська Церква живе. Найкращим доказом цього є її мучеництво. Вона страждає, бо вірить; вона вірить, бо страждає. І вона радіє з того, що може за Бога страждати, про що я в одному листі з травня 1938 р. читаю: »Ми є вибранці Господні: це благодать, що ми за Бога й Церкву можемо переносити терпіння«.

Для наших вірних сам факт, що наша Церква по 35-ти роках крізь злочинне переслідування ще далі існує, — це чудо Божої благодаті, що завжди спонунає до дальшої призадуми. Це чудо робить їхню віру непохитною.

Також комуністичний режим добре знає, що його боротьба за душі, яку він перед більш як 60 роками почав з таною самопевністю та бундючністю, не мала сподіваних успіхів. Часті заклики у пресі до молоді, також до комуністично зорганізованої молоді (комсомолу), не брати участі в богослужіннях, як рівно ж все дальнє ведений глум із релігійних святощів і вірних, ясно вказує, що більша частина народу прив'язана до віри. Ця віра є така сильна, що навіть має силу відтягати молодь від впливу комуністичних провідників і провадити її до Бога. Тільки той, хто сам це безбожницьке пекло пережив, може зрозуміти, яке завдання сповняє в моїй Батьківщині Церква як учительна віри й моралі.

По правді писав український історик Валентин Мороз у 1973 р., тоді ще дисидент у Советському Союзі: «Церква настільки вросла в культурне життя, що неможливо зачепити її, не пошкодивши духовної структури нації».

Це вірно, але Церква має ще далено глибше значення для нашого народу. Разом із іншими релігійними спільнотами, які віднидають політичну співпрацю з комуністичною диктатурою, Церква є колоною-стовпом і основою правди й моралі для всіх, що бантають дійсно жити Христовим Євангелієм.

ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ДІЯСПОРИ І ВСЕЛЕНСЬКОЇ ЦЕРКВИ

Існування і духовна сила Церкви в моїй Батьківщині є надзвичайної важливості для збереження вірності для тих українців-ізгойів, що через втечу або переселення розсіялися по щому світі і залишилися вірними своїй Церкві. Без існування Церкви-Матері не може бути мови про Церкву на поселеннях! Так як ізраїльський народ у вавилонській неволі, будь-коли забував Єрусалим, неминуче пристосовувався до поганських звичаїв, так теж і українські поселення без внутрішньої зв'язі з Церквою-Матір'ю згублять свою ідентичність. Ця для життя небезпечна асиміляція вкрадається не тільки на національному полі, але також вступає і в релігійний процес, який міг би допrowadити наш народ до затрати його духовної істоти і його католицької віри.

Тому що в Божій життєдайній спільноті, яку ми за св. Павлом земо Містичним Тілом Христовим, існування однієї Церкви має вплив на всі інші помісні Церкви, не може Українська Церква нікому байдужою бути. Ограблена з усіх інституційних, організаційних і матеріальних засобів, вона з безборонним Христом стала для всіх її Церков-сестер джерелом внутрішньої сили і справжнього відродження. Ось тут саме служить вона своїм вартісним вкладом для скарбниці Вселенської Церкви.

ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЕКУМЕНІЗМУ

Коли ми застановляємося над місцем і значенням Української Католицької Церкви на лоні Вселенської Церкви, треба нам говорити про воз єднання всіх християн. Єдність у Христі мусить бути знову встановлена глибоку рану роз єднання у Містичному Тілі треба війти. Другий Ватиканський Собор дає нам це за завдання. У східній Європі над цим завданням працювали вже століттями, від часів Берестейської Унії починаючи.

Сьогодні ведеться з чималим завзяттям так званий екуменічний діялог але, на жаль, він обмежується до вузького кола вищого духовенства знатоків. На Заході народ лише малувато а в Советському Союзі зовсім не є причетний у ньому. Але в Советському Союзі через спільно несений хрест переслідування, виріс справжній екуменізм, який через глибокосяжнє ісповідування віри і купіль у крові мучеників, сягає до найглибших начал Євангелія: шукати Божого, а не людського. Бо католики, православні, баптисти й інші віроісповідання однаково терплять Христа ради. Це терпіння робить їх у подібний спосіб дітьми Божими і дітьми Христової Церкви. Це є здобуток неоціненої вартості. Модерні екуменісти добре поступили б, якби цей стан речей не губили з очей.

Поминена і вигнана зі святині до пивниць і сидадів, Пречиста Богородиця продовжує опіку і благословляє своїх українських дітей.

А ЩО КОМУНІСТИЧНИЙ РЕЖИМ?

Ми можемо поставити питання: що може наша Українська Церква сподіватися від комуністичного режиму? Абсолютно нічого!

У рамках комуністичної системи немає місця для Церкви. Якщо вона в будь-який спосіб є толерованою, це є виключно для осягнення нецерковних або протицерковних цілей. І якщо ми в тих, дозволених советською державою церковних структурах, знаходимо позитивні християнські елементи, тоді це є визначене не з волі пануючого комунізму, але з волі Божої. Не можна очікувати правдивого блага для Церкви від системи, яка у своїм характері ґрунтовно має поборювати Бога, Церкву й усяну релігію.

Наши брати й сестри в Україні покладаються тому тільки на Бога, який чудом свого провидіння, навіть із віддалі тисячів кілометрів, спроможний зворушити людей стати знаряддям Його милосердної любові. Цю працю чинної любові для моого страждаючого народу дуже успішно сповняє від багатьох років організація «Поміч для Церкви в гостребі» під проводом о. Веренфріда ван Страатена. Йому й усім вам складаю подяку в імені моєї забutoї і невизнаної Української Церкви за неоцінену поміч, яку вона від вас могла одержати. Наша вдячність є тим більша, бо ми відчуваємо, що ви нам даєте не тільки ваш гріш, але й частину Вашого серця.

ВАШЕ ДОПОМІЖНЕ ЗАВДАННЯ

Далеко важнішою від матеріальної допомоги є духовна й моральна піддеряка, якою ви можете послужити. Це є вашим завданням і обов'язком ніколи не забувати про переслідуваних братів. Колишній професор і ректор нашої Духовної Семінарії у Львові, о. д-р Іван Чорняк, що помер 26 січня 1980 р. як святець по 35-літніх стражданнях, просив мене у своєму останньому листі зробити все, щоб вплинути на публичну опінію, зрушити сумління світу, вимагати елементарного права свободи віри для всіх уярмлених у Советському Союзі народів, і щоб не дозволити до цього, щоб над мовчазною Церквою стояла мертвіцецька мовчанка від тих, які говорити можуть. Тепер, коли наближається день, що Бог мене покличе з цього світу, хочу цю, можливо останню, нагоду використати, щоб сповнити останнє бажання моего замученого співбрати.

Однак не вистане тільки говорити. Вам треба молитися і працювати, а понад усе жити послідовним християнським життям. Коли вініці прийде день, в якому наші брати переслідуваних Церков знову зможуть подивляти моральну силу, непохитну віру, всесторонню оборону людських прав у Церкві вільного світу, тоді вони наберуть нової снаги для продовження своєї боротьби. Тоді наповниться їхнє серце більшим довір'ям. Тоді ярмо їх стане міле, а тягар — легкий (мт. 11,30). Амінь. Рим, дня 28 липня 1980 р. Б.

Примітка:

Основоположник церковної інституції «Церква в Потребі» о. Веренфрід ван Стартен, великий прихильник Бланеннішого Патріарха Йосифа, випустив друком брошюру «Церква Мучеників» мільйоновим тиражем в шістьох мовах. Брошюру прикрашають численні знімки мучеників з-помін ієрархів української Церкви.

Гріб єпископа-в'язня Гайдича.

Я. Стецько і п-і С. Стецько між конгресменами у Вашингтоні

ГОЛОС УКРАЇНИ В КОНГРЕСІ ЗСА

Відзначення Конгресом ЗСА 40-річчя Аїту 30 червня 1941 р., під час традиційного Тижня поневолених націй, знайшло широкий відгомін в американській пресі.

Тут подаємо один пресовий голос із ЗСА, а саме газета «Спотлайт» із 3 серпня. У статті п.з. «Реген ставить гострий опір советському імперіалізму», зі знимками Ярослава Стецька й Лева Добрянського, редакція пише, між іншим:

«Великої сили проголошення президента Регена, картаючи «совето-імперське» поневолення 17 народів в середині імперії — не включаючи держав східного бльоку, опанованих комуністами після 2-ої Світової війни, — було найсильнішим від президентури Айзенгауера.

Наступні президенти до Картера послаблювали зміст вимаганої Конгресом заяви дрібницями. Справді, 1977 р. през. Картер намагався уникнути видання будь-якої заяви, видавши врешті слабенький текст лише під конгресовим тиском.

Росія становить тільки 40% або й менше площин, знаної під назвою ССРС. 17% поневолені народи — Україна, Латвія, Литва, Білорусія та ін. — охоплюють решту, 60%. Дух націоналізму далі живий серед усіх поневолених народів, навіть серед нового покоління, яке не знало іншого життя, як поневолення, бо ж гаряче бажання волі перейшло від батьків на дітей.»

Прийняття в приміщенні Конгресу ЗСА української делегації на чолі з Ярославом Стецьком, прем'єр-міністром Державного Правління

1941 р., не обійшли моєчанкою також і московські марионетки в Києві. І так, «Радянська Україна» з 2 серпня зареагувала на цю ванливу подію по-вірнопідданським «памфлетом» депутата Верховного Собору УССР Бориса Олійника, поета і фальсифікатора Симоненкових чистих поезій!

Б. Олійник, нар. 1935 р. на Полтавщині, дурно силнується очорнити державотворчий чин 30 червня 1941 р., безсовісно ляє українських націоналістів-героїв, фальшує історичну правду, підтасовує видумані факти, виступає менторським тоном до волелюбних американських конгресманів, як Д'Амато (анекодавець резолюції ч. 163 на відзначення «Дня незалежності України»), Левін, Е. Дервінський, С. Стрентон, Ч. Персі — їх було коло 60 на відзначенні Акту 30 червня!

Пропонуємо й Б. Олійникові прочитати з увагою промову Я. Стецька, виголошенню 15 липня в столиці ЗСА, яну нижче публікуємо в українському перакладі. Може хоч під впливом її правдомовності пробудиться його сумління, може покине зрадницький шлях і вступить у слід справжніх представників Симоненківського покоління.

ПРОМОВА ЧЛЕНАМ КОНГРЕСУ ЗСА

Хотів би зачинати, дякуючи Конгресові ЗСА за прийняття резолюції в справі поневолених народів від 17 липня 1959 р. і за можновчасне підтвердження Вашого зобов'язання супроти зasad у ній в течії останніх 22 років. Я зонрема радий, що резолюцію прийнято однодушно і сподіюся, що ця резолюція, яка залишається в інтересі не тільки поневолених народів, але й цілого вільного світу, стане невід'ємною частиною зовнішньої політики ЗСА.

Дозвольте мені висловити сердечне призначення достойному Едвардові Дервінському, дост. Самуелеві Стреттоні і д-рові Л. Добранському за влаштування нинішньої загадки про 40-ву річницю проголошення відновлення незалежної Української Держави. Я бажав би також передати мою ширу подяку дост. Вільямові Грінові за передання резолюції в палаті репрезентантів, визначуючи 30 червня 1981 р. «Днем незалежності України». Майбуття оправдає підтримку, яну ви сьогодні даєте визволенню України, відзначаючи останній період української державності, який починається 30 червня 1941 р. і тривав до 1951 року.

Я переконаний, що події з 30 червня 1941 р. мають історичне значення не лише для моєї власної нації, але й для всіх інших поневолених народів. Проголошення відновлення української державності 30 червня 1941 позначає початок періоду, знаного в історії міжнародного права як період української державності.

«Миколаєві, Житомирі і Вінниці. Справа: ОУН (рух Бандери)»

Встановлено, що рух Бандери (Бандерабевегунг) підготовляє повстання в райхскомісаріяті, яке має за остаточну ціль створення незалежної України. Всіх членів Бандерівського руху треба арештувати зразу ж після основного допиту потаємно знищити як мародерів.

Звіти з допитів треба посыпати до службової команди С/Б.

Голови командних постів мають знищити ці інструкції, наперед за пізнавшись належно з ними. (Нечіткий підпис)

СС-оберштурмбаннфюрер»

Українська підпільна держава тривала від 1941 до 1951. УГВР, природне продовження українського уряду, виконувала національну владу продовж цілої декади на різних частинах української території. Суверенітет революційної влади зберігся завдяки збройному підпіллю ОУН—УПА.

Розмах боротьби відмітили навіть німці й росіяни. Наприклад, Нікіта Хрущов написав у своїх спогадах, я цитую: «Під час другої половини війни він (С. Бандера, голова ОУН — Я.С.) воював проти обидвох — нас і німців. Потому, по війні, ми втратили тисячі людей у завязтій боротьбі між українськими націоналістами і силамиsovєтської влади.»

Німецький генерал Ернст Кестрінг також про це писав, цитую знову: «Військова організація, відома як Українська Повстанська Армія, постала для створення незалежної України, не контролюваної ні Москвою, ані Німеччиною... Коли червона армія поновно зайняла Західну Україну, ОУН і УПА закликали українські маси боротися проти большевиків — російського ворога. Німецькі старшини, які пробивалися назад до нас у 1945 р., доношували, що становище червоної армії було подібне до нашого: вона мала під контролем лише міста й головні шляхи сполучення, тоді коли ціла країна знаходилася в руках руху спротиву.»

Нинішнє міжнародне становище особливо важливе. Усім нам добре відома експансія російського імперіалізму. Політика приязні, замирення, контейнменту (стримування), конвергентності (сподівання на зміни всередині СССР шляхом посиленої торгівлі й господарської допомоги) та детанту-відпруження — доказала непридатність чинити опір столітньому безсромному імперіалізму, який змагає до опанування цілого світу.

Але Захід мусить усвідомити, що в російській імперії існує нова ідеологічна і політична революційна потуга — поневолені народи, що розсаднюють імперію зсередини. Процес розвалювання російської імперії знаходиться в різних поневолених народах на різних ступенях: в Афганістані, Україні, Польщі, Литві, Туркестані та ін.

Беручи цей чинник до уваги, західня політична й військова стратегія мусить включити в себе такі точки:

1. Вільний світ повинен втягнути советську Росію в боротьбу ідей та ідеологій, визнавши визвольні рухи поневолених народів як законних представників тих країн на всіх міжнародних форумах, включно з ОН.

2. Захід повинен дати національно-визвольним рухам доступ до різних форм засобів масової інформації, щоб полегшити зв'язок з їхніми землянами за залізною завісаю, і це в значній мірі.

3. Також треба дати підтримку у Формі військового вишколу, як і в інших формах політичної, матеріальної і технологічної піддержки.

4. Всі народи вільного світу мусили би проголосити Велику Хартію незалежності для всіх народів, поневолених російським імперіалізмом і комунізмом.

Небезпеку ядерного голоноstu не можна відхилити шляхом переговорів. Советська Росія підступно використала страх Західу перед атомовою війною, шантажуючи Захід на мовчазне погодження з не-

В АЛЬБОМ ГРЯДУЧИМ ПОКОЛІННЯМ

Успіх кожної ідеї залежить від якості супровідних елементів, які формували її розвиток. Ця засада є основною умовою үдачі всіх суспільних явищ, як буденних, так й історичних. Історію же творять видатні за своїм талантом, самовідданістю і відвагою люди, у яких здоровий і слушний розсудок ідуть у парі з ідеалом суспільних ірагнень та інтересам нації.

Сучасне століття виставило наше суспільство на історичну пробу. Хоч Перша світова війна представила нам корисні умови Визвольних Змагань, то ми не зуміли їх як слід використати. Натомість Друга світова війна застала нас готових до здійснення історичного заповіту та зовнішні єхидні обставини підтяли крило нашого визвольного польоту.

Добре сталося, що Український Національний Комітет насамперед десь 16-го червня 1941 року опрацював Декларацію прав українського громадянина, а відтак Український Національний Конгрес 22-го червня 1941 року прийняв Маніфест проголошення Самостійної Української Держави.

На другий день я, як Голова Українського Національного Комітету направив канцлерові німецького райху дипломатичну ноту. Там був виразно відзначений тенор того Маніфесту: що господарем української землі буде український народ у своїй самостійній державі.

Адресу тієї ноти оформлював при мені наш художник Святослав Гординський. Копію того Маніфесту я особисто вручив начальникові Служби Безпеки Генерального Губернаторства, штандартенфюрерові Гаймові, а копію Маніфесту переслав генеральному губернаторові, д-рові Гансові Франкові.

← помірними завоюваннями. Наша стратегічна альтернатива спирається на знання, що поневолені народи внутрі російської імперії становлять велику невикористану силу, яка у спільному фронті з народами вільного світу дає стратегічний резон д'етре (смисл буття) для поборювання останньої в світі імперії. Синхронізовані національні визвольні революції всередині російської колоніальної імперії — єдина альтернатива.

Я хотів би закінчити мою промову до Вас, пані й панове, словами мо-
го незабутнього особистого друга і видатного британського військово-
го мислителя, генерал-майора Дж. Ф. С. Фуллера, який написав: «Тиль-
ки єдність західних держав і їх узгодження з національними визволь-
ними рухами за залізною завісою може забезпечити остаточну пере-
могу... Причина повинна бути очевидна. Кремль живе на вулиці
і знає, що найбільша вибухова сила в світі не знаходиться в ядер-
ній бомбі, але в серцях поневолених народів, притоптаних під заліз-
ною п'ятою.»

Ярослав Стецино —
Прем'єр-міністр Державного Правління 1941 р.,
Голова ОУН, Президент АБН

Д-р Володимир Горбовий

З початком липня 1941 рону цей Маніфест був надрунований у «Львівських Вістях».

У тому ж часі Український Національний Комітет видав »Інформаційний Листон« №1. У ньому було об'явлено що 30-го червня 1941 рону у Львові була проголошена наша державність. І очолював Ярослав Стецьно. Наш адміністративний апарат був заведений і діяв тоді на всіх доступних нам землях.

Ці події мають важливе історичне і виховне значення. Їх треба үвіковічнити. Нехай грядучі покоління знають, як ми поставили себе в сліщній хвилині.

Важливий при тому був ось цей момент. Наша гідна принципова постава виникла в німецьких верхах тевтонську люті. Служба Безпеки Генерального Губернаторства хотіла наших трьох суспільних лідерів ліквідувати. В тій трійці було прізвище Ярослава Стецька і моє. Однак, Берлін не дав на це своєї згоди. Він заявив, що не є в німецьких інтересах, щоби ці люди гинули з німецької руки.

Хоч була нагода втечі, то ніхто з наших суспільних керівників не скривався. Навпаки, вони стояли непохитно на своїх позиціях і були готові під безпосередньою загрозою загибелі відстоїти честь, гідність і право свого народу.

ТЕРОР СУПРОТИ 83-РІЧНОГО СЕНЬЙОРА

(УЦІС). - Нижче публікуюмо в скороченні потрясаючу розповідь понад 80-річного д-ра Володимира Горбового, в якій мовиться про рафіновані й водночас варварські методи тероризування невинної людини органами КГБ, людини, яка навіть де-юре не є громадянином СССР.

До всього цього на д-ра В. Горбового напала ще додаткова осо-биста біда: його єдине око (в нього ж одне око сяляне) ловолі втрачає зір через поступове більмо. Єдиний рятунок лежить в операції, яна особливо небезпечна в такому високому віці і яку міг би йому вможливити сик Роман Горбовий, який проживає у Празі, і який робить даремні намагання стягнути батька до своєї родини.

Українська і світова громадськість, а зокрема правники-колеги й лікарі повинні підняти збрінний голос протесту проти нелюдських зну-щань над невинною жертвою советсько-московського свавілля й вимагати елементарного права для д-ра В. Горбового вийти до сина.

РОЗПОВІДЬ Д-РА В. ГОРБОВОГО

Десь у сімдесятіх роках наші «історики» звернулися до мене з домаганням, щоби для нашої історії написав свої спогади. Зокрема важливі є події, які в цьому столітті відбулися при моїй співучасти, або під моїм проводом...

... Сучасне мое становище трагічне. Мене вигнали з моєї рідної хати. Пенсії не дістаю, хоча ціле мое життя проходило на чеснім відно-шенні до праці і на бездоганній поведінці. До війни я був членом Адвокатської Палати у Львові, потім я займав посаду судді в польськім Апеляційнім суді у Krakovі, а по війні я працював юрисконсультом у міністерстві земельних справ Чехо-Словаччини. Верховні органи польського правосуддя виставили мені прекрасну характеристику. Ні караний, ні суджений ніколи не був.

Ні пакунків, ні листів я тепер не дістаю. Мені грозить голодна за-гіbelь.

Обстановка в моїй околиці несамовита. Людина радо вітає схід сонця, але не знає, чи їй щасливо доведеться дочекати його заходу. Навесні 1980 року я був свідком, як один кримінальний тип намагався вбити невинну чесну жінку. Вона була взірцем суспільної моралі і статичної поваги. Бандит вдарив її у правий висок в'язанкою заліз-кого приладдя так сильно, що вона впала на каміння та зазнала дуже важких ображень тіла. У ней було пошкодження мозкової кори. Її обличчя прийняло чорний колір шкіри.

Я не міг залишитися при тому байдужим глядачем та став дорі-нати бандитові, за що він вбиває невинну жінку. Він же нахабно гукнув, що єб є її, а мене він теж єбє. Згодом він силою добувався до моого помешкання, щоби мене вбити, але я з-середини защіплював двері й вікна та в той спосіб виходив зі скрутного положення.

Бандит не був притягнений до судової відповідальності за намагане вбивство невинної жінки.

Поза тим коротаю дні і ночі на самоті. Нікуди не ходжу і засад-

Микола Горбаль із своїм сином Андрієм. Вересень, 1978 р., Київ.

МИКОЛА ГОРБАЛЬ: «ПРАВО НА ЗАХИСТ» (УРИВКИ)

«...Людина повинна бачити хоч якусь змогу для свого захисту, в противному випадку вона обернеться в жалюгідне і страшне твориво. Людина повинна мати право оборонятися. І як би її не позбавляли того права, вона буде шукати нових способів захищатися, щоби зберегти в собі те, що у ній Людське і Боже.

За півроку до того, як мене сховали в тюрму, був заарештований мій добрій приятель Юрій Бадзьо. Його звинувачували в написанні книги «Право жити». Це, як я розумію, повинна була бути фундаментальна аналіза теперішнього становища української нації. Я не бачив тієї праці, не знайомий з її змістом, Юра був настільки обережний, що не показував навіть мені. Але невисипуше око КДБ... Вилучили в ще рукописному виді, а його жорстоко покарали, щоби не добивався права жити. Розправа над Юрою - це лише ще одне цинічне підтвердження того, що українці позбавлені майбутнього, не

ничо відвідин не приймаю. Нерви тримаю на цупкім повідку. Як лиш у просторі почую якийсь шуркіт, інстинктом приймаю оборонну позицію.

Мій син Роман був у мене, знає мое становище і хоче забрати мене до себе, щоби я міг спокійно дожити свого віку. Однаке наші зусилля зостаються безуспішними.

мають права на життя. А я, поки ще живий українець, домагаюся права на захист. По аналогії з працею Юри, я, висловлюючи глибоку повагу до її автора, називаю свою невелику статтю «Право на захист».

...Я все ж прийшов до переконання, що у будь-яких життєвих ситуаціях не вільно допустити брехні, неправди - скільки це не коштувало б.

Останньо я очікував якоєсь провокації і знов, що можуть арештувати, обвинувачуючи в будь-чому. Ale я не міг і подумати, що зфабрикують таке жорстоке звинувачення. Я почував себе утопленим у болоті брехні. Хоч і бачив я привиди, але не міг уявити, що влада дійде до такого нахабства і цинізму. I тільки чесний і відважний адвокат міг розкрити очевидну фабрикацію справи, яка клейлась грубо, спішно і цинічно. Я домагався адвоката тому, що все ж надіявся, що зможу передати рідним і знайомим, що наді мною вершиться несправедливість. Ale все вийшло навпаки, тому ще задовго до арешту я був засуджений. Тепер всі в цій ділянці повинні бути проти мене. I перше, що я сказав рідним /котрих пустили лише на зачитання вироку, хоч процес був відкритий/, що найпідлішу ролю у цій комедії відіграла адвокат Васютинська. Тепер я би цього не сказав, бо й вона до деякої міри жертва...

...I знову я сам-на-сам зі своїми невтішними думками в кошмарі тюрми. Від всієї цієї гидоти і власної немочі чую таке душевне пригнічення, що починаю побоюватися за свій глузд. Не боюсь признатися, що ще ніколи не переносив таких глибоких страждань. Були хвилини, коли самогубство являлося одноким спасінням від цих страждань. Всі спроби, за які тільки можна взятися для захисту своєї правоти, неочікувано оберталися проти мене. Лише свідомість, що моя розпушка заплянована нелюдами, заставляє триматися з останніх сил. Хоч знаєш, що все, що попереду, набагато страшніше, але що робити? В камері мені всі співчувають, але потішити кіхто не може. Звичайно мені говорять: «Ну, що тобі сказати, Коля, всі ті слідчі, прокурори, адвокати, судді, міліція - одна банда; що захочуть, те і зроблять з тобою...» ...Може бути, що спроби захиститись виглядають смішні, тим більше, що моя доля від того не стане легшою. А тепер в таборі зовсім наївно будь-кому доказувати винний ти, чи ні. Адміністрації все обоятно, у неї свої репресивні функції... Так що все «свершилось». Неси свій хрест. Кожному - своє. Я не чую злоби до адвокатів, свідків, суддів, прокурорів. Бо ж наївно шукати захисту у цьому безбожному світі. I все ж людина повинна протистояти злу. Бог саме для цього дав тій волю».

«ДИТИНСТВО – СЕРЕД СВІЖИХ МОГИЛ»

Ярослав Лесів

ЗАЯВА

Лесіва Ярослава Васильовича /Івано-Франківська обл.,
Долинський р-н, м. Болехів, вулиця Щорса, 14/

Питанню прав людини приділяє увагу багато держав. Одні це роблять щиро, інші – демагогічно. Так, чи інакше – ні одна тепер країна, ні один уряд, ні один серйозний політичний діяч не можуть обминути, чи бодай не врахувати цієї проблеми.

Проблема прав людини стала тепер всезагальною, вселюдською проблемою. Однак ця проблема чи не найбільше стосується мене. Я ж бо живу в країні де людська особистість де факт тільки гвинтик у державному механізмі, а її права і обов'язки – схвалювати діяльність партії і уряду та трудитися, не зважаючи навіть на те, чи цей труд забезпечує тобі прожитковий мінімум. А вже найменша спроба стати на захист рідної мови, культури, національних прав і прав людини розцінюються урядом як антиурядова, антидержавна діяльність.

Не можу змиритися з тим, що таких талановитих людей, таких визначних патріотів, як Левко Лук'яненко, Євген Сверстюк, В'ячеслав Чорновіл, Ігор Калинець, Іван Світличний, Микола Руденко, Олесь Бердник, Олекса Тихий, батько та сини Січки, таких доньок українського народу, як Стефа Шабатура, Ірина Калинець, Ірина Сеник, Оксана Попович і багато–багато інших ні про що, ні за що хапають, «шиють діло» і запроторюють на довгі роки за ґрати та за колючий дріт.

Я не можу миритися з таким станом речей, який є тепер на Україні: русифікація, нищення історичних пам'яток, затирання національних традицій, заборона греко-католицької Церкви, гоніння віруючих, відсутність всяких політичних свобод, національних прав, прав людини, переслідування інакодумаючих, безпрецедентна практика закритих судів, примусова праця в таборах при напівголодному стані, ба навіть утримування українських політ'язнів у віддалених районах держави.

Іще багато інших проблем животрепетних, невідкладних ми маємо до розв'язання сьогодні і було би злочином із-за страху перед покарою відсторонитися від них і лишити їх своїм дітям.

Я в повній свідомості, які труднощі і перешкоди на нашій дорозі, але іншої дороги не бачу і приєднуюся до людей, яким дорога святість ідеалів свободи і прав людини.

Я вступаю в ряди Української Групи, бо свято вірю в правоту цього руху. Мені надзвичайно імпонують демократизм, справедливість і мета: права людини, права народів.

Сьогодні для мене настав час великої потреби і я йду.

Біографія:

Народився 3 січня 1943 р. в с. Лужках, Долинського району на Івано-Франківщині, в селянській родині. Дитинство пройшло селянськими святами й буднями в тяжкі повоєнні роки серед стрілецьких та повстанських пісень, серед облав, серед розбитих криївок і свіжих могил, серед постійного страху, аби не попасти на вивіз на Сибір.

В 1962 р. закінчив середню школу в с. Витвиці, а три роки згодом Івано-Франківський технікум фізичної культури. Вчителював на Кіровоградщині аж до 29 березня 1967 р., до дня моого арешту. В листопаді цього ж року виїзна сесія Верховного суду УССР засудила мене разом з моїми товаришами-однодумцями за участь в Українському Національному Фронті по ст. ст. 56 і 64 до шістьох років ув'язнення в тaborах сурового режиму.

В 1970 р., перебуваючи в Мордовлазі, за участь у русі за права політв'язнів мені поміняли режим утримання і відправили до Володимирської спецпірми, звідки я і звільнився в березні 1973 року.

Направили мене в рідне село до родичів під офіційний нагляд.

Тепер проживаю в м. Болехові. Працюю робітником на лісокомбінаті. Мені не дають роботи за фахом. Я під постійною опікою органів безпеки, фактично під негласним наглядом. Таке життя не в радості і миритися з тим нема ніякої рації.

Підпис

«КАТИ! НЕ ДАЛИ ОСТАНЬОГО СЛОВА!»

ОПИС СУДИЛІЩА НАД НЕЗЛАМНИМ ПОЕТОМ ВАСИЛЕМ СТУСОМ

У російськомовній «Хроніці біжучих подій», випуск 58/1980, лоявився досить таки детальний репортаж про судову незаконну розправу над щойно звільненим із заслання Василем Стусом. З уваги на продовження в жовтні нарад у Мадриді, пропонуємо увазі наших читачів цей опис у перекладі пані Грекні-Шелест.

СУД НАД СТУСОМ

У справі Стуса проводили обшуки в Євгена Сверстюка та в Олександра Сергієнка. Обидва вони знаходяться на засланні. В них були конфісковані листи.

Слідчий майор КГБ Селюн допитував 26 липня дружину Юрія Бадзя, Світлану Кириченко. Формальна причина допиту була така: під час обшуку в Стуса були знайдені копії його листів з табору та з заслання, переписані почерком Кириченко.

4 серпня в справі Стуса зробили обшук в Раїси Руденко, при чому були конфісковані поезії Миколи Руденка, написані ним в таборі та привезені без відома цензури. Конфіскували також записну книжечку й машинку. 7 серпня слідчий КГБ Н. П. Цимох допитував Р. Руденко в справі Стуса. Руденко заявила, що бачила вона Стуса всього-на-всього один раз, коли святкували Новий Рік, що він тій дуже сподобався як людина, що вважає вона його за близкічого поета та що жадних «антисоветських» й «оббріхуючих» розмов він з нею не провадив.

17 серпня слідчий московського відділу КГБ Каталіков допитував у справі Стуса москвянку Н. П. Лісовську. Він поставив їй зокрема таке питання: «Чи прохали Ви Стуса послати на вашу адресу його заяву від 19 листопада 1979 року до прокуратури УССР в справі Горбала М. А.?» На це отримав негативну відповідь.

*

З 29 вересня до 2 жовтня Київський міський суд під головуванням П.І. Фещенка розглядав справу члена Української Гельсінської групи, Василя Семеновича Стуса (рік нар. 1938). Обвинувачували його за ч. 2 62-ої статті КК УССР. Прокурор-обвинувач Аржанов. Не дивлячись на протест Стуса та на його відмовлення від захисника, суд офіційно призначив йому для оборони адвоката В. В. Медведчука.

Стуса заарештували 14 травня минулого року. Під час слідства Стус жадних свідчень не дав.

Стуса обвинувачували в його листуванні з Сахаровим, з Лук'яненком, Григоренком а його київськими друзями. За вину йому ставили також його заяву до прокуратури в справі Горбала, його віршій «усні агітації».

Дружина Стуса, Валентина Попелюх дзвонила 25 вересня (в четверг) минулого року Сахарову, але про суд над її чоловіком той тій нічого не сказав. 30 вересня пізно ввечорі Михайліні Коцюбинській, Світлані Кириченко й дружині Євгена Сверстюка В. Андрієвській вручили повідомлення з винником, як свідків на суд. Аж тільки від них взнала Попелюх, що суд над її чоловіком вже розпочався. Проте 1 жовтня в залю, де відбувався суд, її не впустили.

Виступаючи на суд, Коцюбинська назвала Стуса як людину з відкритою совістю, як людину, яка нездібна до конати найменшої несправедливості. Зустріти тану людину — це рідкість, — сказала вона, — і я щаслива, що моя судьба дозволила мені спіткатися з Стусом. Йому я завдячує багато чим в моєму житті». На запитання судді, що вона може сказати про заяву Стуса до прокуратури в справі Горбала (в цій справі Стус вимагав розправи над цинічними провокаторами, що змайстрували справу Горбала), Коцюбинська відповіла, що ця заява яскраво підкреслює зроблену нею характеристику особистості Стуса. Вона також впевнена в тому, що Горбаль невинний,

але вона лише сумувала за вчинену несправедливість, тоді як Стус негайно й гостро на це реагував.

Коцюбинсьна відмовилась охарактеризувати лист Стуса в Київ з заслання, що він його написав в 1971 р. (В цьому листі Стус висловив бажання вступити до Українсько-гельсінської групи, закликаючи бути безбоязними перед танками, хоч вони й нещадно нищать на своєму шляху все живе; він також накреслив лінію поведінки на суді: він вимагатиме присутності представників Українського Світового Конгресу вільних українців, в протилежному випадку, він не братиме участі в судовій розправі; лише, взявшись на останку слово, він поставить крапку над і їй буде говорити, як вірний син свого народу, який перебуває в жахливих умовах духовного гетто). Коцюбинська пояснила своє відмовлення тим, що бачить перед собою не оригінал листа, а рукописну копію. (В справі знаходиться лише копія цього листа, переписана почерком Кириченко).

Відповідаючи на прохання адвоката дати Стусові політичну характеристику, Коцюбинська відмітила глибоку гуманність і демократичність поглядів Стуса, а також той факт, що йому цілком чужий поверхневий націоналізм. Коли ж націоналізм розуміється в такому пляні, що «не можна любити людство, якщо в першу чергу не любиш власну матір», в такому розумінні він властивий Стусові. Стус болісно сприймає всіляке калічення національного життя відверто й різко виступаючи проти цього.

Стус:

«Чи свідкові відомо про те, що в Декларації прав людини записане право людини на власну олінію?»

Коцюбинська: «Так.»

Стус: «Відомо свідкові, що існує право людини, що охоронює таємність особистого листування?»

Коцюбінська: «Так.»

Стус: «Відомо свідкові про те, що Крістіна Бремер являється членом «Міжнародної Амнестії» і чи можна назвати її націоналісткою?» (Стуса обвинувачували за адресований цій останній лист; в кінцевому обвинуваченні зазначено, що Стус «переписувався з націоналісткою з Нім. Фед. Республіки»).

Коцюбинська: «Щодо націоналізму Бремер — це чистий абсурд. Тепер мені зрозуміло, чому під час слідства слідчий не захотів затотувати, що Крістіна Бремер являється членом німецької соціалістичної партії».

Стус: «Чи свідкові відомо, що під час слідства 8 серпня я був підданий «фізичним тортурам»? »Ось тут і той, що їх застосовував« І тут Стус вказав на замісника начальника ізолятора, службовця КГБ, що стояв в залі при дверях».

Коцюбинська: «Невідомо, але, коли це говорить Стус, значить — це правда».

Після цього Коцюбинська описала тяжкі умови, що в них знаходився Стус на засланні. Його змусили жити в гуртожитку, де навколо нього точилася пиятика.

На цьому суддя перервав її, катічучи, що люди, про яких вона говорить, знаходяться тут в залі (на суді були особи-свідки «усної агітації», запрошенні з поселення Матросово, Магаданської області, де Стус був на засланні). Отожбо, хай вона не оббріхує робітничої кляси. Після цього одного з магаданських свідків запитали, чи правда, що один з сусідів Стуса спустив в п'яному стані сечу в його чайник. Свідок відповів, що при цьому він не був, але сеча в чайнику була дійсно. Після того, коли допит закінчили, Коцюбинську примусили вийти з залі.

Коли почали допитувати Кириченко, вона звернулася до суду з таким запитанням: «Прошу, щоб суд запитав Стуса, чи визнає він цей процес над ним законним».

Стус: «Не визнаю».

Кириченко: «В такому випадку я відмовляюся брати в цьому процесі участь».

У відповідь на вимогу прокурора притягнути Кириченко за відмову свідчити до кримінальної відповідальності та на аналогічні погрози з боку судді Кириченко відповіла: «Я буду давати зізнання на суді, де Василь Стус фігуруватиме обвинувачувачем, замість того, щоб сидіти на лаві підсудних», — і вийшла з залі.

Андрієвську питали про лист, що його Стус написав з заслання. Вона відповіла, що читала тільки ту частину листа, що стосувалася її особисто.

Свідки, що їх допитували, стосовно «усної агітації», були мешканцями селища Матросово, а саме: директор копальні, що в ній працював Стус, директор відділу надрів того ж підприємства Шариков, декілька робітників, сусідів з гуртожитку, медсестра з лікарні, де лежав хворий Стус, і працівниця магазину.

Промова прокурора тривала більше двох годин. Спочатку він зробив перелік усіх досягнень Советської України, що їх очорнив Стус, потім побалакав про «злочини» бандерівців й ОУН'івців, а тоді вже перерахував «злочини» Стуса: лист із заслання, заява в справі Горбала, листи до Крістіни Бремер, П. Г. Григоренка, А. Горбач, Г. Горбач (ФРН), до А. Д. Сахарова (листи ці фігурували в справі в формі фотокопій), а головне — усна агітація на засланні.

Адвокат зі свого боку сказав, що всі «злочини» Стуса заслуговують карі, але що він просить звернути увагу на те, що Стус, працювавши в київських підприємствах в 1979-1980 рр., виконував норму і що, крім того, він мав тяжку операцію шлунка.

Василь СТУС

Після промови адвоката суд зробив перерву.

2 жовтня засідання розпочалося відразу зачитанням присуду (таким чином Стусові вкрави належне йому за законом право на «останнє слово»). На це засідання крім «спецпубліки» впустили В. Попелюх і її сестру, і Ріту Довгань. Кириченко ж була викликана ранком 2 жовтня до міліції в справі «дармоїдства» (вона була без праці три з половиною місяці, в той час, як законне переслідування розпочинається після 4-ох місяців безробіття). Там її затримали до кінця засідання суду.

Суд засудив Стуса до найвищого терміну кари, до 10 років ув'язнення в таборах «суворого режиму» й до 5-ти років заслання. Крім цього суд наклав на Стуса видатки в розмірі 2.300 карбованців (головним чином, видатки на приїзд магаданських свідків).

Суддя читав присуд, новтаючи слова з такою швидкістю, що не можна було зрозуміти ані дат, ані прізвищ свідків. Закінчивши, без усякої павзи він заявив: «Суд закінчено». Спецпубліка рушила до дверей. «Кати Ви мені не дали останнього слова!» – вигукнув Стус й прогуливав Лермонтова (російський дореволюційний письменник, прим. перекладача); «І ви не змиєте своєю чорною кров'ю, поета праведну кров!»

Вигляд Стуса був вельми поганий, він був блідий, безкровний на лиці. На побаченні після суду він сказав дружині, що такого терміну він не протягне.

З документів Самвидаву

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ ПОЛІТВ'ЯЗНЯ МИКОЛИ ПОГИБІ

(РС-АК) — За кордон дістався поширюваний в Україні засобами самвидаву документ: Відкритий лист політв'язня робітника киянина Миколи Погиби до Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінських угод. Автор пише, що він звертається до «Української правозахисної групи», але треба припускати, що він має на увазі Українську Гельсінську групу. Микола Погиба просить цю групу ознайомити радянську та світову громадськість і насамперед міжнародний профспілковий рух із його листом. Микола Погиба написав своє звернення 4 листопада 1980 року в таборі на станції Бучі Київської області, де він перебуває як політичний в'язень. Отриманий на Заході примірник листа Миколи Погиби написаний російською мовою.

Подаємо за текстом української редакції радіо «Свобода» цього листа в перекладі з копії оригіналу.

Українській правозахисній групі.

Копія: Комітетові прав людини при Організації Об'єднаних Націй.

Від громадянина СРСР Погиби Миколи Трохимовича, 1936 року народження, що тепер перебуває в ув'язненні за адресою: Київська область, станція Буча, п/с ЮА-45/85.

Відкритий лист.

Не секрет, що в Радянському Союзі від дня його виникнення й до сьогоднішнього дня нехтувалася й нехтує елементарними правами людини державна влада. Ці утихи та пряма сваволя найбільше поширюються на людину праці, яна, по суті, позбавлена можливості в нашій країні боротися з політичним і соціально-економічним гнітом.

Одним із таких прикладів є моє життя й моя так звана наклепницька діяльність, за яку я відбуваю другий строк ув'язнення. Що ж це за «злочин», за які мене Київський облсуд 1975 року засудив за статтею 187 частина перша до 3 років позбавлення волі, а 1979 року за таку саму «наклепницьку хуліганську» діяльність нарсуд Ленінського району Києва засудив за статтею 206 до 5 років?

Перебуваючи на найнижчому щаблі радянських суспільних сходів, будучи робітником, я прямо безпосередньо на собі відчув тягар економічного, соціально-політичного та національного гніту. І звісно, я не міг не замислюватися й не шукати справжніх причин цього гніту. З багом часу я побачив, що експлуатації зазнають такі самі як я робітники й ступінь експлуатації тим більший чим нижче перебуває людина на суспільних сходах.

Так чи інакше я переконався, що основним експлуататором у ССРС є держава і кляса державно-партийної буржуазії, яна обслуговує державу який належить у країні реальна влада. Соціалізм, про який так багато говорять у СРСР, і так звана загальнонародня держава є нічим іншим, як ширмою, за якою криється справжній, аж не соціалістичний спосіб виробництва та розподілу матеріальних благ. Коротше, я переконався, що в нашій країні існує суспільство державного капіталізму з тоталітарною формою політичної влади.

Будучи від природи товариською людиною, я в розмовах із робітниками як на праці, так і в побуті висловлював свої погляди на ряд сторін нашої так званої радянської дійсності й у тому не бачив нічого поганого. Зокрема в своїх розмовах із товаришами на праці я вказував, що справжня причина нашого жебрацького становища криється не в помилках адміністрації а в самій структурі виробничих відносин які в дійсності є капіталістичними. У нас робоча сила є товаром який продають значно нижче від його вартості, а робітника кляса, будучи виробником матеріальних благ не бере участі в їхньому розподілі. Я вказував, що в цьому криється основна причина жебрацького по суті безправного становища робітничої кляси в нашій країні. У своїх розмовах, а також у летючках, котрі я саморобно укладав і поширював у Києві (на дошках оголошень у ранспорті, на пам'ятниках зокрема за приліплення моєї летючки на пам'ятник Ленінові, мене притягли до кримінальної відповідальності за статтею 206 (хуліганство)

Я вказував, що радянські профспілки (державно-партийні організації) ні є самодіяльною організацією робітничої кляси яка обстоює права на економічні інтереси, а насправді є складовою частиною державно-партийної машини, головна мета якої — щораз більше виначування додаткової вартості (шляхом соцзмагання) та тримання робітничої кляси в сліпій покорі, підгодовуючи її зрідка дрібними подачками у вигляді преміальних. Розмір цих подачок залежить від дисципліни,

перевиконання норм виробітку й відданості влади.

Тих же робітників, які висловлюють непряме або пряме незадоволення, за згодою тієї ж профспілки переводять на найменше оплачувану працю, позбавляють усіх пільг і передають під пряму «опінкаральних органів радянської влади.

Я вказував, що в СРСР є антагоністичні кляси (класа експлуатованих і кляса експлуататорів), отже існує клясова боротьба, яка має кримінальний характер (держава грабує робітничу клясу, а вона обирає державу;) вказував на те, що робітничу клясу, його найбільш поневолену частину, низдають у ще більше рабство (в систему так званих виправно-трудових установ), де ступінь експлуатації потроюється, а в людині знищують найменшу здатність протесту й перетворюють її на робочу худобу або, кажучи по-сучасному на неодухотвореного робота.

У своїх летючках та розмовах я вказував на те, що така форма клясової боротьби* вигідна тільки державі. І ми, робітники-інанодумці повинні від неї відмовитися та шукати нових шляхів клясової боротьби, яна вела б до справжнього розкріпачення робітничої кляси. Вважаю, що я не був одиноким, що в Радянському Союзі назривають об'єктивні умови для створення незалежних (не партійно-державних) профспілок, які могли б ефективно вирішувати пекучі проблеми, що стоять перед робітничою клясою. Я пояснював своїм товаришам по клясі, що ми маємо право не тільки говорити про профспілки, а й творити їх. І ще я говорив робітникам і писав у летючках, що робітничий клас в СРСР складається з трьох великих груп: перша — привілейована (герої ударники праці, партійні підлабузники, що шпигують за робітниками, тощо), друга група — це середня та найбільша, і третя група — що за кількістю стоїть на другому місці, — найбільш експлуатована й найбільш безпраєна, що веде дрібне рабське існування.

І це не перебільшення — це правда так званої соціалістичної дійсності. Це раби-робітники (засуджені й колишні засуджені, яких мільйони), однією ногою вони стоять на волі, а другою в тюрмі (до речі, я належу до цієї категорії). Низька оплата праці, постійне переслідування з боку влади, моральна нестійкість та інші соціально-економічні фактори штовхають цих людей на шлях злочинів, який веде знову до виправно-трудових установ, де робітничий клас становить 90 процентів і є базою цих установ, через які проходить неблагонадійна частина трудящих і які служать страховищем для всьої робітничої кляси.

У перебігу своїх розмов і так званої наукленницької діяльності я переконався, що подібні погляди мають багато робітників, яких справді можна назвати інанодумцями. І ще переконався, що таких робітників із кожним днем стає щораз більше.

І хоча панюча кляса не гребе її жодними засобами в боротьбі проти інанодумців, стихійно протестуючих робітників, жодними репресіями вже не можна задушити ту істину, яка вже дозріла в свідомості людей, тобто (задушити) інанодумаючу частину радянського пролетаріату.

Останні події в Польщі наочно показали, що робітничий клас здатен провадити боротьбу за свої права та свободи, за реальне підвищення свого добробуту, і що ефективність цієї боротьби залежить від ступеня солідарності робітничої кляси, від ступеня її самоорганізованості.

Ось коротко й уся моя «наклепницька» діяльність, за яку влада кинула мене на «вилучення» за колючий дріт.

Я вважаю, що кожна людина, також кожний робітник має право поширювати свої погляди як в усній, так і в письмовій формі. Переслідування за це є брутальним і свідомим порушенням прав людини, проголошених Загальною декларацією прав людини, ухваленою Генеральною Асамблеєю Об'єднаних Націй 1948 року... Стаття 19 декларації проголошує: «Кожна людина має право на свободу переконань і на вільне їхнє висловлення; це право включає свободу безперешкодно додержувати своїх поглядів і свободу шукати, отримувати й поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами й незалежно від державних кордонів.»

Прошу Українську правозахисну групу ознайомити з моїм листом радянській та світовій громадськості і насамперед міжнародний профспілковий рух. Нехай вони розсудять, хто ж є справжнім злочинцем і якими мотивами керується.

З глибокою пошаною Микола Погиба.

4 листопада 1980 року.

Київська область, станція Буча,
п/с 45/85 Погиба Микола Трохимович.

З документів Самвидаву в Україні

БОГДАН ЧУЙКО ПРОТЕСТУЄ ПРОТИ СОВЕТСЬКОГО КРИВОСУДДЯ

Між документами отриманими з України, є скарга Богдана Чуйка в справі його незаконного засудження написана 19-го січня 1981 року до першого секретаря пермського обласного комітету КПСС. Цей документ друкуємо в скороченому вигляді.

Богдан Чуйко учасник визвольної боротьби, був вперше заарештований і засуджений на 10 років ув'язнення в 1949 році. В 1972 році його заарештували і засудили вдруге на 15 років таборів сурового режиму і 5 років заслання за ст. 64 НК РСФСР — «зрада батьківщини». Але в грудні 1976 року його звільнили, зарахувавши попереднє ув'язнення, з огляду на інвалідність. Йому дозволили поселитися в місті Мічурінську, Тамбовської області, де живе його дружина.

10-го березня 1980 року Чуйка заарештували, звинувачуючи за ст. 93 ч. II НК РСФСР — «грабування державного майна шляхом шахрайства», і 12 квітня засудили на 6 років позбавлення волі. Чуйкові поставили в обвинувачення, що зараховані до його трудового стажу роки праці від 1949 до 1956 року і записані в трудовій книжці за рішенням Іркутського обласного суду є спробою ввести в оману державні органи, щоб дістати пенсію.

Першому секретареві Пермського обласного комітету КПРС Конон'єлову Борису Всеволодовичу від Чуйка Богдана Михайловича, 1919 року народження, засудженого за статтями 15,93 ч. II НК РРФСР

на строк 6 років. 618505 Пермская обл. Соликамський р-н., п. Сим
(Усольлаг спец-пос.) АМ 244-2

Клопотання про припинення сваволі та репресії.

Я, 62-річний старик, тяжко хворий, майже нерухомий інвалід 2-ої групи, засуджений 12 квітня 1980 року неправосудним вироком Мічуринського міського народного суду Тамбовської області за статтями 15,93 ч. II НН РРФСР на 6 років вправно-трудової колонії особливого режиму як рецидівіст.

17 липня 1980 року колегія Касаційного суду Тамбовської області схасувала вирок і віддала справу на додаткове розstеження. Проте, на протест прокурора, постановою Президії Тамбовського обласного суду від 28 липня 1980 року ухвалу скасовано і справу з директивними вказівками передано на новий повторний розгляд, 19 серпня 1980 року, без моєї та адвоката участі, згаданий вирок залишено в силі.

Мене засудили тільки за те, що я, після 15-річного строку з політичних мотивів, на пораду і пропозицію провокатора цієї справи, завідувача Міським відділом соціального забезпечення (МВСЗ) І. Гур'єва, відповідно до статей 42 ВТК (Вправно-трудового кодексу) і 460 РРФСР насмілився написати і подати заяву до МВСЗ на його ім'я (21 березня 1979 року), в якій просив МВСЗ призначити мені для існування пенсію, як інвалідові, враховуючи мій трудовий стаж від 1949 до 1956 року, — працю на УИТА ВА п/я I О/І «Ангарстроя», де я відбував адміністративне покарання, проте працював поза місцем позбавлення волі на будівництві залізничної лінії Тайшент-Лена на зазначених у трудовій книжці посадах; мав деякі привілеї вільнонайманих, зокрема отримував зарплату й премії, що удокументоване в трудовій книці і в матеріалах моєї особистої справи (о. справа 129)...

На цьому сваволя і беззаконня не кінчаються. Репресії супроти мене продовжуються також у ВТН-2 (Вправно-трудовій колонії). З перших днів моого прибулля до ВТН-2 /.../, мене, як інваліда другої групи (не можу ходити) з вищою освітою, оформили на працю статистиком — працював я два з половиною місяця. Без будь-якого проводу з моєго боку мене усунули від праці і запроторили до задушливої камери. 15 грудня 1980 року в ВТН-2 інспектор ГУЛ по режимо-оперативній роботі (РОР) підполковник (призвіща свого не хотів назвати) перевіряв режимний стан. Він нічого не бачив, тільки мене. Спочатку він допитував мене. Довідавшись, що я вже раніше був караний з політичних мотивів, обшукав моє робоче місце і заявив мені, що моє минуле не дає мені право на працю в ВТК. Майор управління... /нерозбірливо/ по РОР побачив на полиці шкільний глобус і наказав забрати його, щоб я не дивився на Україну. 17 грудня 1980 року начальник загону капітан Бобров наказав мені, як інвалідові другої групи, на працю не входити. Майор ВТН-2 по РОР Тромілов п'яснив мені, що від праці я усунений через статню /моє вироку/. 18 грудня я оскаржив незаконну дію на ім'я начальника відділення підполковника Кісельєва і Солікамського, прокурора з нагляду. Але до сьогоднішнього дня (18 січня 1981 року) ні повідомлення про отримання скарг, ні відповіді немає. У ВТК рекомендо-

Богдан Чуйко

ваних листів не приймають і повідомлень про висилку листів не єснє
В'язень має право тільки вкинути листа до поштової скриньки.

Фактично мене переслідують за те, що я раніше був үв'язнений з політичних мотивів. Саме тому інспіровано «пенсійну справу», під цим приводом мене, після відбуття строку, звинувачено на підставі явно брехливих звинувачень, буцім то я в 1939-41 роках працював у Кракові в Гестапі (насправді я був у катівнях Гестапа і невідомо, як я міг стати громадянином СРСР і бути тричі судженим за зраду батьківщини) і в 1944 році під час німецької окупації був обласним провідником ОУН-СБ, особисто мордував, допитував і вбивав радянських громадян. Насправді в 1945 році, під час німецької окупації, чотири місяці перед приходом радянської армії я був у антифашистському підпіллі в інтендантській службі, де мстився гестапівцям за живцем спаленого ними моого брата і двох інших братів, яких вони вивезли до концентраційного табору в Освенцимі, де один з них загинув. Ці свідомо брехливі звинувачення не мають підтвердження навіть у судових вироках (о. справа 56-84, 115. Але вони єснують у «пенсійній справі» і в особистій справі ч. 317592. Вони поширюються серед адміністрації, в'язнів і мають одну мету: передчасно скрутити мені життя після відбутого 15-річного үв'язнення.

Дуже прошу Вас припинити цікування і знущання з мене. Поновити на праці й тим самим дати мені можливість відбувати строк за неправосудним вироком. Або смерувати мене відбувати строк в Мордовському ВТК, відповідно до змісту неофіційного, явно брехливого, репресивного поеторного звинувачення і таким чином дати мені можливість оминути запланованого умертвиція.

Вислав 19 січня 1981 року Б. Чуйко.

ХТО НА ДІЛІ ПОНЕВОЛЮЄ?

Сьогодні зустрічаємося не раз з таким твердженням: мовляв, у Співсъюзі поневолення людей і народів не є безпосереднім наслідком московського імперіалізму, воно спричинене диктатурою якоїсь більш-менш виразно (більше менше виразно) окресленої «міжнародної партонратії». Поневолювачем не є — посередньо чи безпосередньо — московська нація, ним є нібито також українці, білоруси, балтійці, навазці і т.п. Не лише неросійські народи терплять під «окупантом-партонратом», але в однаковій мірі також самі росіяни.

Тані думки чуємо не тільки з уст росіян, в тому й російських нових емігрантів, але й від самих українців — частинно нових вихідців із СССР, частинно також від «старих» емігрантів, як нібито їхне політичне чи соціологічне пізнання правди після трьох чи чотирьох десятирічок еміграційного дослідчого досвіду.

Ця «теорія», очевидно, здатна підготувати ґрунт для повторення того, що в нашій історії не один раз віддавало Україну на поталу чужинецьким, головно московським загарбникам: це русофільська орієнтація. Бо ж коли росіяни не поневолюють наш народ, коли вони також поневолені і в тій же мірі як українці терплять під «якоюсь» диктатурою, то з цього логічний висновок: спільно з ними, як з найчисленнішими з-поміж «поневолених» народів, треба заключити союз та шукати свого визволення.

До дискусії над питанням про те, чи то москалі, чи безліні «партонрати» поневолюють на сході Європи і в Азії понад 100 народів та племен, можна підходити різними способами. Можна спиратися на історичний досвід (у випадку України вистачить пригадати собі, напр., Переяславський договір з 1654 р. та його наслідки, польсько-російський договір в Андрушові кілька років пізніше, який поміж ними поділив Україну, долю УНР на початку 20-их років, або визвольна війна України в часі 2-ої Світової війни). Можна наводити «філософічні» або етнопсихологічні теорії, приміром: про Москву як «Третій Рим», або про російський месіянізм, можна нагадувати постійні декларації московських більшевиків про їх кінцеву ціль — опанувати весь світ, можна говорити про русифікацію України та відсутність «українізації» Росії. Тут хочемо навести лише декілька цифрових даних; з яких можна також дійти до відповідних висновків.*

Примітка. Цифри про населення в СССР в більшості взяті з німецькомовної енциклопедії «Der grosse Brockhaus» найновішого (18) видання. Вони пояснюються на статистичні дані з 1970 та 1979 рр. Звичайно, соціетети статистики не конечно віддзеркалюють дійсний стан, радше треба рахуватися з «цифрами в потемках», які свідомо не публікуються в статистиках. Так, приміром, у самвидавному творі «Грані культури» говориться навіть про 13 млн росіян на Україні. Вік очевидно узгляднує всяких емісарів, тимчасово висланих урядовців і т. п., що в офіційних статистиках не узгляднується. Однаке й подані в статті цифри дозволяють виробити собі приблизний погляд на ситуацію.

Цифри про концтабори і в'язнів — узяті з статті доц. д-ра Володимира Косина «Розвиткові фази системи концентраційних таборів в СССР», що з'явилася німецькою мовою у *Mitteilungen Nr. 17, 1980*, видання «Дому науки» в Мюнхені та окремою брошурою 1981 р.

Нас, отже, цікавить питання: чи Советський Союз дійсно поневолює «міжнародня партократія», а чи, може, таки російський нарід, як панівна в СССР нація?

Два роки тому комуністична партія в цілому СССР нарахувала трохи понад 16 млн членів, з яких більшість жила в самій Росії. Але водночас понад 20 млн росіян, партійних і непартійців, знаходилися поза Росією, на чужих територіях. 20 000 000 — це п'ята частина всього неросійського населення СССР. Так, наприклад, у 1979 р. в Російській СФСР жили приблизно 550 000 українців, це було 2,6% всього населення РСФСР, яке нараховувало 137 млн. В Україні на 50 млн цілого населення було 7,5 млн росіян! В Естонії росіяни становлять уже майже половину населення, а українці — прибл. 2%. (Було б цікаво поекспериментувати: провести там референдум, наприклад, про вихід Естонії з СССР, як це подібно пропонував щодо України Солженицин, та побачити, як в такій ситуації виявилася б воля естонського народу під «міжнародньою окупацією»?)

У Литві на 3,3 млн населення росіяни становлять майже 9%, в абсолютній кількості їх там 300 000. Відсоток українців у Литві не досягає й 1,5%. В Лотиській ССР на кругло 2,5 млн населення москалів начисляємо майже 750 000. В Казахстані живе приблизно 4,7 млн казахів, а 6,15 млн росіян! У Туркменській ССР кількість росіян у відношенні до всього населення становить 15%, в Молдавській ССР южний восьмий громадянин є москалем. У рідкозаселенім Азербайджані перебуває 570 000 росіян, у Грузії — понад 400 000.

Таких циферних показників можна наводити безліч. Коли говорити про головні неросійські міста і центри, то відношення на користь москалів випадає ще яскравіше. В самій Ризі, наприклад, столиці Лотиської ССР, майже кожний другий мешканець є росіянином — їх там понад 360 000. А про Київ або Дніпропетровськ краще не згадати.

Виринає отже питання: що таку величезну кількість москалів спонукує жити лоза межами своєї Батьківщини, на чужих, здебільша економічно та стратегічно важливих територіях і центрах, або в «небезпечних» для імперіалістичної ідеї країнах (як, прим., Україна), якщо вони не являються виразником російського імперіалізму і колоніалізму та не виконують «на місцях» окупантських та колонізаторських завдань? Міграція населення, виїзд в інші країни з політичних, економічних та інших причин — це нормальне явище. Але в такій кількості? А нормальне явище воно головно у вільних, демократичних країнах, де право вільного пересування та виїзд законом гарантоване. Про такі права в СССР говорити не потрібно — вони не існують. Тому треба тим більше застосовитися над тим, чому така величезна маса росіян — понад 20 млн! — живе на чужих територіях?

Порівняно з Російською СФСР Україна є відносно густо заселе-

на країна: на один км кв. припадає, статистично, 83 мешканців, коли в РСФСР – лише 8, тобто десять разів менше. Якщо, отже, погодитися на те, що росіяни в Україні не мають ніяких імперіялістичних, колонізаторських чи, разом з тим, русифікаторських амбіцій, то йм хіба з самих економічних або культурних спонук доцільніше було б заселювати свою територію, ніж навалювати на Україну 7,5-мільйонову масу росіян. І це напевно відповідало б також інтересам міжнародності (в тому м. ін. української і російської) «партоократії». Коли брати під увагу, що економічні умовини життя, життєвий стандарт, а головно також освітній, фахово-вишкільний, культурний і взагалі цивілізаторський (наскільки такий вислів можна стосувати до Росії) рівень в Росії значно вищий, як у азійських країнах СССР, та з яких тоді причин число росіян у деяких з тих країн перевищує число корінного населення? (Про насильне переселення росіян, напр., понад 6 млн москалів у Казахстан досі нічого або мало було чути).

Навіть той, хто сьогодні заступає концепцію «партоократичного панування» в большевицькій імперії, мусить визнати, що перед революцією і повстанням СССР історія Росії визначувалася в першу чергу загарбницькою політикою росіян (хіба що хочемо охристити дореволюційний російський імперіалізм якимсь «міжнародним царократизмом»...). Якщо, отже, дореволюційні росіяни були на Україні також поневолявачі і колонізатори, то вони сьогодні либо не перебувають там з причин міжнародності, або для спільнотного терпіння? В таку політичну і психологічну метаморфозу росіян за такий досить таки короткий час прямо не хочеться вірити.

Коли ж уже мова про міжнародну солідарність «співстражданливів», то чому вона з боку росіян так скромно виявляється в концентраційних таборах, там, куди в першу чергу попадають противники «міжнародного партоократичного панування» і поневолення. Наведім ще кілька цифр. Число російських в'язнів, наприклад, у шістдесятіх роках становило в таборах пересічно лише 10%, українців тоді було деколи більше як 60%, при чому росіяни становлять понад 50% всього населення СССР, а українці – заледве 16%. А число всіх в'язнів концтаборів та місць примусової праці доходило в тих роках до 7 млн! Отже, чи страждаючий однаково з іншими, понад 100-мільйоновий російський народ безсилий чи неохочий протиставитися «міжнародній» мафії?

На підстав цих кількох цифр, які вгорі наведено, можна сумніватися в тому, що теорія про «міжнародне партоократіє» поневолення всіх народів СССР точно віддзеркалює советську дійсність». Це саме стосується «спільнотного і рівномірного терпіння» всіх народів СССР, коли мати на увазі, що в певних періодах понад 4 млн українців знаходилася за дротами концентраційних таборів, а водночас понад 7 млн росіян живло на Україні, на неросійській території, з усіма тими привілеями, що йм несла русифікаторська політика

Мусимо радше припустити, що ця «теорія» точно віддзеркалює стократно доказану, стократно успішну хитрість носіїв московського імперіялізму й колоніялізму, як також підступність московської пропаганди, яка всупереч усіяному історичному досвідові та політичному розумові – на превеликий жаль – далі знаходить свої українські (чи маємо сказати «малоросійські»?) жертви.

СТУДЕНТИ УВУ ВІДВІДАЛИ ПАТРІЯРХА

Цього літа заходом Фундації УВУ в Америці понад 40 студентів із ЗСА й Канади взяло участь у навчальних програмах УВУ в Мюнхені. Крім того 23 студентів із згаданих країн взяли участь у науково-студійній поїздці під гаслом »Стежками Батьків по Європі«. Це була частина курсу »Українські поселення в діаспорі«.

Під час поїздки про сліди, стежки й шляхетні вчинки наших славних предків у Західній Європі, як і про проєкцію майбутнього — діповідали в поодиноких країнах професори УВУ: А. Жуковський, П. Гой, Р. Драньковський, В. Янів, В. Леник, Б. Гаврилишин. Студенти склали квіти на могилах творців новітньої історії України в Парижі, Роттердамі, Люксембургі, Мюнхені. Відвідали цілий ряд наукових і громадських установ та визначних провідних особистостей нашої діаспори. Вони відвідали теж установи УВФронту, що містяться в будинку при Цеппелінштрассе.

Перебуваючи в найстарішій українській посілості у вільному світі, у Патріаршому дворі при храмі Жировецької Богоматері і свв. муничеників Сергія і Вакха при П'яцца делла Мадонна дей Монті в Римі, посілість, яка від 1639 р. належить українському народові, студенти 25 липня у вечірніх годинах були на авдієнції й провели 3-годинну розмову з митрополитом Мирославом Любачівським.

У пам'ятну неділю, 26 липня, студенти віддали синівський поклон вдячності Страдникові українського народу, Патріархові Йосифові в приміщенні Українського католицького університету при св. Софії. Після короткого привіту, представлення студентів і цілей науково-студійної поїздки »Стежками Батьків по Європі« д-ром П. Гоєм, промовив Блаженніший Патріарх.. Його батьківське слово студенти слухали з Великою увагою. У Слові пов'язане минуле й сучасне, там і мотто життя для учасників. Студенти підходили до Патріарха, цілували руку, а Він цікавився всім і їх благословив. Серпанком незабутності лягла в душі молоді ця історична зустріч. У глибокій задумі залишали студенти цю обитель. З надією, що матимуть щастя ще й наступний рік бачити цю маєстатичну й дорогу постать, виїжджали студенти з Риму до Люрду просити Матір Божу зберегти здоров'я Патріархові, а собі, щоб скоро було можна свободно мандрувати по стежках Батьків своїх у вільній Україні — як того үсім бажав наш Патріарх.

СЛОВО БЛАЖЕННІШОГО ПАТРІЯРХА

МОЇ ДОРОГІ!

Багато українських паломників і туристів відвідало цю обитель з різними цілями, та й Ви вибрали шляхетну ціль Вашої подорожі по Європі і Ваших відвідин Риму — під гаслом »Стежками Батьків наших«.

Скільки думок можна пов'язати із тим Вашим гаслом! Відвідуючи Європу, Ви йдете стежками Ваших батьків і творців Америки й Канади, що перенесли всі свої духові надбання, зокрема християнську віру в цей новий світ.

Ви не тільки громадяни Америки, де Ви народилися, але Ви за кров'ю українські діти, діти українського народу. Коли Ви в Європі ходите стежками, якими ходили Ваши батьки з великим горем у серці

в часі другої Світової війни, то на тих стежках є тихні слізози, терпіння й туга за покинутою Батьківчиною. З пошаною й молитвєю подяки ходіть по тих стежках, дякуючи Богові за рятунок Ваших Батьків.

Принро, що Ви не можете свободно мандрувати по стежках Ваших батьків в Україні. Але тут, у Римі, Ви на дуже дорогій станиці великих батьків Ваших. Тут ходили лосли князів наших, тут наші єпископи шукали скріплення церковної єдності, тут, на римській землі спочивають кости двох наших митрополитів, тут, у базиліці св. Петра, є моші св. Йосафата, тут повно слідів наших предків. Славних предків! Тут сьогодні перенесена наша Львівська митрополія з її діяльністю й деякими інституціями, що працюють і розвиваються, поки настане сліщний час, щоб усе те перенести знову на вільну рідну землю.

Дорогі Студенти! Гарне Ви вибрали гасло! Ходіть по тих стежках з призадумою. Наленінте до великого народу, якого сліди найдете по цілім світі — сліди повні шляхетних і славних учинків українського імені, яким наша Батьківщина славиться серед народів.

Учітесь одного на тих стежках Ваших Батьків: любови до рідного народу і його минулого та пильно спостерігайте, що по всіх тих слідах Ви побачите своїх Батьків любов до Бога, до своєї Церкви й до своєї рідної землі. Наслідуйте їх у тому. То буде найкращий овоч Вашої шляхетної подорожі. Бажаю Вам щасливої дальшої творчої подорожі й благословлю Ваші «ходи і ісходи»! Благословення Господнє на Вас!

+ Йосиф Патріарх і Мардинал
Рим, неділя 26 липня 1981
При соборі св. Софії

Студенти біля Патріарха в приміщеннях УНу в Римі

ДОЛЯ СУМ У ХАРБІНІ

У свій час в українських часописах Америки та Канади чимало друковано статей про діяльність малої, але активної організації СУМ в Харбіні. Ця організація постала під іншою назвою в кінці 1920-их років й прозадила свою діяльність нелегально, бо тодішня китайська поліція не давала дозволу на заснування українських організацій. В поліції працювало багато росіян, які завжди ставилися вороже до української активності.

Спілка української молоді постала в кінці 1920-их років і виявила себе друкованням на машинці своїх бюллетенів, під назвою «Молодий Українець».

Більшість тих видань друкувалися російською мовою з пропагандивних причин, щоб притягти молодь. Під час конфіскації китайцями величезного будинку Українського Клубу, українські школи були зачинені. Цей клуб зорганізовано та проваджено в ньому на протязі 1907-1908 років, та він за царських часів був статутовою організацією. Поруч з українськими клубами в Києві і Петербурзі — це був єдиний український клуб в азійській частині колишньої царської імперії. Спроби відчинити клуб у Владивостоці не повелися — заборонила його поліція.

В часі війни 1939-45 роках у Харбіні існував гурток української молоді «СУМ», який видав також свій журнал, єдине число якого є тут в Нью Йорку. З приходом комуністичної влади до Харбіну, всю українську молодь, зокрема членів СУМ, заарештовано та вислано, спочатку до Мінольськ-Усурійського, а потім у різні місця. Знайти відомості про їхню долю майже неможливо, бо немає перевірених матеріалів. А ті, які виїхали за кордон, у більшості про ці справи не знають, або не хочуть говорити.

Випадково дійшли відомості, що з колишніх членів СУМ в Харбіні на засланні опинилися такі активні хлопці, як: Юрко Гайдун, що помер на Колімі в 1975 році, а доля його брата — невідома; знаємо тільки, що він був у Тайшеті. В спогадах відомого журналіста та колишнього організатора ОУН — П. Кожевникова згадується тільки прізвище В. Одинця, відомого українського сходознавця, коавтора «Українсько-Ніппонського (японського) словника». Тираж цього словника — в тисячі примірників — забрала комуністична влада, окупувавши Мандріжирю та, очевидно, знищила. П'ять примірників цього словника переслано одинцем до Шанхаю, і так вони збереглися у вільному світі. Кілька з них є в Європі — один у Стемфорді, один в автора цієї нотатки, та мікрофільми з нього в кількох бібліотеках Америки.

Словник, що його видруковано засобами фонду колишнього українського громадського діяча та кооператора Петра І. Горового в Харбіні в 1944 році, має поверх десять тисяч слів, 266 сторінок густого друку на дві колонки. Мені довелося тісно співпрацювати з авторами цього словника, обох їх я добре знов, а В. Одинець був моїм особистим приятелем та під час війни ми вели поміж собою

листвуання. Він помер в Караганді на засланні, в доволі ще в молодому віці. Перфектно володів китайською мовою, читав, писав та говорив нею, був викладачем в Харбінському орієнタルному інституті та працював в Міністерстві закордонних справ Маньджу-Го, під час японської адміністрації; там він працював над виданням українсько-китайського словника. Доля рукопису — невідома, мабуть, забрано в нього під час арешту.

Із колишніх членів СУМ у вільному світі є кілька осіб, але ніхто з них не спромігся написати щось більш детально, до цього ще й нерадо говорять на ці теми. Мені пощастило скласти малий список, але він не є перевірений і далеко — не повний. У Канаді є кілька осіб, що могли б (?) у цій справі допомогти, але хто цим займеться?

Збереглася фотографія групи членів СУМ (Харбінського), на якій є 11 членів цієї організації та з'явились світлини окремих членів, в тижневику — «Манджурський Вісник», що виходив в Харбіні в 1932-1937 роках, комплекти якого є в кількох бібліотеках приватних осіб, як теж є мікрофільми. Один примірник-комплект зберіг колишній головний редактор «Свободи» Омелян Рев'юк.

70—РІЧНИЙ ЮВІЛЕЙ ГЕНЕРАЛЬНОГО КАПЕЛЯНА СУМ

Українське громадянство, а в тому парафіяни катедрального храму св. Володимира у Парижі і СУМ відзначають 70-річний ювілей свого улюбленого пароха, заслуженого українського патріота, колишнього політв'язня й вояка і довголітнього генер. капеляна СУМ о. шамбеляна Михайла Левенця.

Усе своє трудолюбиве життя Шановний Ювілят присвятив служінню Богові, своїй Церкві та всьому українському народові. У тридцятих роках, будучи студентом філософії у Львові, за свою патріотичну діяльність кілька разів був арештований окупаційною польською владою та був суджений лавою присяжних у Дубні за націоналістичну діяльність на теренах Волині. Незабаром після звільнення з польської тюрми покликають його до польського війська, де він з успіхом кінчає старшинську летунську школу. Поляки вимагають від молодого здібного старшини зміни метрики — з греко-католицької на римо-католицьку, що фактично означало зміну національності. Категорична відмова приспішила звільнення М. Левенця з польського війська.

Після звільнення з армії Левенець знову активно включається в суспільно-громадську працю, організує курси культурно-освітніх діячів «Просвіти», очолює студентську групу в Академічному домі у Львові, виїздить з доповідями в терен.

У 1933 році Михайлові Левенцеві вдається поступити екстером до Богословської Академії у Львові, яну він успішно закінчує, а 12 червня 1938 приймає з рук Митрополита Андрія Шептицького свячення у духовний стан. Молодий священик добровільно вибирає для своєї душпастирської праці сномунізоване передмістя — Гаї Старобрідські, повіт

Отець Ювілят, сидить перший зправа біля Владимира Маланчука, як опікун і учитель Української четвергової школи в Парижі. (Фото з 1961 року)

Броди. У спорому часі, завдяки наполегливій душпластирській праці о. М. Левенеця на цьому терені — були дуже гарні успіхи. Колишні комуністи стали зразковими християнами й свідомими українцями, а про комунізм згадували, як про велике нещастя для українського народу. Згодом о. М. Левенець переходить до Любеня Здруй на катехитуру сотрудника о. д-ра Ігнатія Цегельського. Прихід московсько-большевицької орди на західно-українські землі в 1939 р. застав о. М. Левенеця у Любені Великому, з якого мусів утікати, бо большевики від самого початку почали його переслідувати як священика-патріота.

Через границю о. М. Левенець перейшов під німецьку окупацію й поселився в Сяноці, працював сотрудником о. Гащака у Балигороді та провадив, як директор, 7-класову школу аж до покликання його до Львова після початку німецько-большевицької війни на одного з настоятелів Малої Духовної Семінарії.

У 1943 о. М. Левенець голоситься нести духовну опіку над воянами Першої Української Дивізії «Галичина». Проходить старшинський вишкіл, отримує ступінь лейтенанта й іде на фронт. У важкому становищі під Бродами, де кімci Українську дивізію «Галичина» залишили напризволяще, о. М. Левенець не тільки несе душпластирську опіку, але як добрий і відважний старшина зберігає холоднокровність, виявляє вояцький хист, багато українців рятує від смерті чи большевицького полону. За свої заслуги отримує не тільки признання й подяку від своїх братів українців, але також високі воєнні нагороди. Треба підкреслити, що велику бойову відвагу о. М. Левенець оділичив по своєму батькові, який був старшиною австрійської гвардії. Наприкінці війни, коли Дивізія «Галичина» була перейменована на Першу Українську Дивізію Української Національної Армії, знову опиняється на фронті в Стирії, Австрія.

Після закінчення війни о. М. Левенець з ген. П. Шандруком опинилися в таборі полонених, де продовжує духовну опіку над товарищами недолі. На прохання духовної влади його звільняють з полону і він стає канцлером Апостольської Візитатури у Мюнхен. Прийшлося о. М. Левенцеві вже й після цього 40 днів бути інтернованим у таборі полонених в Італії, де й далі не залишає своїх вояків без духовної опіки.

За згодою духовної влади о. М. Левенець організує у Німеччині, в замку Гіршберг Духовну Семінарію, стає заступником ректора о. д-ра Василя Лаби. Прийшло до конфлікту з мадярами, які були назначені IPO, вони кривдили українських студентів, за яких заступався о. М. Левенець. Його звільнили і на його місце прийшов о. Малиновський. Згодом семінарію перенесено до Кулемберггу в Голяндії.

Щоб обмежити ношти видавання «Християнського Голосу» о. М. Левенець основує в Мюнхені друкарню «Логос», яка існує донині.

У 1952 р. на доручення Кир Івана Бучка о. М. Левенець переїздить до Парижу на становище канцлера, радника Апостольської Візитатури і члена Церковного Суду. Згодом є духовним опікуном профспільноти організації ОУРФ і молодечої СУМ. Під свою опіку перебирає Четверикову школу, яку веде з Сестрами Служебницями. Стає активним членом Відділу НТШ в Сарселі та членом Відділу КоДУС-у.

1961 року новоіменований Апостольський Екзарх Владика Володимир Маланчук назначує о. М. Левенця парохом катедрального храму св. Володимира в Парижі. У 1962 Владика іменував його протопресвітером, а 1963 Папа надає йому звання Монсеньйора-Шамбеляна.

Отець шамбелян М. Левенець великий приятель молоді, постійно турбується її долею, наділяє її всебічною допомогою, старається, щоб з неї виховалися правдиві християни, добре українці, свідомі свого українського призначення. Шановний ювілят є Генеральним капеляном Спілки Української Молоді, який від самого початку її відновлення на чужині приділяє багато уваги, опіки й допомоги.

Отець шамбелян М. Левенець український душпастир, талановитий проповідник, глибокий знавець теологічних наук, сподвижник Українського Патріярхату, великий соборник, людина доброго й лагідного серця, справедливий і об'єктивний, в обороні Христової правди і своєї Батьківщини багато разів наражував своє життя на смертельну небезпеку. Усе тверде життя Ювілята — це служба Богові й Україні.

Всечеснішому Достойному Ювілятові отцеві Генер. Капелянові Михайлові Левенцеві ЦУ СУМ і все членство складають щиру подяку за його душпастирську й патріотичну діяльність та просить Всешинього, щоб нагородив його Божими ласками, кріпким здоров'ям та многими й благими роками життя та дав йому силу й допомогу в його душпастирській невтомній праці!

Ідеологічні Теми

Дмитро Донцов

ХАОС СУЧАСНОСТИ І МОЛОДЬ

Що таке віра? Віра — це певність в наступлення того, чого нема, і що існує невидимо, лише в вашім гарячім бажанні, в вашій уяві в мрії або як нахутъ бездушні скептики, в вашій «фантазії». Віра — це певність, що коли ви схочете, пристрасно схочете осягти щось, то це «щось», ота ваша нинішня мрія про те стане твердою реальністю завтрашнього дня. Віра — це незрушима певність, що коли ви сильно захочете — захочете у вашій «фантазії» — дійти до вимріяної мети, всі тверді, «реальні» мури, що загородили вам дорогу, розлетяться в порох, як мури Еріхону від трубних звуків.*

Незламна віра вірюючих захищає вірою противника, сіє непевність і страх, а часом зраду в його рядах. А коли приходить до цього — безборонними стають всякі мури... Ось що таке віра в свою Правду і в себе, як в тих, що її несуть і за неї б'ються.

Коли огорне вас страх перед воороховими стихіями, перед воююю матеріальною силою, — віра підтримає вас.

Коли сумнів закрадеться в ваше серце — бо мало вас серед тьми ворожих сил, — віра врятує вас від заламання. Віра не в число, а в яність, не в матерію, а в дух. Ця сама віра врятує вас, коли близьні і друзі понинуть вас; ноли збаламучена або заляканана більшість зрадить ваш стяг, коли опинитеся в меншості або самі.

Коли ті, що знесилені й зламані духово, підводитимуть ідейні «аргументи» під свою трусість або зраду — віра не дасть вам слухати їх марних розумових «аргументів». Тоді ви за цими «аргументами» уздрите довгі осліяні вуха «реальних політиків» або спекулянтів.

Коли до вас підходитимуть з хитромудрою блаканиною про «розвоєві тенденції сучасності», про «передові ідеї теперішнього світу», про «реальні можливості» або «тактичні міркування» (з метою відвести вас від нашої великої Правди, принести вас до божниць чужинця й ворога), — лише віра ваша спасе вас від заламання і зради.

Коли втратите цю віру, перелякавшись видимих страхів, то почнете тонути, як св. Петро, коли пішов був по хвилях. Коли збережете цю віру в силу невидимого духа, ступатимете як по твердому, по — не знати якім хитнім і непевнім — ґрунти.

Віра є джерело героїзму, посвяти, відваги. Віра стялить думку. Віра не допускає сумнівів у вашу правду, у ваші серця. Віра є запорукою тріумфу зсякої правди, яка має потрібне число тих, що в неї — без вагання — вірують.

Вам ці речі видаються занадто абстрактними? Коли так, то үсвідомте собі, що зараз через занепад цієї «абстрактної» віри в свою Правду наступив такий ідейний хаос в нашій еміграції. Бо хіба це туподумне відвертання «реальних політиків» від єдиної своєї сили, що на нашій землі бореться збройно з окупантом, хіба це прилучування нолишніх націоналістів до названих вище ворожих нам сил, хіба нав'язування нам марксівсько-большевицької саламахи як правди, — хіба це не інтелектуальне заламання? Хіба це не повна втрата віри в свою правду?

Що проповідувало, кількома словами, націоналістична доктрина? Перше: віру в одну свою національну, не чужу інтернаціонаальну, ідею; друге — віра в те, що не «дипломатія», не хитрування, не прислужування онупантові сьогоднішньому або завтрашньому дистр перемогу нашій ідеї, а тільки безкомпромісова боротьба з займанцем; третє — що під стягом цієї нашої ідеї нашої боротьби треба гуртувати не «ні холодних ні гарячих», не «ні правих ні лівих», не чесних з нечесними, не ідеалістів з спекулянтами, — а лише людей однієї віри, однієї ідеї і людей характеру. Ось що, коротко, проповідував націоналізм, єдино осоружна і грізна сила Москви. І коли тепер з тих основних точок націоналістичної доктрини, то одну, то другу, то третю, починають підкопувати самі ж колишні націоналісти з страху і трусості перед ворожими силами світу, то причина того є заламання в них віри у власну Правду. А люди з заламаною вірою — це готова здобич для противника.

Яка є роля молоді в революційно-визвольнім русі? Ця роля буде велика, або мала, або жадна. Залежно, яка гаряча буде її віра в нашу Правду. Іншими словами, чи будуть серед тієї молоді переважати люди характеру і однієї ідеї, чи ні.

Сподіваєтесь чуда? Що воскресне Україна, як воскрес Христос? То пам'ятайте, що в багатьох окolinaх Христос не творив чудес, не сціляв калік і нелужніх — «по невірію їх». Це відноситься й до народів. Не видужує і не встане на ноги народ, коли щезла або охляла віра в його проводі і в його молоді. Віра — не лише в право на життя народу, але і в правду Христа, за яку, на межі варварського світу, завжди боролася і якою завжди жила Україна. Це останнє твердження виходить поза рами цієї статті. Хто сміється до нього ставиться, хай үсвідомить собі, що сили, які завзято й уперто кричать Україні — *rereat!* — є сили переважно безбожницькі. Боротися за свою ідею буде лише той, хто має до того відвагу. Цю відвагу матиме той, хто в цю ідею вірить.

»Наша правда п'яна спить«, — писав Шевченко. Вона або вплисає отрутою чужих доктрин, або спить в могилах її борців, як і за Шевченка. І лише гаряча віра може її наказати, як Христос Лазареві, вийти з домовини... Молодь, яка цієї віри не матиме, не буде в стані відіграти належної ролі в несвітській завірюсі, яка насувається на нашу планету і на Україну.

»Хто сумнівається — подібний хвилі морській,
яку вітер то піднесе. то розвіє«.

(Посл. св. Яног

»Роля молоді в революційно-визвольних рухах?... Я думаю, важливішим є друге питання: не яку роль в тих рухах має відіграти молодь, а якою повинна бути сама молодь, яка хоче відіграти ту роль? Яким духом надхнuta?

Перед тим, як говорити, що повинно робити військо, треба вирішити, який має бути вояк. Заки говорити про ролю артиста, треба зробити з нього справжнього артиста з Божої ласки. Заки єднати людей в партії чи в «об'єднання», треба знати, хто є ті люди, яким духом надхнені?

Надзвичайно важке завдання, яке стоїть перед Україною та її молодим поколінням. Проти України підносяться всі диригуючі сили — явні й приховані — сучасного «прогресивного» світу: Сходу і Заходу. І дуже відважну душу мусить мати молодь, щоб тим супротивним силам протиставитися. Ці сили — це ті, що переможно вийшли з останньої війни, бундючні і певні себе. А в «правді» їхній, яку несуть світові, для України немає місця.

Що це за сили? Найголовніша з них — це сила захланного московського месіянства, сила «старшого брата»-Каїна. Він дає нам до вибору: або знищити нашу національну душу і поклонитися московським шаманам, або зникнути фізично. Тим самим ставить перед Україною дилему: згинути самій або знищити його. Відважну душу треба мати нашій молоді, щоб усвідомити собі цю дилему і витягнути з неї дорожковані напрямні свого життя.

Представники другої сили не так брутально, як перша, але теж категорично кажуть: «Вас, як націю, не визнаємо. Наші симпатії належать або вашим сьогоднішнім гнобителям, або вчоращім і майбутнім. Визнайте єдиноспасену нашу правду, зформульовану Рузвельтом Ялтинським, Воллесом, Леттимором Далекосхіднім, Джонсоном Кентерберійським, Беваном і Зільберманом з-над Темзи і нашим протеже, гонителем Церкви, Тітом, — правду, яку ми умовно називаємо «демократією». Цю правду та її і наших приятелів мусите визнати без жадних «але». Всякий же, з вашого боку замах на неї, трактуватимемо так, як і «замах» на Гулая, по демократичному законі».

Відважною мусить бути молодь України, щоб не схилити колін перед цим наказом. Шоб високо тримати стяг своєї національної Правди.

Третя супротивна сила наже: Ваша нація здавна стоїть у мене на чорній дощці, як на Заході — Еспанія, за те, що вона виступила проти мене всякий раз, як я йшла в авангарді спочатку польського, потім ліберального, потім червоного імперіалізму Москви. Імела Хмельницького і Петлюри, ваших героїв, — прокляті мною. Зречіться їх, зречіться вашої Правди, признайте правду Шварцбarta на Україні і тих, що з нього героя зробили. Станьте знову з Галайдів Яремами, коли не хочете наразитися моїй моці, яка є дужа сильна».

Так промовляють представники цієї третьої сили. Стояти супроти неї за свою Правду, — на це треба нашій молоді теж не обиякої душевної відваги.

Світ сил, що займають в нім командні шпилі, — ворожий нам і нашій Правді — ворожий безкомпромісово, не раз цинічно, з почуттям своєї оманної збірноти впали, з переляку, перед тим світом на коліна, »чужим богам пожерли жертви, омерзились«. Одні розбивають собі лоба перед »досягненням« російської революції 1917 р., інші — перед ідолом Маркса, треті — перед божжом »прогресу«, четверті — ще трохи соромливо оглядаючись на всі боки і видумуючи собі різні »алібі« — ляксують вже »примусову орієнтацію на Москву«, перескочивши за сім чи десять літ еміграції, всі етапи еволюції: від націоналізму, через »народну республіку« і »справжній соціалізм« — до »орієнтації на Москву«. Інші, знову, обляпують болотом смрадної душі »людину визвольного руху« з її геройством, її вірою, заклинаючи повернутися до швейківських »традицій«, до традицій тих, кого таврував Шевченко, як »хамових синів«.

Щоб протиставитись і апостолам диявола з його »правдами«, який грозить пожерти нас і нашу християнську цивілізацію, і відгородитися від тих »хамових синів«, щоб знайти в собі силу написати на прапорі, що сникає до бою, свою власну Правду, треба мати велику душевну відвагу.

Що нам дає ту відвагу? Де її коріння? Її коріння є в тому почуванні, яке висміюють всі »прогресисти«, всі визнавці Маркса, як почуття немодерне, перестаріле. Цим почуттям є віра, віра в свою Правду.

(Далі буде)

ВЕЛИКИЙ ХРАМ

Огнем небесним осіяний
Велично слє пишний Храм.
— Прийди ж мій брате довгожданий...
І дуже зранений, коханий,
Назустріч радісним думкам.

Ввійдіть у Храм цей потихеньку,
Замкніть набожністю уста;
Тут били нашу рідну Неньку!..
Ідіть же тихо, помаленьку,
Як потаємні до Христа.

Тут ще в збентеженій уяві
Лунає смертний стогін-гук.
Тут били нашу рідну Неньку!
Ввійдіть же, праві і неправі
В народний Храм великих мук.

Великих мук борців народних,
Що матір славили свою,
Що в думах смілих та свободних
Ta в почуваннях благородних
Поклали голови в бою.

Тепер велично осіяний
Горить у безлічі огнів
Твій Храм, народе нездоланий, —
Світи ж свої огні, коханий,
Ta йди путями без тернів.

Григорій Чупринка

Пoezja · Пpoza

ПАВЛО ПОЛУБОТКО (*Трагедія у трьох діях*) 4

Кіндрат Сторчак

Ява 10

*Біля тоді міця, де збиралася юзачька старшина, зупиня-
ються двоє — леді Ен і Олесь Предтеча.*

ЛЕДІ ЕН: Звитяжний лицарю, ніжне почуття кохання не вимолиш молитвою... не здобудеш грозьбою... Тепер я це знаю. Коли я бла- гала батька взяти на збереження скарби твої держави, я потай вірила: «Він скаже — люблю». Коли я, приїхавши на Україну вдруге, від- давала власну яхту під українські скарби, мені вчуvalися твої слова: «Кохана!». Коли я, разом з твоєю матір'ю, очікувала тебе з ризикова- ного походу, мої очі не стуялися ні вдень, ні вночі...

ОЛЕСЬ ПРЕДТЕЧА: Кохана!

ЛЕДІ ЕН: Кохана (*Припинула до Предтечі*). Повторюй... кажи це слово... воно мое! Воно мені!

ОЛЕСЬ ПРЕДТЕЧА: Кохана Ен, я цілулої твої сліди на землі моого народу.

Ява 11

*Зійшло сонце. Чути здаля хор: «Сподоби Господи, в день
сей без гріха Сохранитися нам». Поблизу відбувається
розмова Конрада Бродила і Тезея Вигравайволи:*

— Твоєю, закінчуй літургію перед входом до церкви.

— Чому?

— Літургія є громадським Богослуженням. На ньому кожен може принести таїнство — безкорисну жертву за всіх людей. Ми — за Україну. (*До людей*). Вперед, мої брати! В нову добу: там мертвe по-ступається перед живим.

Ява 12

Ява 12

До леді Ен і Олеся Предтечі швидко наближається Ксюша.

КСЮША: Тривога, діти, тривога! Бродило роздає людям зброю.

ПАВЛО ПОЛУБОТКО (*виходить з-за дуба*): Джуро, вирішальна хвилина. Ось тобі уповноваження України. За церквою на тебе чека- ють твої помічники. Іди, сину, неси в світ думки про наше право і про нашу волю.

ОЛЕСЬ ПРЕДТЕЧА: Я не один.

ПАВЛО ПОЛУБОТКО: Вже почалася січа. Пробивайся з боєм. Пані Ен — гостя України. В Англію вона повернеться на моїй яхті.

Ява 13

*То в одному місці, то в іншому, висовуються голови членів
«паритетної» частини Малоросійської Колегії Справоти,
Свінченка, Цицькевича. Намагаючись триматися непомі-
ченими, вони ніби ненароком показують російським воя-*

кам: «Он! Ті кидаються на Предтечу; дорогу їм шаблями перетинають січові братчики.

Ява 14

КСЮША: Як я бажала для тебе миру. Благословляю тебе, сину, на бій за правду і за волю. Хай кулі тобі звільняють дорогу.

ПАВЛО ПОЛУБОТКО: Вельми шляхетна пані Ен, важка дорога кохання. Велична доля рицаря. Мій джуря не жебрак. Він має що боронити. Його рід володіє землями Київщини, Чернігівщини, Полілля, Волині, запорізьких і кримських степів... Його родові належить Галичина, Любленщина і Гроденщина. Нації землі на Куршині, Вороніжчині... Простяглися наші землі до Ставропілля, Донеччини й Кубані. Не над тихим гаєм пролягли історичні шляхи українського народу. То хресна путь через Голгофу.

ДІЯ ТРЕТЬЯ

Ява 1

Тюремники очищають велику камеру від вкрай виснажених в'язнів.

1-ий В'ЯЗЕНЬ (до тюремника): Чому, служивий, нас переводять?

ТЮРЕМНИК: Наказ є... І не роздумуй.

2-ий В'ЯЗЕНЬ: Еге ж, і не допитуйся. Я, Року Божого... забув, коли саме. Чи тридцять, чи сорок років тому, все допитував голову Київського братства на Подолі: «Значиться, Україна — сучасниця Риму, ровесниця Візантії, попередниця Франції, Англії?»

ТЮРЕМНИК: Не велено такі знання злобувати. Немає наказу! І не роздумуй!

2-ий В'ЯЗЕНЬ: Авжеж, і не розпитуй. А я, тоді чубатий учень Кожем'яки, не знат, що у Росії правдою зв'ється наказ начальства, а не сама правда. І мене, Року Божого... забув, коли саме. Чи тридцять, чи сорок років тому... за марну допитливість в тюрму.

ТЮРЕМНИК: То то, дурень. Немає наказу — не шевелі! Не роздумуй!

1-ий В'ЯЗЕНЬ: Боже, Боже, нащо Ти нас сотворив людьми у цьому болоті!

ТЮРЕМНИК: Теж дурень. Створив тебе Бог не для того, щоб ти штудіював, хто, який народ раніше причастиався з чаші Христової! Етак ти дійдеш до диявольської правди: все, що говорять цареві слуги про походження матушки Москви, про її велич і розум — лож. І нехай лож! Але не бентеж нею молоді серця. Учи їх: є наказ — правда. Немає наказу — неправда. О! Сказано іти — іди. Сказано стій — стій і не шевелісь.

1-ий В'ЯЗЕНЬ (до тюремника): У вас, пане, є син?

ТЮРЕМНИК: Чево? Син? А как же!

1-ий В'ЯЗЕНЬ: Ви українець?

ТЮРЕМНИК (добродушно смеється): У царській імперії небезпечно називати себе українцем. Мій брат, Срамота, просто називає себе малоросом. Хе-хе-хе, не вправо і не в ліво — малорос!

1-ий В'ЯЗЕНЬ: Зачний пане Яку ж духовну поживу залишите ви своєму синові? Брехню. Та й по ній пролягають сліди неблаганного часу. Запам'ятайте, ваш син — не ви. Він не захоче жити у в'язниці тривіальніх надій... надій на чини та ордени. І вже тим самим він

буде не продовжувачем вашої справи а ... вашим суддею. Він не малорос, а українець.

ТЮРЕМНИК (*гніво*): Судити? Мене?! Вірного підданого? Болван! І для моїх синів у Росії вистачить тюрем.

Ява 2

Входить Чунтукбашієв.

ЧУНТУКБАШІЄВ: Хто розвів академію в тюрмі? Тюремнику, чому не перевів в'язнів у іншу камеру? Та чи знаєш ти, що за годину тут сам цар-імператор... (*б'є тюремника*). Треба, скотина, знати... треба... треба...

Ява 3

Тюремник і в'язні зникають. Грубо розштовхуючи їх,
в камеру вривається Вельямінов.

ВЕЛЬЯМІНОВ: Ти, голубчику, всеросійський фіскал, а не джура Полуботка. Для чого на весь світ розголосив: Вельямінов плюс на гетьмана? Вельямінов сам на Україні приймає послів і сам видає накази. Так, сам. Все ми робимо на Україні, що хочемо. Для чого ж розголосувати? Як не як, а про людське око, Україна суверенна держава.

ЧУНТУКБАШІЄВ (*в захопленні*): Не камера, а чертом! Поезія!

ВЕЛЬЯМІНОВ: Гроба було вілмовити царя. На що це схоже: російський правитель вчора проголошував суверенітет української держави, а сьогодні — замуровує її президента у російську темницю.

ЧУНТУКБАШІЄВ: Поезія! Чортог! Ійбогу, чертог! Самим своїм виглядом він промовляє до молодих поколінь. Птху! Ешафоти за вікном псують картину.

ВЕЛЬЯМІНОВ (*махнув рукою*): Маніяк

ЧУНТУКБАШІЄВ: Стъпка, ти, звичайно, потерся біля хохла... де-чого від них нахватався. Скажи щиро, чи не для того камера, щоб її малювати. На передньому плані цар, а в глибині, закований у ланцюги...

ВЕЛЬЯМІНОВ: Здурув чоловік Полуботко страшний і Росії, і цареві своїм майбуттям. Він такий великий душою, такий ясний розумом, що його перед світом, перед історією, слід не виставляти, а в історичний смітник... інакше нас історія в історичний смітник... Вже зараз молодь Європи повторює слова Полуботка: Я іду в пам'ять прийдешніх поколінь, прибитий пилом ратним, обкипілий кров'ю... Хай я і мої предтечі вмерли від підої руки татарської Росії — її вже розідають пранці. (*Вийшов*).

Ява 4

Невпевненою ходою наближається Петро Перший. Чунтукбашієв намагається йому рапортувати: »Великий царю...

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Варвар ти... азяти... Ще 1721 року я оголосив себе імператором. Тобто, царем над царями. Це тобі не король... і не цар, а щось таке як цезар! Імперія — держава, що має колоніальні володіння. У нас є Білорусія, частина Польщі, Україна. Дай Бог життя, буде нашою Прусія, Австрія, а там, дивись... та що з тобою говорити: ти азяйт! Для тебе мое просування в Європу ніщо інше, як піднесення кордонів Азії до Ля-Маншу. Про це й пише в англійській газеті *український посол Предтеча*. Оголошує конституцію демократії

тичної України. І тепер, з твоєї ласки, обер-фіскале, виходить: я — європейський імператор, християнин — гірше поганця Чінгісхана. Мордую Полуботка. А вбий ти, на Україні, по європейському, тихенько того навісного Предтечу, не було б мені потреби перед Полуботком... а значить і перед усім світом загравати гуманіста. Азіяти!

ЧУНТУКБАШІЄВ: Винець, імператоре, винен! Перемога за перемогою. Всіх давимо, всіх трощимо. (*Заспокоївся*).

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Азіят! Читай, що пише Предтеча. (*Тикає газетою в обличчя обер-фіскалеві*). «Стоячи на ґрунті тваринного владолюбства, Петро кожну мить втрачає в собі і натяк на людину». Нам би, з українців когось протиставити Предтечі. У цьому році... (*Заходить Вельямінов*) ... Добре, що зайшов. У цьому році... Степане, я засновую Російську Академію Наук.

Ява 5

ВЕЛЬЯМІНОВ: Піду добирати академіків з українців. (*Виходить*).

Тим часом Чунтукашієв заводить генерального писара Семена Савича. Петро по-панібратьськи, як давній знайомий, вітає Генерального писаря і деякий час стоячи, в формі звичайної розмови розпочинає допит.

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Зблід, козаче, зблід. Що ж, тюрма не красить. Непорозуміння, голубе, непорозуміння. Як українському канцлерові, тобі відомо, скільки золота передав гетьман Англії?

СЕМЕН САВИЧ: Не скажу.

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Тобто як?

СЕМЕН САВИЧ: Генеральний писар — не вождь. Він тільки побратим вождя.

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Ти б російською... Українською я не розумію.

СЕМЕН САВИЧ: От тобі й братня держава.

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Чунтукашієв, хто б переклав?

ЧУНТУКБАШІЄВ: Приведу сюди українців, яких Вельямінов заарбував у російські лакомії.

Ява 6

Чунтукашієв заводить Срамоту, Свінченка та Цюцькевича

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Ти Срамота? Так, так. Срамота. Поясни, мудра голово, чому генеральний писар на мої запитання відповідає: «Не скажу»? Йому нічого сказати, чи він не хоче говорити?

СРАМОТА (*перелякаю*): Вев... вев... не скажу.

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Свінченко, так здається?

СВІНЧЕНКО (*перелякаю*): Я руський. На Україні тепер усі руські.

ЧУНТУКБАШІЄВ (*благально*): Ц-ю-ць-к-е-в-и-ч...

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Ну-ну! Цюць-циць... Прізвище ніби не російське. Чи ти Цюцов?

ЦЮЦЬКЕВИЧ: Як вам завгодно. Треба Цюзов — я Цюзов, треба Цюцькевич — я Цюцькевич.

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Етакий прохвост: співаєш одночасно Лазаря Й Юду! Пороты! Всіх академіків пороти! (*«Академіків» виводять*). Чунтукашієв, веди ще...

ЧУНТУКБАШІЄВ: Привів ще Генерального судью.

ПЕТРО ПЕРШИЙ: З кожним допитом глибшає порожнечा. (*До Івана*

Чорного): Всіх закатую. Тобі даю останню можливість. Ти суддя і розсуди сам: краще гнити в тюрмі, чи жити в славі? Одне слово: замість «не скажу» — »скажу«... і на Україні ти — гетьман, прем'єр, академік!

ІВАН ЧОРНИЙ: »Не скажу«, по-українському, означає »не знаю«. Царю, я таки не знаю, чого ти від мене хочеш.

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Наважуйся... наважуйся... на дружбу зі мною. Я — вождь Російський і український. Вождь — сутність історії; народ — тягло. Допоможи мені, керівній силі історії, з Полуботка зняти шати вождя українського народу. Сам вождем станеш.

ІВАН ЧОРНИЙ: Хіба вождів народу призначають завойовники?

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Як Генеральний суддя, скасуй наказ Полуботка... Відклич з англійського банку український вклад.

ІВАН ЧОРНИЙ: Ага, щоб я цей вклад украв?

ПЕТРО ПЕРШИЙ: А ні — тебе мої газети розмалюють і ворогом, і зрадником.

ІВАН ЧОРНИЙ: Значиться, коли зраджуєш свій народ ради завойовників, стаєш генієм, талантом, героєм? Чи не здається тобі, царю, що від таких геніїв та героїв тхне падлом?

Ява 7

Якийсь час у камері Петро залишається один. Він маєже бігає по кій. Раптом зупиняється і кричить на всю силу.

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Степана мені! Вельямінова! Роздирає душу погоняча. Погоняча!

ВЕЛЬЯМІНОВ (*поспішно входить*): Що засмучує великого імператора? Завойовані ним народи, нездиселені, немов пісок морський... Покірні, немов раби... Щасливі землі імператорські — від Іртиша до Сяну.

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Ти найкмітливіший з моїх слуг і ти, Стьопа, брешеш в таку хвилину. Оцими руками я сам убивав у Батурині ремісників, мужиків. У Полтаві я в шаленстві розривав немовлят — дітей зрадників. Я сам на паль сажав людей. О, прокляті руки... Не дають з закриваленої ями глянути в далечін'я. Коли умер Скоропадський, я ще вірив... На Червоному майдані я ще запитував українського піта: »Чи є хто щасливіший мене?« Піт, виявляється, живе. Живе у почуттях і думках народу. Їх, ті почуття, на Україні потай переписують малі й дорослі. І під загрозою смерти, потай поширюють. Обер-фіскал, наче за свою тінню, ганяється за посланням у вічність. Бачиш вірні? Я не знаю ні душі українського народу, ні його мови. А ти?

ВЕЛЬЯМІНОВ: Я... я... я...

ЧУНТУКБАШІЄВ (*виручає Вельямінова*): Російська мова в Російській імперії — загальноімперська. Українська — для домашнього вжитку.

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Російська мова — загальноімперська! Державна! Знахідка!!! Голова ти, Чунтукбашієв... голова, хоч і татарин. Давай Цюцюва. (*Заводять Цюцькевича, Петро їому простягає текст пасми поширюваною віршем*). Читай. Як молитву.

ЦЮЦЬКЕВИЧ: Як кажете, так і читатиму. (*Читає*).

ДО АРИСТОТЕЛЯ

Хоч державно рабства ти не спростував
І осміяв свого учителя Платона, —
Твій розум з сонцем разом став, як в піднімачі сонця.
Розвяя в сутінки Плутона, ти відкривши сонце, —
Війнути промінь на зв'язки, які підсунути чуже.
Вросла в які навіки таємниця твоїх очей. Тож ви — в
тільки османы. Такі портрету торного мазки, стиснуті відомості, вибрані
В них воля розуму іскриться; вибрані листи землі, вибрані
Скажи: між людьми рабів немає. У вибраному вибрані
Вони — матерія і дух, вибрані вибрані вибрані
В сумління розум учащає, вибрані вибрані вибрані
У кого пошук не потух, вибрані вибрані вибрані
Хто не страшиться тупства за вірюх
І хто в глибині проэирає.

Раби державности лихот
Кричать: »Пошо нам Греції доба,
Ми звитяжці оновленої Трої,
Не нам галактика хіба
Шапки зняла в поклоні?
Хвала матерії й лічбі, на явищо з піднімача сонця
Ми широ плещемо в долоні
Одній, матері, тобі!«; вибрані вибрані вибрані
І в запалі пихато риторичнім, були вінсановческою
Твоє ім'я вживають всеє, — вибрані вибрані вибрані
Це стало для них прийомом звичним, —
Він вмер, мовляв, і не почуете, як вибрані вибрані
Наругу над розумом святим — вибрані вибрані вибрані
Ганьба хулителям отим'я, як вибрані вибрані вибрані
Лиш той титан, хто не втрачає
Глибин Спильнот матері і духу,
Мов хміль, в нім невідомість грає,
Красу несе душі, зорові слуху.
... Переросподіл, матерія і рух,
І еволюція й кривавих революцій дух
Тоді лиш розклад настуває, як вибрані вибрані вибрані
Коли пихатий раб волає:
Мені під владні вік і мить, як вибрані вибрані вибрані
Ta смерть ударила — раб конає.

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Ти глянь, конає...

*Чуктукбашіев заводить вкрай висмаженою Полуботка;
у нього кайдани на руках і ногах.*

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Ти? В якому жила краса й здоров'я.

ПАВЛО ПОЛУБОТКО: Краса в тих, хто йде на тебе з золотими мечами. У них здоров'я, сила, якої ні ти, ні твої нащадки не здолають. Я бачив віщий сон. Ти наливаєш келих срібний... умальований рожевими малюнками і простягаєш його моєму джурі. В келих ллється вино, а закипає в ньому смердюча юшка. (Знеможено спускатися на землю).

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Павло, я дарую тобі життя.

ПАВЛО ПОЛУБОТКО: Добряга! Російська столиця – Петербург, стоять на українських костях. Обернені в рабство, козаки збудували Ладожський канал, фортецю святого Хреста. За чотири роки їх погляло там двадцять тисяч. Знаю царю і бачу, що ти без жодної причини руйнуєш мою отчизну, нищиш права, що батьки твої та й сам ти прилюдно признавали. Щобзвести з світа козаків, ти женеш їх на каторжну працю, силуєш їх копати канали.

Ти одняв у нас право вільними голосами наставляти собі гетьманів та старшину: ти насилаєш до нас суддями москалів, що не знають нашого права і тільки люто знущаються з нас. Кидати народи в неволю і панувати над рабами, – це ж діло азіяцького татарина, а не християнського монарха.

*Не буде в нашого поткровлення користі Росії: вона шомоті, залити
мелься куском украденого хліба. Не буде ні тобі, ні по тобі слави
правителям Росії. Вони будуть її ганьбою. Ти, хижий вепр, який зжер
навіть свого власного сина, по звичаю московському, проковтнеш і
мене. Проковтнеш за те, що я бороню Україну, яка на золотих мечах
нese свою свободу... і тобі зневагу. Вільна Україна гряде у сяйві
шляхетної звитяги! Помовч, знеславений самим собою.*

ПЕТРО ПЕРШИЙ: Не вмирай зрадником!

ПАВЛО ПОЛУБОТКО (*відштовхує Петра*): Зрадник ти. Ти розриваєш воєнний союз України з Росією, укладений Богданом. Ти силоміць вводиш свої війська в українські міста і села. У тебе немає Бога. І мені не страшні заклинання після моєї смерті твоїх юд. Ренегати й зрадники, проклинаючи мене, вони хочуть прикрасити лаврами перед історією України свою ганьбу. Брехня сама в собі несе смерть. Злякаєся?! Бог моїми словами розсудить Павла і Петра. (*Вмирає*).

—Кінець—

Наука · Культура · Мистецтво

Мирослава Мудран

ШЛЯХАМИ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА В УКРАЇНІ

(Вступ до Каталогу «Сучасне мистецтво з України», 1979)

Останні два десятиріччя виявили раптове посилення мистецького непослуху художників в Советському Союзі. Від 1934 року, ноли вперше сформульовано правила соцреалізму, советські художники були силово обставин примушенні пристосувати світ фантазії до накинених їм норм, інакше знаних як советська дійсність. У цьому вигаданому світі вони не могли знайти задоволення, а соцреалізм залишав їм лише рознарування і порожнечу, не дозволяючи на жодну містичну в мистецтві, на його поезію та метафоричність.

Неспроможні побороти штучність соцреалізму як єдиного можливого методу мистецької творчості, художники почали малювати для себе, задовольняючи свої естетичні зацікавлення та відмовляючись від усіх мистецьких обов'язків супроти держави.

Обійшовшись без наказів, нав'язаних їм урядом, вони почали практикувати мистецтво заради мистецтва і таким чином були змушенні зрезигнувати з офіційного визнання у власній країні.

За останніх десять років Захід став свідком поступового припливу ненонформістського мистецтва з ССР, яке пробивало собі шлях в Європу та ЗСА різними каналами. Через постійне проникання інформації та часте експонування дедалі зростаючого числа творів окремих мистців, Захід добре ознайомився з советськими мистецькими мігрантами.

Проте російські мистці дають свідчення виключно про проблеми в советській Росії. Їхнє мистецтво — це назагал дисидентське мистецтво, мистецтво протесту, яке нехтує не лише канонами соцреалізму, але й советською політичною системою в цілому. Воно, однак, не має жодного вияву, який би вказував на різні мистецькі напрямки інших, неросійських, народів, що їх культуру придушило советською диктатурою. Переважно ці народи бідно представлекі, дуже рідко знаходяться люди, готові виступити на їх захист, і ледве чи їхня творчість натрапляє на зрозуміння.

До того ж через брак інформацій, західний глядач мало знає про існування інших мистецьких осередків у Советському Союзі поза Москвою й Ленінградом.

Такі центри, як Таллін (Естонія), Рига (Латвія), або Одеса, Львів та Київ в Україні мають різні проблеми в галузі естетики, які поста-

Феодосій Гуменюк: бандурист, олія 1975

ють не лише на основі географічних відмінностей, але й на підставі іншої психіки, властивої художникам даної національності. Ці мистці, через своє походження і своє оточення, поділяють — як громадяни ССР — лише деякі проблеми, спільні всім неофіційним художникам Росії, але їх національні відмінності підказують їм інші цілі і бажання, більш притаманні їхній національності. Такі відтінки представляють складніші проблеми, властиві лише їм — естонським, литовським чи українським художникам.

Отже, в зasadі було б помилково припускати, що неконформістське мистецтво в Советському Союзі охоплює колективний рух дисидентського мистецтва з політичною мотивацією й орієнтацією. На маргінесі політичних заяв велика кількість мистців цікавиться лише розвитком елементів мистецтва, де форма і зміст злютовані в чистій естетичній насолоді *l'art pour l'art*. Саме ця характеристика найясніше представлена в нашій пересувній виставці сучасних українських мистців. Ця виставка, що має відбутися в Мюнхені, Лондоні, Парижі та Нью-Йорку, намагається показати повнішу картину неофіційного советського мистецтва. Супровідний каталог цієї виставки наголошує зокрема шукання в Україні.

Зосереджуочи увагу лише на вибраній групі мистців, ціль виставки — підкреслити сукупність тематики і вибору формальних засобів серед сучасних українських мистців. Можна зауважити, наприклад, що реалі-

стичні пошуки існують побіч абстрактного експериментування. Нові техніки й сполучення різних матеріалів та засобів далі захоплюють мистців.

В цьому каталогі та у виставках представлено покоління молодих українських мальярів, скульпторів та графіків. Вони походять із різних українських міст: Одеси, Львова, Дніпропетровська, Миколаєва, Києва тощо. Більшість з них здобула мистецьку освіту в одному з двох найвизначніших мистецьких закладів України: в Київському державному художньому інституті та в Одеському художньому училищі. Тільки два мистці, Антон Соломуха та Володимир Стрельников, перебувають тепер на Заході. Деякі переїхали зі своїх рідних українських міст до Москви (Сазанов, Наумець, Гайдун) або Ленінграду (Гуменюк), де існували кращі можливості виставляти їхні твори. Решта продовжує працювати в Україні.

Іхня творчість доводить, що важко робити загальні висновки щодо характеризування сучасного українського мистецтва як цілості. Більше значення, проте, має той факт, що у великий мірі в їхніх творах не має жодного суспільно-політичного коментаря дисидентського забарвлення в трактуванні матерії. В загальному це оптимістичне мистецтво. Воно передає бунтівливу, а також і покірну українську психіку: або охоплюючи її тематично, як наприклад, у творах Марчука, Маринюка чи Антонюка, які представляють тематику українського села з його специфічними звичаями, або містить у собі радше космологічний присмак, як у працях Гети. В інших творах, як Стрельникова й Соломухи, можна знайти виразні формальні зв'язки зі старовинною слав'янською іконою. Дехто провадить навіть цілком абстрактну лінію в своїх малюнках (Цупко, Макоєв, Гайдун, Сазанов).

До того ж існують географічні фактори, які проводять чіткий поділ між деякими групами українських мистців, відмежовуючи їх від інших осередків України. Таке можна ствердити про Одеську групу. Саме на підставі географічного фактору художники виникають здатність сколювати чисті елементи мистецьких засобів, як вживання яскравих, сповнених соняшного світла кольорів, властивих одеському краєвидові, прямі і закруглені контури скелястого узбережжя Чорного моря, і навіть велика просторна широчину морського плеса відтворена поземними смугами на їхніх полотнах.

Саме Одеська група являє собою одностайну єдність в сучасному українському мистецтві. В 1967 році, задовго до того, коли бульдозерами розігнали виставку мистців-дисидентів у Москві у вересні 1974 року, колиsovетські чинники напали на занордонних кореспондентів, одеські мистці вже влаштували свою власну спонтанну виставку на вільному повітрі напроти Державного театру опери та балету, в околиці, яку колись називали Palais Royal. Єдиними учасниками цієї виставки були Станислав Сичов і Валентин Хруш. Виставка тривала лише три години, поки міліція її не розігнала. Ця маловідома, зате багатозначна подія підкреслює велику різницю між дозволеним мистецтвом в Україні. Розчаровані нормами офіційного стилю, мистці відмовилися стати його жертвами. Наслідком цього, вони були позбавлені всілякої можливості виставляння, проте, бувши мистцями, вони відчували в собі потребу контакту з публікою. Таким чином зародилися

Михайло Грицюк: Чилійська Мадона, теракота 1978

перші так звані «квартирні» виставки в Одесі. Вони жодною мірою не мали на меті бути протиофіційними маніфестаціями чи протестами. Живучість і лишність одеських художників дорівнювали подіям у Москві, якщо не перевершували їх. Сила, що їх підштовхувала — це зацікавлення у професіоналізмі. Кожний художник, що відчував світ по-своєму, навіть у найбільш несприятливих обставинах бажав закарбувати це світосприймання на полотні, в аїварелях, графіці, скульптурі, висловлюючи внутрішні почуття і своє особисте світосприймання. Ці «квартирні» виставки були справжньою реанімацією на нездорову офіційну настанову супроти індивідуального виразу людини. Безкомпромісова поставка художників, однак, змушувала їх працювати в самоті, без визнання.

Щоб задокументувати індивідуальні «квартирні» виставки, одеські мистці видали 1976 рону два каталоги. Перший — це «Каталог колекції Володимира Асрієва (Одеса 1976)», в якому зібрані 74 твори майже всіх одеських мистців. Асрієв — молодий колекціонер, одесит вірменського походження, що заохочував одеських художників в їхній творчості. Він зібрав у своєму помешканні їхні твори і таким чином уможливив ознайомлення з поточними мистецькими напрямками в Одесі.

Другий каталог, під назвою «Яструб. Жовтень 76. Одеса», повинився з нагоди індивідуальної виставки Людмили Яструб, де було виставлено 99 творів.

Значення цих каталогів, як і самих квартирних виставок, полягає

в самому фанті, що вони свідчать про надзвичайно добре організовану мистецьку атмосферу в сьогоднішній Одесі. Цікаво, що цими неофіційними виставками художники могли притягнути увагу не тільки покупців неофіційного мистецтва, але й деяких офіційних советських бюрократів, які відчувають, що твори одеських художників захоплюють, навіть якщо це мистецтво не вихвалює советську державу.

Цих мистців, по суті, об'єднує не лише формальна приналежність до Одеської групи, але вони, крім того, ще почиваються українськими художниками. Остаточний поштовх до цієї важливої відмінності стався взимку 1975 року, коли чотири українські художники — В. Стрельников і В. Сазанов з Одеси, В. Макаренко з Талліну і Ф. Гуменюк з Дніпропетровського — влаштували виставку шістьох українських мистців, виключно з двома жінками — Н. Павленко з Москви і Л. Яструб з Одеси. Виставка відбулася в помешканні одного московського колекціонера від 22 листопада до 7 грудня 1975 року. Сама виставка здобула широке визнання з боку шанувальників мистецтва. Особливо сприяло виставці в Москві те, що в столиці ССР можна нав'язати контакти з закордонними дипломатами, яні підприємуть і навіть протегують мистецтво. Таке визнання, хоч незначне, все ж таки відіграло важливу роль в розвитку українських художників в загальному, бо ж вони й надалі не мають інших зв'язків з чужинцями.

Наступного року (12-22 березня 1976) відбулася в тій самій квартирі друга виставка українських мистців. Проте цього разу група збільшилася втричі, до неї прилучилася більшість одеських мистців, які тепер повністю приєдналися до цього руху.

Коло з 15 мистців охоплює те, що ми в широкому розумінні окреслюємо як Одеську групу. Либо ж найбільшими новаторами з-поміж представників групи є Стрельников, Цюпко, Маринюк, Хруш, Наумець, Онуфрієв і Басанець. Більшість з них закінчила або принаймні відвідувала Одеське художнє училище — єдину важливу установу для здобуття мистецької освіти в Одесі.

Після квартирних виставок 1975 і 1976 років, цю групу художників можна б характеризувати як таку, що пропагує своєрідне «камерне мистецтво», яке від заморожених урбаністичних оточень переходить на тиху урочистність особистих розмов. Одеська група художників розглядає Одесу як свій мистецький мозок. У творах групи переважають пейзажі міста Одеси, морське довкілля і краєвиди. Це стосується зокрема морських видів О. Волошина і В. Стрельникова. Часто можна помітити сцени доків і одеського порту, пляжу і, що важливе з формальної точки зору, довгі горизонталі, які відтворюють обрій. Захоплюючись довкіллям, мистці тим самим ұникають будь-яких політичних натяків на дійсність і замість того зосереднюють всю свою увагу на природі, серед якої живуть і творять.

Існує, однак, також місцевий зв'язок з одеською мистецькою традицією взагалі. Можна зауважити, наприклад, що багато одеських мистців є під впливом традиції своїх попередників, а саме таких визначних одеських художників 19-го сторіччя, як Синицький, Костанді і до деякої міри Кузнецов та Нілус. Ці старші мистці — представники

Іван Марчун:
людина, папір, темпера

довгої малярської традиції, пов'язаної з одеським довкіллям.

К. Костанді, наприклад, був опорою українського мистецтва в південній Україні, головно в Одесі й Херсоні кінця 19-го сторіччя. Він був організатором та керівником «Асоціації южно-руських художників», українського відповідника до російських «передвижників». Його малярство, як і малярство його послідовників, хоч перегунається з суспільно-політичним дидактизмом, наявним у картинах «передвижників», у протиставленні до них підкresлює не стільки тенденційні теми, а радше зосереджується на формальних пошуках: наголос на гострих контрастах кольорів, виразна інтеграція темряви й світла, освітлення і тіні. Однак вони завжди відображують місцевості, які меншують з чорноморським узбережжям з усією його інтимною різноманітністю. Сучасний одеський художник В. Хруш, який короткий час вчився живопису, здобув майже всю свою мистецьку освіту, оглядаючи твори мистців кінця 19-го й початку 20-го сторіччя по музеях і приватних збірках Одеси.

далі буде

ТЕОРІЯ «ЄДИНОЇ ДАВНЬОРУСЬКОЇ НАРОДНОСТІ». 2

Поминаючи навіть небезпекою обґрунтовану недоцільність масової еміграції надніпрянців у Московщину, то вона, мимо навіть найліпшої волі емігрантів була у той час фізично неможливою. За свідченням Ключевського »простого сполучення між Київською Русею і Ростовсько-Сузdalським князівством не було. Коли Ростовський чи Муромський князь їхав до Києва, то мусів їхати не навпросте, але об'їздити далеко навколо. На всьому просторі між горішньою Окою та Десною, від міста Карабчево до Козельська, тягнувся великий, непролазний праліс... Тому київці й називали тоді Сузdalсьчину »Заліссям«¹⁵. Отже ж князі з добірним військом об'їжджали ці непроглядні ліси, що ділили Заліску землю від Києва, Володимир Мономах в XII ст. туди з великим трудом ледве пробився, а члени Советської Академії Наук хочуть пхать через ці непрохідні і багнисті ліси селянські вози XIII ст. з малими дітьми, жінками, старцями та усяким майном, що на рівній дорозі тріщали від перевантаження.

Не менш наївним є теж твердження, що населення покидало високорозвинену під економічним оглядом Галицько-Волинську державу і йшло в загрожену татарами Надніпрянщину, яку саме надніпрянці з причини цієї ж самої татарської небезпеки мали б звільнити. Здогадному рухові української людності з заходу на схід противорічить і факт, що саме в часи татарського лихоліття населення західно-українських земель не тільки що не змаліло, але противно — воно у той період потроїлось. Саме на той час припадає найбільший розмах галицько-волинської торгувлі, ремесла, різнопородних промислів і розгорнутого будівництва¹⁶, який людей не відштовхує, а навпаки — притягає¹⁷.

Дальше, татарська навала на Україну не »учинила землю пусту« так сильно, як це записали літописи. Це ж не відповідало б головній меті монгольського руху, який був спрямований на підпорядкування світу монгольським ханам, як представникам єдиного Бога, а не на безглуздне нищення чужих народів. Для здійснення цієї мети потрібна була величезна армія. Вона вимагала достатнього матеріального забезпечення, і саме його реалізацією у формі данини зобов'язували монголотатари підкорені народи — так поодиноких князів, яких то Золота Орда наділяла »ярликами« на поодинокі князства, як і »татарських людей« в »татарських селах«, яких то татари були вилучили з-під зверхності князя, безпосередньо доручаючи їм »сіяти пшеницю та просо«.¹⁸

Папський посол де Пляно-Карпіні, побуваючи на початку 1246 р. в Києві, жодної пустині в цьому городі ані в його околиці не спостеріг. В несповна 6 літ після татарського погрому застав він там урядуючого тисяцького Дмитра, бояр і місцеве населення коли воно може було і дещо зменшенню числом. Життя продовжувало на надніпрянщині дальше існувати, а факт, що разом з послом їхали до Києва купці з Вроцлавя та що застає він там також і інших купців з Цар-

городу, Польщі, Австрії, Франції, Генуї, Пізи і Венеції свідчить і про зовнішні торговельні зносини Києва з широким світом (купці ті з далеких сторін хіба не їхали до Києва оглядати попелище).

Крім численних українських вчених, проти Погодіна та його прихильників виступив і ряд авторитетних російських науковців, як видатний археолог Олександер Спицин, знаменний філолог Олексій Шахматов та згадуваний вже історик права Михайло Владимиристий-Буданов.

Спицин, заперечуючи масову еміграцію населення Наддніпрянської Русі, пише, що »од благодатного чорнозему до глини піску, од степу — до лісу, од тепла — до холоду, од добрих урожаїв — до поганих, од вола — до коня, од хати — до ізби, од великих сел — до починків, од легкої роботи — до тяжкої праці — ледве чи хто піде добровільно.¹⁹

Наявні на півночі Росії здавна вже відомі на руськім південі географічні назви, як Переяслав, Владимир, Юрієв і інші вважає археолог Урядовими назвами а не народними. Князі з півдня будували городи на півночі і давали им свої назви (це виключно назви міст а не сіл.)

Відносно билин, що оспівували київських князів, то — на думку Спіцина — десь до XII ст. співали їх үсюди однаково. Однак, під час, коли довгі зимові вечори на півночі творили для них сприятливий ґрунт, то населення південної Русі під враженням нових подій і геройів скоріше їх забувало.

Відсутність слідів сучасної української мови в пам'ятках давньоруської літератури пояснюється тим, що високозаавансована розговорна мова українського півдня, яка вже в XIV—XV ст. у своїй фонетиці, граматичній будові та словниковому складі сформувалась була в українській літературній мові, не піддавалась впливам із зовні накиненої церковнослов'янської літературної мови (себто мови згаданих пам'яток)²⁰ в так великий мірі як үбога розговорна мова московської півночі, формування якої в літературну мову розпочалась допір десь у XVIII ст. від учня Київської Академії Михайла Ломоносова і завершилась щойно за Пушкіна на початку XIX ст.

Владимиристий-Буданов, тан як зрештою й інші дослідники права, не замічує в московськім законодавстві яких-небудь слідів законів Київської держави, кодифікований в »Руській Правді«. Не забрали б Погодінові »великороси із середньої Наддніпрянщини« своїх законів з собою, коли б вони дійсно в XIII ст. масово переселились на північ — в пізнішу Московщину?

Отже ж свідчення самих московських вчених виявляють, що гіпотеза про масове переселення слов'янської людності з південних земель Київської держави на північ з наукою нічого спільногого не має. Розрахована на оправдання московського імперіалізму, вона має нібито доказати »законну переємність« Сузdal'щини, себто пізнішої Московщини від політичного і культурного центру Київської Рус — середньої Наддніпрянщини.²¹ Мовляв, не українці чи білоруси, а великоруси збудували Київську державу. Вони, заселюючи колись середнє Подніпров'я, нею правили, поширювали її межі та довели до могутності, а пізніше — після татарської навали всі вони разом із своєю династією, боярством і духовенством подались на північ, щоб там про-

довжувати розпочате в Києві діло.

Серед людності Київської Руси в повні відсутною була не тільки етнічна єдність, але теж і повна, культурна, побутова і звичаєва спільність.

Визначний російський вчений Олексій Шахматов доводить, що диференціація розговірної мови східних слов'ян доконується вже в VII і VIII ст., отже ж на довго перед виникненням Київської Руси. Коли мовні різниці походинок слов'янських язикових груп Київської держави були в IX ст. може не дуже великі, то в X ст. мова людності сучасної України була засвоїла собі вже ті окремі властивості, які відрізняли її від інших мов східньо-слов'янського простору. Радянський дослідник давньоївського говору, академік Агатангел Кримський каже, що «усію сукупністю своїх познак жива мова півдня XI віку стоїть посеред східного слов'янства цілком відокремлена. Мова Наддніпрянщини та Червоної Руси XI віку — це цілком рельєфна, певно означена, яскраво індивідуальна лінгвістична одиниця. І в ній жак надто легко й виразно можна пізнати прямого предка сьогоднішої української мови, бо ж вона має вже в собі величезну частину сьогоднішніх українських особливостей». ²²

Так як мова півдня, відокремленою була тоді серед населення Київської імперії і мова її північної частини. Таким московським племенам як Чудь, Лівъ, Водъ, Ямъ, Чухна, Весь, Пермъ, Меря, Мурома, Мордва, Мокша, Ерзя, Мещера, Черемиси, Югра, Печора, Карель, Зиряни, Самоядъ, слов'янська мова була чужою. Деякі з них зберегли свою мову фінноугорської сім'ї ще й по сьогодні, наприклади (нарельську мову), мордовці (мокшанську і ерзянську мови), черемиси (марійську мову).

Сам же ж Ключевський, найвидатніший історик Росії XIX ст., визнає російську мову сумішкою старослов'янської та фінської мов, розповідаючи на цю тему ось таке: «Уявіть собі, що Київ не був би взятий і зруйнований татарами... Київ залишився б столицею першої великої руської держави, а великоруське місто Москва не стало би центром величного князівства, а потім царства російського. Офіційною мовою стала б не... сумішна старослов'янської та фінської мов, а слов'яно-українська. Український письменник Гоголь не мусів би писати російською мовою, а Пушкін писав би українською». *

В мові півночі терміни рибальства, полювання та всі ці, що відносяться до життя примітивного лісовника є фінського походження, а терміни рільництва та інші звязані з вищою культурою мають слов'янські корні. Слов'янщення цієї ж мови відбувалось надзвичайно повільно. Відомий московський лексикограф Володимир Да́ль в XIX ст. знаходить в околиці самої ж Москви село мешканці якого не знали російської мови (село це було віддалене від столиці московської імперії за ледви 80 км).²⁴ Таких сіл на території Московщини було в минулому столітті ще сотки, а «передова» советська наука говорить про якусь там мовну спільність «єдиної давньоруської народності».

Як з мовою, дослідно так само було й з культурою, побутовою та звичаєвою спільністю людності Київської Руси. В V ст. перед Хр. Геродот пише, що в лісовій зоні на північ від скитів²⁵ живе народ

андрофаги, тобто — з грецького — людоїди²⁶. Народ цей — продовжує давньогрецький історик — є цілком відмінний від скитів, не говорить скитською мовою, не має жодних законів, а звичаї в нього надзвичайно дики.

Повість временних літ говорить, що »радимичі і в'ятичі жили в лісах як дики звірі, їли всяку нечисть, вели сороміцькі розмови в присутності своїх батьків і сестер, а шлюбу не брали. Поляни і деревляни мають звичаї лагідні, вони чесні супроти своїх батьків і сестер та беруть шлюб«.²⁷ Згідно із записаним в недатованій частині Повісті временних літ оповіданням про перебування св. Андрея над Дніпром, апостол розказує в Римі про дивовижний спосіб життя в словінській землі, де нині є Новгород, ось таке: »Видів я дерев'яні лазні і розпалюють їх до червоности, і розбираються і вони вже нагі, обливаються гарбарським квасом і підносять на себе молоді прути і б'ють себе самі, і так себе побивають, що коли вийдуть ще живі, то обливаються студеною водою і так оживають. І то роблять кожного дня, ніким не мучені, тільки самі себе мучать і то роблять як обмивання себе, а не мучення«.²⁸

Таких прикладів культурної, побутової та звичаєвої »спільноти« людності Київської Руси в історії досить. Коли б деякі з них навіть грішили пересадою, то виразно показують вони, що заглушенням вище автором давньоруської літератури Київ і Новгород або Галич і Владимир на Клязьмі одночасно близькими таки не були. Вони виразно відзеркалюють неприхильність або й ненависть поміж поодинокими, етично чужими собі народами Київської імперії, а не якесь там »високе усвідомлення етнічної єдності давньоруським народом« чи якийсь там »високий рівень його етнічної згуртованості«, як це безвідповідально паширює собі советська історична література.

Цей же антагонізм поміж українським півднем а новгородсько-суздальською північчю не оминає теж і Руської Церкви. Причиною церковного конфлікту, що заінтував у 1147 р. поміж Києвом з однією та Новгородом і Смоленськом з другої сторони та розрісся в національний було не що інше, як саме намагання київської митрополії усамостійнити Руську Церкву через вибір своїм митрополитом українця, чи там русина Клима Смолятича та відкінути зверхність царгородсько-її патріярка, чому саме спротивились усі єпископи неруської півночі.

За Новгородським літописом, »філософа та книжника« Клима обрали митрополитом »єпископи руския області«, тобто єпископи етнічно українських земель. Провідником противіборчої опозиції був новгородський єпископ Ніфонт, за що візантійський патріярх винагородив його гдністю архиєпископа, а Новгород — архиєпископства. Ніфonta підтримав в провізантійській політиці смоленський єпископ Мануїл та вслід за ним — єпископи полоцький і ростово-суздальський (ці два останні взяли Київський Собор з 1147 р. збройнотували). І так Новгород, а за ним Полоцьк та особливо Сузdal стають центрами виразно ворожої опозиції проти Києва, проти київського митрополита-русина та в церковних справах ставлять одностайно на царгородського патріярха.

По суті ця ж постійна протикиївська настанова новгородсько-суздаль-

ської півночі Київської держави самозрозуміла і оправдана, бо ж вона, як засвідчують це Суздальський, Київський і Новгородський літописи,²⁹ ніколи не вважали себе частиною Русі.

Київська Русь була державою наддніпрянських антів,³⁰ тобто безпосередніх предків українського народу, яких то Повість временних літ називає полянами, сіверянами, волинянами, бужанами та ін. Вони були головним творцем культури цієї держави та мали великий вплив на культурний, політичний і економічний розвиток усіх приєднаних чи там завойованих просторів з етнічно-чужим населенням. Серед населення Київської імперії існувала руська мова, себто українська із своїми волинсько-поліським і галицько-подільським діялентами, дальнє — мова ільменсько-суздальських слов'ян, як основа пізнішої московської мови, мова західної частини лісової смуги, як підвалаика сьогоднішньої білоруської мови і нарешті мови народів фіноугорського та тюркського походження (карели, меря, чудь, весь, голядь, чорні клобуки та ін). Літературна церковнослов'янська мова була урядовою мовою усієї Київської держави, але не була вона розговірною мовою поодиноких етнічних груп імперії.

Формування трьох «братніх» народів відбувалось незалежно від Київської Русі. Кожний з них має свою власну історію, яка починається IX століттям для українського, XII століттям для російського і XII—XIII століттям для білоруського народів, хоч вже в далеких передісторичних часах є вони окремими етнічними одиницями з окремою мовою, культурою, побутом і звичаями. Виводити історію московського народу та його мови з Києва аж ніяк не можна, бо ж на спононвічній території предків українського народу не було в той час найменших московських слідів. Отже ж все ще в Советському Союзі актуальна теорія «єдиної давньоруської народності», як доктрина щодо формування «трьох братніх народів». під науковим оглядом іспиту не здала. В її заложеннях лежать не наукові, а виключно політичні міркування, розраховані не тільки на промовчання культурної відсталості безпосередніх предків «передового» московського чи там російського народу, що «відіграв незвичайно позитивну роль в історії всіх народів ССР і дав людству генія великого Леніна», але й на вилучання перед світом московського загарбання і експлуатації чужих земель, які то московські володарі, як «спадкоємці Київської Русі» уважали й уважають своєю «отчизною». Теорія ця обміркована на вилучання безоглядної русифікації поневолених «братніх» народів і інтенсивного перетворювання їх в єдиний «советський», себто російський народ великої, неподільної московської імперії, однаково чи буде вона йменуватись Союзом Соціалістичних Советських Республік, чи Росією, чи Московщиною. Мовляв, нічого дивного, що «кровно споріднені братні народи — великороси, малороси й білороси», які колись творили «єдину давньоруську народність» і спільно будували могутню Київську Русь, а після «роз'єднання руських земель» безпереривно боролись за «воз'єднання» з Москвою³¹, бажають стати одним нероздільним народом, який тепер називають не давньоруським, а «руссіким» або, для відміни, советським.

ПРИМІТКИ:

15. П. Штепа: «Українець а Москвин», Торонто 1950, стор. 50
16. За самого тільки Данила засновано в Галичині близько 70 міст — Львів, Холм, Данилов та ін.
17. »Німці і русь, іноземчники й лахи ідяху день і ніч до Данила, подає літописець.
- Безперечно, що татарська Навала не обійшлась без жертв. Несли вони за собою і смерть, і грабунок майна, і пожежі, і велику руїну. Татари безмилосердно нищили усіх тих, що ставили їм опір і не визнали над собою їхньої зверхності, а таких було немало. Напр., чернігівський князь Михайло згинув десь літом 1246 р. в орді мученицькою смертю (там закопали його, мабуть за зносини з Апостольським Престолом). Знищено в орді теж і підозрілого в небоязливості чернігівського князя Андрія, як і князя Ярослава Суадальського, який в розмові з Карлінєм мав висловити скильність до церковної унії з Римом.
- Загального числа жертв татарського лихоліття в людях до сьогодні не встановлено. В самій тільки Галичині, за обрахунком князя Лева з 1286 р., мало вони виносити 12,5 тисяч.
19. Дмитро Дорошенко: «Нарис історії України», В-во «Дніпрова Хвиля», Мюнхен 1966 том I, стор. 66
20. Сьогодні ж не є таємницею, що найдавніші пам'ятки писемності Київської Русі — »Остромирове євангеліє« 1056-1057 р., та »Ізборник Святослава« 1073 р. — це очевидні переписи староболгарських оригіналів. Цей останній є копією спорядженого для царя Симеона перекладу з грецького. в якому тільки ім'я Симеона заступлено ім'ям Святослава.
21. Московське присвоювання спадкоємства по Київській Русі зовсім безлідставне. Вловні власні тут не тільки вітчина єдність і спільні розмовна та літературна мова, але теж і політична та християнсько-церковна тягливість поміж Московщиною а Київською державністю. Така тягливість була наявна тільки на українських землях в границях литовсько-польської держави.
- Походження самої тільки династії, яка до того в чужому оточенні скоро асимілюється, не узаконює юдного пересмітства ані спадкоємства. Напр., литовське походження польської династії Ягайлонів не дає Польщі юдної підстави на володіння Литвою, як теж німецьке походження московської династії Гольштин-Готторп (її започаткували в 1762 р. син спадкоємець гольштінського герцога-Карл-Летер-Ульріх і його дружина — німецька принцеса Софія - Фредеріка - Августа виступаючи на московськім престолі під іменами Петро III і Катерина II) не управнює Москви до поневолення Німеччини.
22. Дмитро Дорошенко: «Нарис історії України», В-во «Дніпрова Хвиля», Мюнхен 1966, том I, стор. 65
23. Наталія Половська-Василенко: «Історія України», Українське В-во, Мюнхен 1972, I том, стор. 269
24. П. Штепа: «Українець а Москвин», Торонто 1959 стор. 53
25. Скити, населяючи в I тисячолітті до Хр. Півн. Причорноморя підкорили інші племена сучасної України і в VII ст. утворили політичне об'єднання під назвою Скитія, яка відтак розподілялась на чотири племена: скити — скотарі (над Богом), скити — хлібороби (між Богом та Дніпром), скити — кочовики (на південь від хліборобів) і скити царські (між Дніпром та Доном).
- Кочові скити розводили коней, овець велику рогату худобу. Осілі племена займались орним хліборобством і пастушим скотарством. Високого рівня у скитів досягли залізообробне та ковалське ремесла.
- Геродот визначив площу Скітії як квадрат, сторони якого сягали 700 км. Греки називали скитами усе населення України, а грецька письменниця Ганна Комнен йменувала Русь цим ім'ям ще в XI ст. після Хр.
- Питання про походження скитів остаточно не розвязане. Геродот писав, що в Північне Причорноморя прийшли вони з Азії. Деякі вчені вважають твердження письменника помилковим і визнають скитів предками українців.
- Зайдки скити на Україну не прийшли б, то нової культури вони тут не заціпили. За часів скитських культур на Україні в основному залишилась Кимерийською, яка з черги була продовженням пристосованої до умов табунного скотарства культури

трипільської, що утворилася на території України в часі V до I тисячоріччя перед Хр.

Отже ж, як підтверджують археологічні дані, залишились у скітів трипільські обряди поховань (вони навіть переходять до антів і сягають слов'янських дохристиянських часів на Київщині і Чернігівщині), продовжувалася ними розробна трипільської мітології в образах фантастичного звіриного стилю, вони користуються всіма формами трипільського посуду (ямково-гребінцевий стиль був провідною формою в трипільській, кімерійській, скітській та анти-слов'янській культурі і творив національну форму посуду). Традиційний зв'язок із синтами виявляє українська хата з її піччю. Від них же походять знамениті білі штани й сорочки, чоботи, шпичата козацька шапка, перначі, сагайдаки, келепи тощо.

26. Советська історична наука не поділяє твердження Геродота. Вона визнає доведеним, що андрофаги в буквальному розумінні не існували, а називу цю у відношенні до одного з народів, що жив на північ від Чорного моря, уважає помилковою, хоч в так зв. смітниках, викритих на території Московщини городищ неоліту знайдено порозбивані людські кости з видобутим шпиком та помічено цілковиту відсутність поховань мертвих (тоді коли предки українців ховали своїх мертвих вже принаймі 4000 літ перед Хр.)

Від натяків на людоїдство не вільний і московський фольклор. Згадуваний вже російський лексикограф Володимир Да́ль ще в другій половині XIX ст. записав розповсюджену в Московщині народну пісню, в якій дружина збирася вбити свого мужа, з його кісток зварити холодець, з печінки — пир г а з мозку — юшку.

Видатний історик XIX ст., професор Петербурзького Університету Микола Костомаров у своїй монографії про Бориса Годунова пише, що в часі голоду за царя Бориса (1598–1605) люди «ли собак, котів, мишей, часом навіть одна людина другу. Варене людське м'ясо продавалося на ринках московських».

27. П. Штепа: «Українці а Москви», Торонто 1959, стор. 16.

28. Микола Губатий «Історія християнства на Русі — Україні Рим — Нью Йорк 1965, том I, стор. 58.

29. Сузdalський літопис під роком 6660 (1152) інформує, що «циого ж року пшов Юрій зі своїми синами з ростовцями з Суздалщини, з рязанцями з рязанськими ннязями в Русь». Отже ж з цього виникає, що ростовці, суздалці рязанці. Русью не були. То само підтверджує Київський літопис під 6662 (1154) роком: «циого ж року пшов Юрій з ростовцями суздалцями, і всіми дітьми в Русь». Теж і Новгород не вважав себе частиною Русі, коли в Першому Новгородському літописі, під 6689 (1181) роком читаємо: «Тоді ж на зиму показавши Володимиров Святослави ові дорогу, що веде від Новгорода в Русь».

30. Анти заселювали українську територію між Вислою, Карпатами, Прип'яттю, горішнім Дніпром Дінцем тобто займали нинішню Холмщину Галичину, Волинь Полісся північне Поділля, Київщину, Чернігівщину (північну Полтавщину). Згодом поширили свої посіlostі аж на Чорне і Озівське моря, а даліше по Дон, Кавказ та нижній Дунай. Вони займалися орним землеробством, скотарством, а також ремеслом і торгівлею (главно з Римською імперією). Деся в III—IV ст. зародилася в них держава, що перетривала мандрівну гунів проіснувала аж до VII ст. На чолі держави стояли царі (рекси), що одночасно були воєначальниками. Деякі з них — Бож, Адрагаст, Пірагаста, Мусокій, Маземір — відомі нам з праць візантійських істориків. Вони воювали з готами, робили походи на Візантію, відправлялися на Балканський півострів і вели завзяту боротьбу з аварами, гунами і іншими азійськими ордами.

31. Уся історія України і Білорусі, це — за советською історичною науковою — передусім кільсова боротьба селянської і міської бідноти проти феодально-кріпосницького гніту, польських, літовських, угорських і молдавських феодалів (тільки чомусь не проти московських), які тоді були загарбали спономічні давньоруські землі та разом з місцевими феодалами безпощадно експлуатували трудящі маси і грабували натуральні багатства України і Білорусі. Це боротьба українського білоруського народів не за національну незалежність і суверенітет, а за «воз'єднання» з Москвою, яка протягом століть виявлялась їхньою «опорою у визволійні боротьби», а сьогодні, перемігши буржуазних націоналістів, стоїть на сторої їхніх «небувалих політичних і економічних досягнень в щасливій сім'ї суверенних і рівних братніх народів, добровільно з'єднаних в передовім Советським Союзі».

Виховники

ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ

В. Сухомлинський

ЕСТЕТИКА У ВИХОВАННІ КУЛЬТУРА ВІДЧУТТІВ І СПРИЙМАНЬ

Емоційне й естетичне виховання починається з розвитку культури відчуттів і сприймань. Як для виховання трудової майстерності необхідні тривалі вправи руки, що розвивають розум, інтелектуальні здібності, так виховання духової, моральної, емоційної, естетичної культури потребує тривалих вправ органів чуттів, насамперед зору й слуху. Тонкість почуттів, переживань, емоційно-естетичного ставлення до навколошнього світу й до самого себе залежить від культури відчуттів і сприймань. Чим тонші відчуття й сприймання, чим більше бачить і чує людина в навколошньому світі відтінків, тонів і напівтонів, тим глибше виражається особиста емоційна оцінка фактів, предметів, явищ, подій, тим ширший емоційний діапазон, який характеризує духову культуру людини.

Емоційно-естетична оцінка ідей, принципів як найважливіший елемент ідейного виховання залежить від того, наскільки глибоко здатна людина переживати в зв'язку з пізнанням навколошнього світу такі почуття, як радість, захоплення, подив, сум, тривогу, сором, гнів, обурення, ніяковість, докори сумління та ін. Я прагну, щоб уже в дитинстві почуття та їх численні відтінки супроводили процес пізнання картин і явищ природи. В роки отроцтва ця виховна цілеспрямованість посилюється. Кожен хлопчик, кожна дівчинка мають пройти тривалу школу відчуттів і сприймань, яка виробила б у кожного широкий діапазон почуттів, що супроводять процес пізнання, виникають і розвиваються в процесі пізнання.

Ми подорожували в світ природи в такий час і в такі місця, де можна було розкрити багатство сприймань. З настанням весни ми щодня йшли за околицю села, піднімались на степову могилу, з якої відкривалась широка долина, далекі луги. Щоразу ми бачили нові відтінки весняних барв. Ми підмітили тоні переходи сірого, зимового забарвлення дерев у зелене: схили, що поросли чагарником, набували ніжного зеленувато-коричневого відтінку. З кожним днем цей відтінок змінювався. Залежно від погоди, особливо від того, як грає (так говорили підлітки) весняне сонце, переливались відтінки зеленого: від світло-смарагдового до зелено-фіолетового, від блакитно-зеленого до бузкового. Ми помітили понад двадцять відтінків весняної зелені. Особливо багатими були переливи зелених барв у лузі.

Підлітки переживали почуття радості, захоплення, подиву. Тонкість сприймання породжувала тонкість почуттів, розвивала благодарну лідерську потребу переживати ці почуття.

Чудовими ленціями сприймань і відчуттів були наші подорожі до лісу, коли осінь розкриває свою багату палітру. Важко знайти слова, щоб передати безмежне багатство відтінків барв листя в тихі сонячні дні »бабиного літа«, особливі в сонячні ранки після дощової або росяної ночі, коли прозоре повітря немовби розкриває нові відтінки осіннього забарвлення лісу, саду, лугу. Одні підлітки знаходили понад сімдесят відтінків і переходів від червоного до жовтого, від жовтого до зеленого, від зеленого до синього, інші — понад вісімдесят.

Перед нами відкрилась нова дивна краса навколошнього світу — краса простору. Ми почали спостерігати, придивлятися й помітили, що ранкової вечірньої пори відтінки барв змінюються саме тому, що іншим стає простір. У неділю в час »бабиного літа« ми йшли в поле спостерігати, як говорили підлітки, степову далину. Коли сонце досягало найвищої точки на небосхилі, ми піднімались на високу могилу скитських часів. Перед нашими очима відкривалась дивовижна картина, на яку підлітки не могли дивитися без радісного хвильовання. Ми довго мовчали, боячись порушити чарівну картину й те щастя буття, яке переживали в ці хвилини. Перед нами лежали поля, поверхня яких склона на море, ледь стривожене хвильами. Немов зелені островці, стояли ліси. Долина за долиною, підвищення за підвищенням, хвилі за хвилею, могила за могилою, ліс за лісом — усе це простяглося в далину, мов зачароване дно чудового морського царства, а простір, третмливе марево над полями, як прозора глибина вод, осяяних сонцем. Ми бачили, як простір накладає десятки відтінків на ниви й луги, горби й переліски, на села, що розкинулися в долинах і ніби дримали під ласкавим осіннім сонцем, на темно-зелені вишневі сади, на застиглі в обрамленні зелених верб сині ставки (»Шматочки блакитного неба на землі«, — говорили підлітки). Ми милувалися найдоншими переливами кольорів — від світло-зеленого до темно-фіолетового, від ніжно-блакитного до густо-синього. Перед нами відкривалися барви й відтінки простору. ~~Нас підивувалися були фразами, що пригадують~~ Наступної неділі ми пішли туди, перед нами відкрилися нові дали: Дніпро, села й ниви, стрункі ряди тополь і кучеряві верби Задніпров'я.

Бачення і переживання краси навколошнього світу — одно з найголовніших джерел розуміння й переживання радості буття, краси життя, неповторності й унікальності тієї думки, що я живу тільки у відведений мені природою час у вічному житті світу, природи, краси. Дуже важливо, щоб в отрочтві кожен подумав про те, як треба прожити своє життя. Нам треба вчити людину дорожити життям — дорожити людиною, берегти людину, оберегати життя.

СЛОВО І ЕМОЦІЙНА КУЛЬТУРА ЛЮДИНИ

Тут ми вступаємо в одну з найменш досліджених, таємничих сфер виховання. Чому слово в одного вчителя є могутнім засобом виховання, а в другого воно — муха пекельна для вихованців?

Аж ніяк не можна погодитися з твердженням: словами людину не виховаєш. Багато шкоди завдала й завдає »теорія« про те, що

словесне виховання — це »однобоне« виховання. Є вчителі, переконані в тому, що до слова як засобу виховання треба вдаватися якнайменше; головне — режим, праця, контроля.

У цих поглядах і твердженнях відбиваються примітивні уявлення про виховний процес. У вихованні немає єдиного, універсального засобу впливу на духовий світ людини. Азбучною істиною є те, що праця — могутня виховна сила. Але й ця сила буде сплячим велетнем, якщо до найчутливіших нутрій людської душі не доторкається найтонший інструмент людського виховання — слово. Неповага до слова, невіра в слово породжує педагогічне безкультур'я і примітивізм. »Якщо в самому понятті словесне виховання є щось гідне осуду, — думає дехто з учителів, — то навіщо утруднювати себе пошуками й творчістю в цій справі?« Духовні відносини між вихователями і вихованцями в багатьох школах я називав би педагогічною недорікуватістю. Велике лихо в тому, що вихователь не вміє вибирати із скарбниці мови саме ті слова, які необхідні, щоб знайти шлях єдиного, не схожого на інші, людського серця. Випадкові слова відснанують від свідомості вихованців, як горіх від стіни. Учень не чує слів вихователя, його душа лишається глухою до слова.

Слово є в певному розумінні єдиним засобом виховання. Це особливо стосується отроцтва, віну пізнання ідей, принципів, uezagальнюючих істин. Прагнення охопити складні явища, вільносини вимагає великої чутливості до слова і його відтінків. Моральне, емоційне, естетичне виховання підлітка немислимі без розвитку в нього здатності відчувати відтінки думки й почуттів людей. Ця чутливість виробляється тоді, коли людина розуміє і відчуває гру слова: його внутрішнє змістове багатство, емоційне забарвлення.

Виховання чутливості до слова та його відтінків — одна з передумов гармонійного розвитку особистості. Від культури слова до емоційної культури, від емоційної культури до культури моральних почуттів і моральних відносин — такий шлях гармонії знань моральності. У поєданні праці викладача мови й вихователя я бачив сприятливі умови для становлення цієї гармонії. Засобом виховання чутливості до відтінків емоційних барв, гри слова була висока культура відчуттів і сприймань. Я не випадково наводив приклади тих означень, які давали підлітки відтінкам барв звуків. Кожне слово, знайдене підлітком у скарбниці рідної мови, вимагало великого напруження інтелектуальних і емоційних сил. Слово виражало велику внутрішню роботу підлітка, спрямовану на самовиховання почуттів. Це інтелектуальне входження людини в навколоїшній світ вимагає великої емоційної культури, матеріальним носієм якої є тільки слово.

Щоб слово педагога виховувало, воно повинно жити в душі вихованця. Я розповідаю вихованцям про красу ідей, про боротьбу за свободу й незалежність Батьківщини, про силу людського духу. Мої слова були б пустим звуком, якби в душах підлітків я не вибирав тонкої чутливості до слова, якби кожне мое слово не пробуджувало в них внутрішнього емоційного відгуку. Щоб виховувати словом, треба створити в юному серці духове багатство слова. Якщо його немає, починактесь педагогічна недорікуватість...

Я твердо переконаний: багато труднощів виховання підлітків криється в тому, що інтелектуальне входження в світ не супроводжує робота вихователя з розвитку емоційноестетичної культури, чутливості до слова.

ДЖЕРЕЛА ЕСТЕТИЧНИХ ПОЧУТТІВ

Культура естетичних почуттів вимагає високої загальної культури шкільного життя, особливо моральної культури — ставлення до людини як до найвищої цінності. Естетичні цінності виявляються безсилими в обстановці, де панують грубість, байдужість, непорядність у «дрібницях» повсякденних взаємовідносин.

Естетичне виховання починається з багатого емоційного підтексту відносин між членами гурту; чуйності, сердечності, задушевності. У гармонійному поєднанні краси, що оточує людину, і краси самої людини провідна роль належить красі людських взаємовідносин. Дитина ще не може злагнути суті цієї краси думкою, свідомістю, але вона відчуває її серцем: краса для неї в справедливості. Справедливість облагороджує серце дитини, несправедливість огрубляє, породжує жорстокість. З переживання радості справедливого починається гармонія між внутрішнім світом людини й світом, який оточує її. Справедливість має чудову властивість відкривати дитині очі й серце на красу. Несправедливість немовби оточує юне серце крижаним панциром, і воно стає глухим до краси. Від того, що панує в сім'ї і школі — справедливість чи несправедливість, залежить душевний стан дитини, взаємодія її внутрішнього світу з людьми, які живуть поруч і входять в її життя. Душевний стан — це глибоко особиста, емоційна оцінка вчинків, що тією чи іншою мірою зачіпають особистість дитини. Справедливість породжує внутрішній духовий світ, який можна охарактеризувати словами: людина з відкритим, чуйним серцем, здатним відгукнутися на найтонші порухи духовного життя іншої людини. Краса навколишнього світу є для такого серця могутнім джерелом віри в добро. Несправедливість породжує емоційну й естетичну товстошкірість.

Особливо небезпечна несправедливість для духового життя підлітків. Красу людських відносин вони вже здатні піддати першій логічній аналізі. Здатність узагальнювати нерідко приводить підлітка до помилкового висновку, що гуманність і людська гідність принижуються не в якомусь окремому випадку, а на кожному кроці.

Естетичні почуття мають своїм джерелом культуру естетичних сприймань. Переживання несправедливості притупляє чутливість, властиву високій естетичній культурі. Несправедливість викликає в підлітка стан нервового збудження, який змінюється пригніченістю, розслабленістю. В цьому стані людина не здатна нормально сприймати речі і явища, їх відтінки та якості, не здатна нормально мислити. Вона не відчуває краси в людях, що оточують її, а тому не прагне до краси і в собі до ідеалу людяноти, добра в своїй поведінці.

далі буде

Міжнародники

Роман Зварич

НЕМОЙ - ТВЕРДИНА САМООБОРОНИ КИТАЮ

/спостереження з подорожі в Азію/

З нагоди XIV-ої Конференції Світової Анти-комуністичної Ліги /ВАКЛ/, яна відбулася в Тайпею, в Національній Республіці Китаю, в дніх 3-7 серпня, цр., і на яні я мав велику честь представляти Україну перед іноземними країнами світу, довелося мені подорожувати вперше в Азію. Про Китай, про його багату, п'ятисячолітню культуру, про глибинність його традиційних, ідейно-духових снарбів та надбань, про ідейно-незмінну, завзяту анти-комуністичну боротьбу китайського народу, як і про саму конференцію можна писати багато. Однак, таки найсильніші враження, що викарбували свою непроминальності в найживіших частинах моєї свідомості, виникли після одноденного побуту на малому острові національного Китаю, який зветься Немоєм.

Немой — це мілітарна база військ національного Китаю, яка лежить ледве-чи півтора мілі від рідного, комуною обложеного, територіально-материка китайської нації. Отже, хоч-би під кутом його геополітичної позиції у відношенню до комуністичного Китаю, стратегічне значення Немою є дуже важливе. Я це щойно тоді зрозумів, коли, прилетівши до самого острова після дво-годинного лету військовим літаком, один військовий старшина показував на малі географічне положення Немою. Я тоді подумав тишком, що комуністична Куба віддалена від Америки на 90 миль і її уважається великою загрозою. Але, тут йшлося про півтора мілі!

Ще тверезіше опам'ятився в цьому неймовірному факті, коли нашу групу завели в підгірний бункер, де вузькими сходами ми вилізли на верх гори, яна служила спостережним пунктом, прихованим камуфляжною сіткою. Видно сіре море, а за морем — знову ж гориста земля, обвинута ранішнім туманом. Провідник нашої групи тоді промовив: «По тому боці моря лежить наш рідний материк, який зараз уярмлений комуністичним терором, і якого ми готовуємося відвоювати з-під комуністичної неволі!» ...Після таких слів не треба було проголошувати хвилинки мовчання. Кожний стихійно відчув святість цього моменту, викликаної промовистими словами цього молодого офіцера — цього одчайдушного беркута, озброєного вірою неофітів.

Не страшив його »реалітетний« факт, що по тому боці моря комуністичний режим має до своєї диспозиції майже одноміліардове населення. Страх безсильний, коли поставлений перед такою незламною вірою у власну Правду нації, вірою в перемогу, яку навіть смерть

не подолає. В тій хвилі пригадалися мені слова великого батька китайського народу — Конфуція: «Коли, вглянувши в своє серце, побачу, що по моїй стороні правда, я піду вперед, навіть, щоби проти мене стали тисячі, чи десятки тисяч!»

В нашій групі було двох американських конгресменів, один американський генерал, і багато різних дипломатів і державних послів з різних країн світу. Але кожний, як один, почувши слова цього хороброго молодця, мовчанкою віддав йому честь.

Пригадую, що я — занам'янів, наче громом битий. Думаю: вперше бачу комуністичний край, і хоч не виджу тої сваволі, про яку лише чув, натомість, в словах молодого китайського офіцера відчувлю людську нанависть до ярма і могутню, непоборну людську волю до життя, до боротьби, до влади нації!...

Таке було мое перше, блискавкою викарбоване на серці враження з Кемою. Здавалося, що протягом дня вдастся віднайти стрясений внутрішній баласт духового та психічного зрівноваження... Та ба! Хвиля блискавка першого враження не сходить; вже не тільки лоскоче емоції, але стрілою прямує в серце, немов хоче живцем видерти, щоби в духосфері свідомості не дати мені можливості втопити перший, осліплюючий блиск вражень...

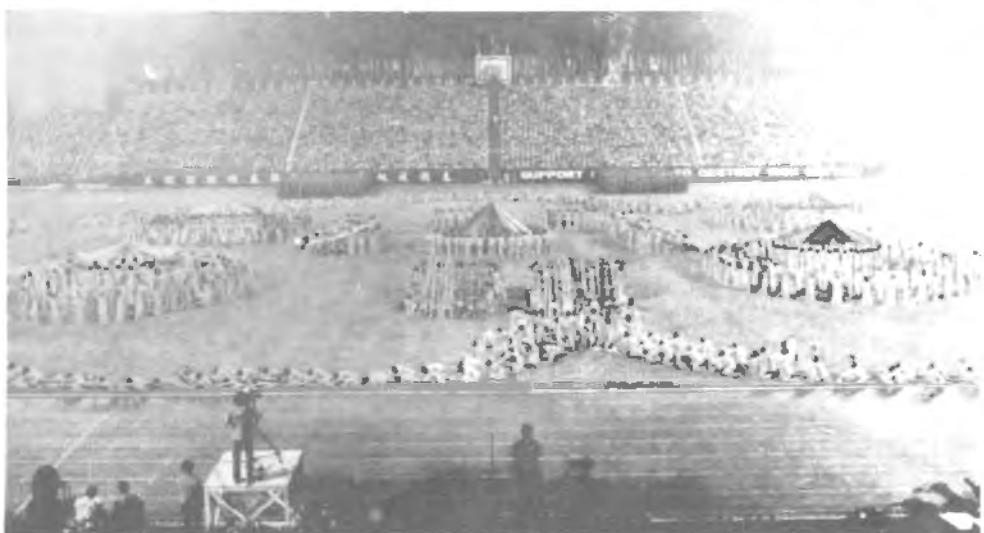
Здавалося мені, що повинен відчувати якийсь страх, буваючи на цьому острові, який лежить в першому фронті війни з комуною, тим більше, що молодий старшина оповідає, як не раз «червоні» цілими днями гарматами бомбардують Кемой. В 1949-ому році була навіть спроба силою завоювати острів, але по трьох днях запеклої битви виназалося, що цей комуністичний десант призначений на програну.

Проте — не страх, але якесь благодарне, спокійне, впевнене почуття безпеки огорнуло мене. Це дивний контраст, який, як пізніше перевірено, є типовим елементом китайського характеру: серед оптично неспокійних, загрозливих обставин, в оточенні постійного напруження та воєнної готовності, людина віднаходить себе в спокійному, з праліт однаковому ритмі природнього циклу життя. В лиці кожного китайця, якого зустрінув, видніло це почуття спокою, незатривоженості, що мабуть зумовлене витонченим почуттям вічності його нації. Вічність в нього не розуміється, як якась статична, нерухома натеґорія, але в сенсі постійно-динамічного розвою, в співжитті з природою, в закономірному процесі цикльової плодотворчості природи. Глибинність п'ятитисячнолітньої культури й історії заставляє китайця уважати своє сучасне, переходове нещастя, як дрібну краплину в широкому океані стихії нації.

Село — бастіон моралі нації.

Приїжджаємо автобусом в одне мале село. Я з моїм другом Борисом Потапенком, делегатом на Конференцію від ООЧСУ, рішилися відділитися від групи й походити по селі, піznати людей та хоч трішки доторкнутися типічно китайської, недоторканної нерозгаданості.

Оглядаємо село... Контраст до Тайпею прямо заскакує. Там — індустріалізація, модернізація, авта, світла... Тут — середньовіччя. Але — ні! Це не середньовіччя. Тут немов якась несхопима позачасова, поза-

Тайлій 6.8.81. Маніфестація поневолених народів вітає делегатів ВАИЛ

вікова грань дійсности, яка не підлягає «залізним законам» історичного прогресу. Вона імунітетна на зовнішні впливи «прогресу», яні позначені переходовою плинністю. Безстримний хід технологічного прогресу не так забув про це село, як радше не був у силі змагатися з його древньою, вулканічною міццю автохтонності. Тут — вічність нації викарбувала благодатню печать духа!

Життя в селі суворе, просте, скромне, безпретенсійне. Але, воно вдесятеро, ні необмежено //! багатше від міста своєю глибинністю, її своєю близькістю до плодотворних джерел динамічної вічності нації. Тут кожний китаєць, з якого століття він не походив би, чи 15-го, чи 20-го, чи 25-го //! віку, — кожний почуватиметься вдома. Більше того, він почуватиме свою нерозривну пов'язаність з власною нацією за посередництвом природи і несплямленої бетоновими потворностями землі, зораної вільною людською працею, з якої кожний черпає свіжі соки життя.

Життя тут влаштоване по-спартанському, по-боєвому. Кемой — це атмосфера боротьби на життя і смерть народу і в тому полягає його революційна суворість життя.

В селі чути спів молодих дівчат при праці, запахи різних китайських страв і невинний сміх дітей, що в місті був би приголомшений неприродним гуркотом монстр-машин. Скрізь видно плоди людської праці з співчастю природи і землі — рин, жито, різні сорти горіхів та овочів. Образ — наче благодатня симфонія співжиття людини з землею.

Підходимо до групи хлопців, які з патиками в руках виправлюють своє хлоп'яче військове ремесло. З боку приглядається група молодих «кемойських» військовиків, немов оцінюють здатність цих хлопців-небораків колись стати дійсними «кемойцями», цебто військовинами, лицарями обірваними національної чести Китайської Республіки, однією з двох групою хлопців різниця принаймні одного покоління. Однак єднає їх якесь почуття шляхетної бурлацької гордості. Це гордість того, хто вибраний носити зброю при боці в обороні слави й чести власної нації. Пізніше ми довідалися, що майже все населення Кемою, з жінками включно, призначене для військової оборони перед комуністичною навалою. Кожний переходить інтенсивний військовий вишкіл. Кожний житель Кемою між 18 та 45 року життя щороку мусить відбути принаймні чотири-місячку військову службу, хоч, відчував, що нікого не треба було до цього примушувати. Тут військо — це лицарський орден. Тут панує культ зброї народу в поході до волі.

До цього слід зазначити, що китайці по-суті не є вояовничим, напасницьким народом. Навпаки, народ — миролюбний. Це видно по їх мистецтві: спокійні картини з природи, квіти, цвітучі кущі, тощо. Коли малюють людей, то настрій картини скрізь спокійний, майже благородний. Єдине, що в китайському мистецтві нав'язується до агресивності, — це відомий, традиційний китайський лев з широко відкритою пащею і наставленими на бій пазурами та зубами. Однак, навіть цей лев, символ могутності китайської нації, наче не каставлений

СУМ бгії

ВИШКІЛЬНИЙ ТАБІР НА ОСЕЛІ СУМ-А В ЕЛЛЕНВІЛ

На Оселі КУ СУМ-А в Елленвіллі, Нью-Йорк, від 16-го серпня до 6-го вересня відбувся вишнільний табір для кандидатів І-го і ІІ-го ступеня впорядників і І-го і ІІ-го ступеня виховників СУМ Америки.

Табір названо ім. Акту 30-го червня 1941-ого рону, а вся програма проходила під кутом відзначень цієї річниці та 35-річчя відновлення СУМ на чужині, 125-річчя з дня народження Івана Франка та 110 річчя з дня народин Лесі Українки.

Всіх учасників табору, разом з командним і виховним персоналом було до сто осіб. Команда складалася з наступних осіб: Корнель Василик — комендант, Надя Янімів — писар, Мирон Колінський — бунчукний /один тиждень/ та Петро Шмігель /два тижні/, Юліана Копчинська — медсестра. Обозні були Аскольд Кобаса, Ірина Струс, Тарас Гнатишин, а нурінними — Любі Маслій, Зорянна Щудлюк, Андрій Бігун та Левко Галас.

Головним Виховником вишнільного табору був д-р Петро Мірчун, який викладав історію і розвиток української політичної думки. До виховного складу входили наступні виховничи-інструктори: мігр. Іван Кобаса /«Історія СУМ»/, мігр. Осип Рожна /«Психологія» та «Сумівський виховний ідеал»/, мігр. Наталка Кормелюк /«Практичні заняття»/, д-р Ігор Мірчун /«Практичні заняття» та спів/, о. Богдан Скасків — капелян СУМ викладав релігію та був до диспозиції для духової опіки над табором. Комендант табору викладав на тему «Організаційна структура СУМ та виховні і функційні відзначені». Гостями, які принагідно завітали на табір та скористали з нагоди, щоб познайомитися з таборовиками були: о. д-р Роман Мірчун, який давав цікаві гутірки на тему релігії, та Мирослав Футала, який промовляв на тему зовнішніх зв'язків.

◆ до нападу, як радше відстрашуючий, нагадуючи, що при цьому не обійтеться без завзятого, лютого бою.

Китайці ставлять таких левів при вході до своїх найсвятіших національних скарбів, чи пам'ятників померших героїв. Вони — наче бессмертні, вічні сторожі тих цінностей, яких призначенні хоронити. При вході до одного такого «храму» на острові Кемою стояло двох таких левів. В них страшно розлютоване лице, немов роздрочені, з глибокого сну щойно пробудилися. В цьому нагадували китайську націю. Вона може терпіти багато страждань і довгих мук, але раз урветься нитка терпеливості, тоді нічим не стримати його в поході до волі. В цьому українська та китайська нації подібні одна одній.

далі буде

Духовою опікою табору проводили капеляни СУМ: о. Богдан Скаснів та о. мітрат Іван Тиачук.

Серед численних відвідувачів цьогорічного табору з тaborовиками запізналися близче — о. д-р Іван Тилявський, є д-р Іван Білянич, генеральний вікарій філадельфійської митрополії, о. Лев Гульден /ЧСВВ/, та сестра Доротея, відпоручник стемфордської єпархії для справ молоді.

В таборі кожного дня відбувалося п'ять годин викладів, при кінці яких відбулися іспити та вручення свідоцтв на закритті табору.

Крім цього д-р Петро Мірчун присвятив один вечір на таборі своїм цікавим життєвим споминам, особливо зупиняючись на жахіттях авшвіцького пекла. Про життєві випробування у тих гітлерівських млинах смерти тaborовики могли довідатися глибше з книги д-ра П. Мірчуна під одноіменною назвою, яка з'явилася також в англійській мові на американському ринку під назвою «Ін де джерман миллс оф дет». А ще на іншому вечорі автор накреслив для присутнього юнацтва і численних гостей дві концепції політичної дії. Рівно ж комендант табору дав кілька гутірок з сумівського і суспільно-громадського життя під сучасну пору. Багато часу присвячено впорядкові, спортивні та іншим заняттям. Під час табору діяв тaborовий хор під керівництвом професора Романа Левицького при фортеп'яновому акомпаньєменті Юрія Фурди. Тaborовий хор виступив з великим успіхом під час Здигу СУМ-А, здобуваючи собі гарні отгласи та відзначення за поставлені виконання.

Відбулася заплянована бунчужним Петром Шмігелем вдала цілоденна прогулянка до Семс Пойнт. За час тритижневого табору тaborовики підготовили дві ватри: одна присвячена Іванові Франкові, підготовлена мгр. Наталкою Кормелюк та ватра присвячена Актові 30-го Червня, підготовлена мгром О. Рожкою. В часі ватри промовляли на тему дотичних річниць Головний Виховник та Комендант Табору.

На закінчення табору тaborовики під проводом под. Ірини Струс /головного редактора/ та д-га Осипа Рожки /відповідального редактора/ випустили цікавий журналік під назвою »Легенда Підпілля«, в яному багато матеріалу на тему Акту 30-го Червня, інтерв'ю з істориком ОУН — д-ром П. Мірчуном, спомини жертв концентраційного табору в Авшвіці, інформації про Похідні Групи, інтерв'ю з комендантам табору К. Василиком, медсестрою табору, хроніка тaborова, проекція табору в рік 2 000, гумор, сатира, і т.д...

Кульмінаційною точкою табору був XXX-ий Маніфестаційний Американський Здиг СУМ-А, з якому взяло участь до тисячі үніформованої сумівської молоді та понад десять тисяч університетського громадянства. У цьому Здигі, який проходив під гаслом »За Правду, За Волю України«, взяв участь і Високопреосвященніший Митрополит філадельфійської Митрополії Кир Степан Сулик, який відправив Торжественну Божественну Літургію і виголосив палку, глибонозмістовну проповідь, яка відносилася до сумівської молоді, і була закликом шукати свого єдосконалення в цьому житті згідно з євангельськими правдами та триматися своїх рідних традицій, (як один з засобів самоїдоскона-

лення), для збереження духовості української Нації. У четвертій годині пополудні на закриття вишкільного табору загостив Високопреосвященніший Владика Кир Степан Сулик і зробив цим жестом невимовну прислугу тaborovикам. Оце вперше, за майже два десятиліття високий Ієрарх Української Католицької Церкви висловив зрозуміння до організованої української молоді, яка пленас традиційний християнський виховний ідеал та українські традиції і так виховується у вірності Богові та рідній Батьківщині. Своїми відвідинами Високопреосвященніший Митрополит висловив високе признання праці сумівських виховників. Комендант табору Н. Василик і капелян СУМ-у о. Богдан Скаснів привітали Митрополита, а юнацтво, що вже кілька днів готувалося до цієї історичної зустрічі, вручило Високопреосвященнішому Митрополитові вишивану сумівську емблему, як незабутню пам'ятку відвідин сумівського табору. Митрополит промовив до сумівців-вишкільників, стараючися нав'язати діялог з ними, та передаючи їм основну правду — принадлежності до власного українського народу, глибше коментуючи на цю тему та закликаючи завжди працювати для Бога й нашої Нескореної Неньки України. Учасники табору грімким «Гартуйсь» привітали Митрополита, а капелян СУМ в імені табору сердечно прощав Високопресвященнішого Митрополита, який відійшов під вимогами своїх душпастирських обов'язків в супроводі Голови КУ СУМ-А — д-ра Аскольда Лозинського та коменданта Здигу — Мирослава Футали. До тaborovиків промовляв іще д-р Петро Мірчук, наголошуючи потребу поєднати нашу віру з нашою дією та перестерігав декляматорів, які виявляють дію несумісну з нашою вірою та Правдою, про яку вони публічно просторікують. Голова Крайової Управи СУМ-А закликав юнацтво знайти шляхи примінення набутого знання в праці Осередків, бо сумівський виховник мусить діяти практично і власним прикладом, щоб сумівська система могла успішно діяти та виховувати грядучі покоління. Останнім промовцем з черги був сам комендант табору Н. Василик, який коротко підсумував працю команди в таборі, подякував команді, виховникам та адміністрації табору, та закликав юнацтво повернутися на табір наступного року, давши зрозуміти, що при такій високоякісній опції команди і виховників формуються кришталеві одиниці для служби Богові і Україні.

Viškільний табір закінчено грімким відспіванням українського національного гімнус.

Богдан Гаргай

34-ИЙ КРАЙОВИЙ ЗДВИГ СУМ В БЕЛЬГІЇ

В дні 1-го серпня 1981 р, відбувся 34-ий Крайовий Здиг СУМ-у на Франкополі. Він був присвячений 40-вій Річниці Акту 30-ого Червня 1941 року, 35-літтю відновлення СУМ на чужині та Роювинах Тараса Шевченка, Івана Франка і Лесі Українки. Здиг відбувся на закінчення юнацького табору, що носив назву ім. 30-го Червня.

Всі учасники табору пройшли вишкіл на юнацькі ступені, крім того старші юнаки і юначки пройшли курс Впорядників яким провадив Голова Ц.В.Р. СУМ мгр. Омелян Коваль.

Команда табору СУМ складалася з наступних членів: Зенон Коваль — комендант, Ігор Хохоляк — бунчужний, Петро Димид — писар і курінний юнаків, Наталка Димид — курінна юначок, Люба Старицька — медсестра, Гая Хом'як — виховниця і інструкторка співу, пані: Осила Хохоляк і Валентина Хома — виховниці та пані Марія Королик інструкторка танків. Кухонний персонал: Пані Марія Свідерська при помочі пань Осили Хохоляк, Валентини Хоми і Марії Королик. Інтендантом табору був д. Михайло Хома.

Табір пройшов успішно, а Крайовий Здиг пройшов при великій кількості учасників, мимо дощової днини. Духовну опіку в часі таборування сповняли отці Ю. Джердж, Ван Гооль, а на Крайовім Здигі Богослужіння відправив о. протоієрей, архимандрит Іван Кіт та от. диякон Кирило Гайдамаха.

Після святочного Апелю СУМ на площі, на якім були проголошені висліди іспитів, друг Зенон Коваль, комендант табору, відкрив Крайовий Здиг та попросив представників Громадських Товариств до привітів: о. протоієрея архимандрита Івана Кота від УНОТУ, п-нью Іванну Коваль заст. голови ОУБ, Пані-Матіні Е. Бачинську від вірних УАПЦ, пана Мирона Ходоровського від Виховно-Відпочинкового Центру, рівно ж мір. Омеляна Ковала від ГРУГОБ-УДК і ЦВР СУМ.

Програма Крайового Здигу СУМ була різноманітна та багата. Спільна декламація — рецитація, співи і народні танки.

При кінці Крайового Здигу СУМ, друг Зенон Коваль подякував виховному і кухонному персоналові за їхню працю під час таборування.

Вечером відбулася товариська забава.

Реф. преси КУ СУМ
І. Чепак.

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСФОНД «АВАНГАРДУ»

ЗСА

Чінаго: ім. М. Павлушкива, Ліда Кіналь — 10 дол.

Р. Голяш — 12.50 дол. /також на «Крилаті» — 12.50 дол./

Д. Новошицький, з.л.ч. 207 — 201 дол. Склади по 25 дол.: 221-ий Відділ УНС, по 10 дол., Т. Голяш, Ю. Сенік, В. Буда, Д. Заболотний, Д. Новошицький. По 5 дол. склади: І. Павлик, М. Кукіш, Д. Лецюк, М. Каравеевський, М. Василько, О. Тягнибок, В. Ленчук, І. Кравчук, С. Дрезд, В. Тюн, М. Лещук, Я. Конол, М. Воробець, Б. Кашуба, В. Мироняк, І. Гарвас, М. Стасюк, І. Куліш, В. Абрамюк, І. Карасейчук, С. Бабик, М. Куляс, Я. Верещак. По 3 дол., склади В. Кловатий і М. Гальчишак.

Чінаго ім. «Крут»: Заг. Збори О-ку — 25 дол. /також на «Крилаті» — 25/ Парма-Клівленд: Р. Почтар — 5 дол. /також на «Крилаті» — 5 дол./ Клівленд: С. Кавка, з весілля Доні п-тва М. Дідичів — 36 дол.

Ірвінгтон: М. Заверуха — 5 дол. /також на «Крилаті» — 5 дол., С. Кріса — 3.50 дол.

Ф. Лущин — 10 дол.

Філадельфія: З 25-ліття подруж. Ювілею п-тва Євгенії Петра Леськів – 25 дол. /також на »Крилаті« – 25 дол.

М. Бачара, з весілля Д. Белтена з Іриною Гарасимків – 50 дол.

М. Бачара, з весілля Степана Ребенського з М. Ратич – 50 дол.

/також на »Крилаті« – 50 дол. / склали Батьки – Іван і Оля Ребенські.

Палатайн: М. Лущак, зірка на веслі Я. Сидоренка з К. Петронською – 81 дол. **Бруклін:** Галина Полтава – 10 дол.

Ютина: В. Рабарський, збл.ч. 797 – 51 дол.: склали по 5 дол.: М. Худик, В. Рабарський, О. Ліщинський, Я. Янковський, І. Федорняк, В. Івасів, С. Мельник; по 2 дол.: В. Запарнок, Д. Федів, П. Холявка, Б. Рабій, К.М., О. Дзядик, Б. Рабарський; по 1 дол.: В. Драбат, Т. Семеняк.

Флорида: В. Антонів – 20.50 дол.

Детройт »Нієв«: С. Леськів, збл.ч. 761 – 50 дол. Склали по 5 дол.:

С. Леськів, Г. Гарбар, В. Куцій, О. Рудницький, Ф. Токарчук, Д. Івасішин, І. Терлецький, Катруся Козима, Є. Пліхата, В. Коршняк.

Пасайн: М. Чабан, збл.ч. 275 – 32 дол. Склали по 5 дол.: М. Чабан, М. К., Т. Шевчук; по 3 дол.: П. Дідух, по 2 дол.: Т. Марчівський, І. Борбич, М. Коцюрко; по 1 дол.: В. Нестерчук, А. Чернянський, С. Васильків.

Гартфорд: В. Грунтовський – 1 дол. М. Колінський – 25 дол. /також на »Крилаті« – 25 дол.

Лос Анджелес: Ліда Василін, збл.ч. 343 – 25 дол. і 20 бфр. Склали: Марія Біла – 20 дол., Я.Б. – 5 дол., Ліда Василін – 20 бфр.

Янгстон: М. Леник, збл.ч. 799 – 75 дол. Склали по 5 дол.: Ф. Кулінич, М. Орінич, Ф. Торський, І. Данильчак, М. Хорос, Д. Проць, В. Прокопік, М. Леник, В. Сукор, С. Василевич, В. Гаврилко, Ф. Антонюк, М. Болотенпіш, Е. Гнатів; 3 дол. – М. Юркевич; 2 дол. – М. Панкевич.

Нью Йорк: М. П'ятка, збл.ч. 778 – 60 дол. Склали по 10 дол.: Корнель Василік; по 5 дол.: А. Лещук, Т. Воляник, Е. Королюк, М. Кобилецький, М. Пенджола, С. Серабин, В. Харук, С. Качор, Б. Понходай, Р. Кіфек.

З весілля Євгенії Кузьмович з О. Благим – 75 дол. /також на »Крилаті« – 75 дол./ Б. Антонішин – 3.50 дол.

Ірвінгтон: Ф. Луцишин – 10 дол.

Німеччина

Мюнхен: Іван Бобін – 17 нм

Гановер: Зенон Терешкун – 5 нм,

Нюрнберг: М. Панчук, збл.ч. 367 – 170 нм. Склали по 50 нм: М. Ковалчук; по 25 нм; Михайло Панчук; по 20 нм: В. Ткаченко, Маркіян Панчук; по 10 нм: Т. Бурж, Скочилас, М. Процайло; по 5 нм: Мойсеєнко, М. Пукало, Максимів, С. Савлюк; 3 нм – Семенюк; 2 нм – Гармалюк.

Ельхінген: Надя Коконовська – 56 нм

Інгольштадт: О. Пукальський – 36 нм /також на »Крилаті« – 36 нм/

Франція

Париж: М. Бублинський – 40 ффр, В. Дратвінський – 31 ффр.

Круа: І. Свідерський – 30 ффр. /також на »Крилаті« – 30 ффр/

Жібервіль: Н. Істю – 9 ффр /також на »Крилаті« – 9 ффр./

Щастя Дажаємо

16. 5. 81 р. в церкві Успіння Божої Матері в Монреалю, звінчалися Лесь ЛОВИДУХ з Остапом ДМИТРОВИМ. Тайну вінчання довершив о. митр. І. Гаврилюк в асистті о. митр. Я. Гаймановича. Співав хор під орудою Р. Куліша.

Молодий — це активний член-дружинник СУМ, довголітній член Управи о-ку СУМ в Монреалі.

Весільна гостина відбулася в залі Дому Української Молоді при великому числі гостей, якою згідно з українськими весільними традиціями, вміло провадив староста Володимир Любка. Від о-ку СУМ Молоду Пару вітав заст. Голови д. Євген Чолій. На заклик старости була переведена грошова збірка, з якої 60 дол. призначено на «Авангард».

Молодій Парі бажаємо Многих і Щасливих Літ на новій дорозі життя.

27 вересня 1980 р. в церкві Св. Володимира в Глен Спей, Н.І., звінчалася молода пара, обоє члени СУМ, ДАВІД БЕЛТЕН і ПРИНА ГАРАСИМІВ. Тайну вінчання довершив о. Богдан Скасків.

Під час весільного приняття, яке відбулося в новій світлиці на Оселі СУМ в Еленевіл, Н.І., серед багатьох привітів від Осередку СУМ ім. УПА в Філадельфії, до якого належала молода Новоженців вітав і передав дарунок друг Ярослав Федорійчук.

За ініціативою Ярослава Федорійчука переведено грошеву збірку, що у висліді дала 102 дол., яку розділено: на визволіній фонд ОУН 52 дол. і 50 дол. на пресфонд журналу «Авангард». Збірку перевели: Ярослав Федорійчук і Петро Мечник. Всім жертводавцям складаємо щиру подяку а Новоженцям бажаємо кріпкого здоров'я і багато щастя на новому життєвому шляху.

В суботу 6-го червня 1981 р., в церкві св.о. Миколая в Філлядельфії, стакула під вінець Молода Пара Степан І. РЕБЕНСЬКИЙ (член СУМ) і Христина М. РАТИЧ (пластунка).

Тайну вінчання доверили о. мітромат Тома Барилак і о. проф. Михайло Ниріг. На весільному прийнятті Молоду Пару від Осередку СУМ ім. УПА в Філлядельфії, вітав і вручив дарунок член Управи Осередку д. Дмитро Рущак. З цієї нагоди батьки Молодого Іван і Оля Ребенські зложили 100 дол., з призначенням по 50 дол. на прес-фонд СУМ-іосіських журналів «Авангард» і «Крилаті».

За цей щедрий даток Батькам Молодого складаємо ширу подяку, а Молодій Парі бажаємо родинного щастя і багато успіхів на шляху нового життя.

Шире Спасибі Батькам за щедрий даток, а Молодим бажаємо Мнохих і Щасливих Літ!

20.6. 1981 р. в церкві св. Георгія
Красногорськ Н.І. вінчання молодої
її СУМ з хвієнію Кузьмо-
вич і Орест Благий

Акту вінчання був розгорнутий д-р Волошин. Весільне прийняття відбулось в світлиці Оселя СУМ-А в Елленвілі, Н.І. Старостував кол. голова СУМ-А і теперішній голова КВ Ради інж. М. Шмігель, а до тамуїв грава сумівська оркестра «Водограй».

Численні привіти настали від родини з України, Польщі, Франції та Бразилії, та від Достойного Панства Стецьків. Молоду Пару вітали: голова СУМ мгр. Є. Гамовський, голова КУ д-р А. Лозинський і від о-ку СУМ-А в Нью Йорку, в якому подруга Євгенія виростала й виховувалась, голова о-ку д-г. Корнель Василік.

В часі весільного прийняття з нагоди вінчання молодят, Панство Кузьмовичі зложили пожертву 150 дол., по 75 дол. на журнали «Авангард» і «Крилаті».

Канада

Ванкувер: *Н. Ласківська* — 2 дол.

Саскатун: *А. Королевич*, зб.л.ч. 725 — 75 дол. Склали по 10 дол.:
А. Королевич, В. Шарко, Т. Пасічняк, С. Кузьма, Я. Сиваник, М. Бойчук, М. Матвеїко; 5 дол. — *М. Горбай*.

Ошава: *П. Хрунців* — 4 дол. /також на «Крилаті» — 4 дол./

Лондон: *М. Романюк*, зб.л.ч. 045 — 6 дол.

Монреаль: З 25-ліття подружого Ювілею п-тва *Н. і П. Кузшин* — 50 дол. /також на «Крилаті» — 50 дол./ З весілля Остапа Дмитрів з Лесею Ловидух — 60 дол.

З весілля Ліди Кузшин з *Ж. Кулло* — 25 дол. /також на «Крилаті» — 25 дол./

З весілля Олі Дупелевич з *З. Романишином* — 25 дол. /також на «Крилаті» — 25 дол./

З 25-ліття подружого Ювілею п-тва Олі і Григорія Швець /Голови О-ку СУМ/ — 50 дол. /також на «Крилаті» — 50 дол./

З 25-ліття подружого Ювілею п-тва *Марії й Василя Філійовичів* — 50 дол. /також на «Крилаті» — 50 дол./

А. Доманчук, зб.л.ч. 841 — 152 дол. Склали 25 дол.: Управа О-ку СУМ, Батьківський Комітет і Жіноча Ланка; по 10 дол.: *П. Дубас*; по 5 дол.: *І. Блищак, Б. Лісовський, Г. Швець, М. Бородайлук, З. Мандзій, З. Доманчук, П. Бородайлук, С. Сушко, М. Куха, М. Вasilечко*; по 2 дол.: *В. Миколинський, М. Поправа, А. Хихра, М. Кінах, М. Андрусяк, В. Свобода*. З 25-ліття подружого Ювілею п-тва *Д. і Н. Слободянів* — 50 дол. /також на «Крилаті» — 50 дол./

Етобіко: *В. Джюбанівський*, зб.л.ч. 635 — 66 дол. Склали по 5 дол.: *В. Джюбанівський, А. і О. Джюбатівські, М. Темнюк, А. Кобиличевська, М. Федорів, М. Фурік, І. Сулига, В. Лубів, М. Суржик, І. Добринський, Г. Рокочинський, П. Молнік, М.Р., М. Колодка Семенюк, С. Головатий*; по 2 дол.: *С. Слюсар, В. Мартинюк, М. Гатаєрин*.

Гамільтон: *Гарас Корчак* — 6.50 дол.

Велланд: Управа О-ку СУМ — 46.50 дол. /також на «Крилаті» — 35 дол./

Судбури: *Р. Хоміцький*, зб.л.ч. 729 — 3.50 дол.

Віндзор: *Р. Іавадзік* — 10 дол.

Всім Жертоводавцям і Збирачам наше шире Спасибі, а Молодим Парам і Ювілярам — Многих і Щасливих Літ!

ВІД ВИДАВНИЦТВА СУМ

Одим числом (4/159/81) закінчуємо 1981 рін. На жаль, не вдалося випустити всіх 6 чисел з причин про які ми не одноразово згадували в наших зверненнях. Справа в тому, що Видавництво не має ніякого видавничого фонду, а журнал випускає виключно за рахунок тих вплівків, що приходять з передплат і з кольпортаџі, а також з прибутків на пресфонд «Авангарду». Коли ж замість передплат приходять з річним спізненням післяплати, а з кольпортаџі розчислення відбувається нерегулярно, то на тому терпти не тільки Видавництво, але передовсім Читачі, а зокрема регулярні Передплатники. Щоб цьому зарадити на майбутнє, ЦУ СУМ вирішила зробити Управи Осередків, щоб у першому кварталі року були зібрані всі передплати, а там, де журнал є в кольпортаџі, щоб до місяця було розчислено. Передплатники, що мають вирівнянно по кінець 1981 року, одержують на цей рахунок ще два числа «Авангарду» в 1982 р., а по кінець 1982 року матимуть доплатити різницю (річна ціна мінус 1/3 за 2 числа, напр. в ЗСА $15 - 5 = 10$ дол. доплата). Сподіємось, що Шановні Читачі вибачуть нам за ці перебої і що допомонуть і пресфондом і придбанням нових передплатників та внесенням власної передплати перебороти ці хвилеві труднощі.

Бажаємо всім Шановним Читачам і Співробітникам щасливого Нового Року!

В-во СУМ

ЗМІСТ

	стор.	
/Комунікат/ VI Великий Збір ОУН	161	
Блаж. Патріярх Йосиф: <i>Деркач Мучеників</i>	164	
...: <i>Голос України в Конгресі ЗСА</i>	173	
В. Горбовий: <i>В альбом грядучим поколінням</i>	176	
УЦІС: <i>Терор супроти 83-річного Сєньйора</i>	178	
Микола Горбаль: »Право на захист«	179	
Ярослав Лесів: »Дитинство серед свіжих могил«	181	
В. Стус: »Кати! Не дали останнього слова«	182	
...: <i>Відкритий лист Миколи Погиби</i>	186	
...: <i>Богдан Чуйко протестує проти сов. Кривосуддя</i>	189	
Роман Шупер: <i>Хто на ділі почеволює?</i>	192	
...: <i>Студенти УВУ відвідали Патріарха</i>	195	
Іван Світ: <i>Доля СУМ в Харбіні</i>	197	
...: <i>70-річний Ювілей Ген. Капеляна СУМ</i>	198	
ІДЕОЛОГІЧНІ ТЕМИ		
Дмитро Донцов: <i>Хаос сучасності і молодь</i>	201	
ПОЕЗІЯ – ПРОЗА		
Г. Чупринка: <i>Великий храм</i>	204	
Кіндрат Сторчак: <i>Павло Полуботко /трагедія/ 4</i>	205	
НАУКА–КУЛЬТУРА–МИСТЕЦТВО		
Мирослава Мудрак: <i>Шляхами сучасного мистецтва в Україні</i>	212	
Д-р А. Губар: <i>Теорія «Єдиної давньоруської народності» /2/</i>	218	
ВИХОВНИКИ		
В. Сухомлинський: <i>Естетика у вихованні</i>	225	
МІЖНАРОДНИКИ		
Роман Зварич: <i>Кемой – твердиня самооборони Китаю</i>	229	
СУМ В ДІЇ		
Б. Гаргай: <i>Вишкільний табір на Озелі СУМ в Елленсіл</i>	233	
I. Чепак: <i>34-й Крайовий Здиг СУМ в Бельгії</i>	235	
ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСФОНД «АВАНГАРДУ»		237
ЩАСТЬЯ БАЖАЄМО		
Ірина ГАРАСИМІВ і Давид БЕЛТЕН, Леся ЛОВИДУХ і Остап ДМИТРІВ	238	
Степан РЕБЕНСЬКИЙ і Христина М. РАТИЧ, Євгенія КУЗЬМОВИЧ і Орест БЛАГІЙ	239	
ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ «АВАНГАРДУ»		240
На обкладинці: Ірина Струс – ілюстрація з обкладинки журналу Вишкільного Тaborу 1981 р. ім. 30-го Червня в Елленсіл	IУ	
Феодосій Гуменюк: <i>Українська Родина, олія, 1975 р.</i>	ІУ	

TOIMS

